

De scholiis ad Homerum rhetoricis

Georg Hermann
Lehnert

Sh 64.242

Harvard College Library

**FROM THE
CONSTANTIUS FUND.**

Established by Professor E. A. SOPHOCLES of Harvard University for "the purchase of Greek and Latin books, (the ancient classics) or of arabic books, or of books illustrating or explaining such Greek, Latin, or Arabic books." Will, dated 1880.)

Received *17 Sept., 1897*

0

DE
SCHOLIIS AD HOMERUM RHETORICIS.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB AMPLISSIMO

PHILOSOPHORUM ORDINE LIPSIENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

GEORGIUS LEHNERT

FRIBERGENSIS.

LIPSIAE

TYPIS M. HOFFMANNI

MDCCCXCVI.

Gh 64.242

constantius fund.

OTTONI RIBBECK
OTTONI IMMISCH
SACRUM.

Centum nunc anni praeterierunt, ex quo F. A. Wolfius exclamavit: ¹⁾ utilissimum esset, undecunque collecta unum in locum habere, quae in libris veterum vel praecepta de arte poetica, vel iudicia de poetis suis sparsim leguntur. Quibus viri illustrissimi verbis, adductus, cum nemo adhuc eius desiderium expleverit, collegi, quaecunque in scholiis Homericis de arte poetae enarrantur. Persuasum enim habui fore hunc laborem utilissimum et ad cognoscendum, quantum studium veteres in Homeri interpretatione collocaverint, et ad perspicendas leges et praecepta, ex quibus poemata esse componenda statuerint. Qua occasione cognovi summa iniuria illa, et maxime ea scholia, quae vocantur exegetica, contempta ac neglecta humi iacere neque pro dignis haberi, quibus opera navetur. ²⁾ Cui consuetudini philologis indignae duplex causa ut explicationi ita excusationi est. Primum enim scholiis Veneti A in lucem protractis, ut natura rei secum ferebat, viri docti quam maxime ardebant enucleare, quid inde ad genuinam carminum Homeri lectionem recuperandam redundaret, eisque ad emendationem poetae uti. ³⁾ Quo quam bene meriti sint Lehrs, Ludwich, Friedlaender, multi alii, exponere hoc loco neque in animo habeo neque opus est. Sed illo desiderio artis criticae factitandae studium alia investigandi, quae observare non minus operae pretium est, plane extinctum est, ita ut, quae ad illustrandam artem poetae scholia exhibent, adhuc sospitorem desiderent.

Hanc ad causam altera accedit. Cum enim in tanta mole adnotationum insint, quae minus bene excogitata sunt, Homeri interpretes tota scholiorum collectione nihil contineri putabant nisi nugae atque ineptias. Quo iudicio nihil iniquius esse potest,

¹⁾ Prolegomena in Homerum, p. 125, adn. 91.

²⁾ cf. Lehrs, de Aristarchi studiis Homericis², p. 31, Ludwich, Aristarchs homerische Textkritik I, 88; II, 718, Christ, hist. litt.² p. 58, Roemer, die exegetischen Scholien der Ilias im codex Venetus B, 1879, passim.

³⁾ Unde explicandum Lehrsii durissimum iudicium, quod fert de Veneto B: nullum verbum in eo credendum esse.

nam quamvis multa nostra opinione perversa et ridicula sint, nunquam obliviscamur eiusmodi studia eis temporibus, quibus scholia orta sunt, modo natas longissime afuisse ab illa perfectione, quam nos assecutos esse gloriamur. Ita valet in universum de scholiis exegeticis, quod Roemer de Aristotelis quaestionibus Homericis iudicavit. ¹⁾ Quae tam vere dicta sunt, ut facere non possim, quin ea hoc loco repetam: „Prüft man die bisher gegebenen Fragen nach ihrem Inhalt, so dürfte es kaum als eine dankenswerte Aufgabe bezeichnet werden, sich dieser so ziemlich allgemein verurteilten Weisheit anzunehmen. Doch habe ich den Versuch gemacht und die Überzeugung gewonnen, dass man Unrecht thut, wenn man sie nach dem heutigen Standpunkte der Forschung beurteilt: uns mag ja so manches ungereimt und albern erscheinen, aber in diesen Versuchen liegt immerhin die lobenswerte Tendenz, den allverehrten Dichter gegen unstatthafte Angriffe zu schützen, und sich und anderen über manche dunkle und strittige Punkte Klarheit zu verschaffen, die später den alexandrinischen Philologen ein Rätsel geblieben sind und zum Teil heute noch nicht aufgeheilt sind; und wenn da Aristoteles auch nicht immer lauter glückliche Griffe gethan hat, wer möchte es ihm verargen zu einer Zeit, wo die *χοιτική* und *γραμματική* noch so ziemlich in den Windeln lag.“ Atque si nostrae aetatis commentarios perlustramus, non dico ad veteres scriptores sed ad nostri populi poetarum principes inprimis ad Goethium, confitendum est, in eis haud raro multa multo pravius explicata esse quam ab interpretibus illis veteribus, quibus non praesto erant auxilia tam copiosa, quibus instructi viri docti nostrae aetatis multo facilius ad difficultates, quae obviam fiunt, solvendas accedunt. Multa autem in scholiis egregie observata sunt. Sic e. g. non nullis scholiorum locis nova lux Aristotelis arti poeticae affertur, qui loci rectius colligerentur quam errores, ut consuetudo eorum est, qui hac de materia agunt. Attamen talem collectionem nemo perficere potest, nisi multis annis consumptis strenuo atque diligenti labore. Quare ipse quoque mox coactus sum acquiescere in praeceptis de arte rhetorica, quae elegi, quia de eis nemo adhuc inquisivit, cum ea, quae scholia docent de arte poetica, hic illic saltem viri docti leviter attigerint. Sed ne hoc quidem munus hoc loco absolvere possum, cum tam multae controversiae nondum diiudicatae occurrant, ut earum mole quasi opprimaris. Quo factum est, ut constituerim ex earum numero duas accu-

¹⁾ Relationes academiae Bavaricae, 1884, 289.

ratus tractare, quas ut benigne accipias, quaeso. Eas aliae sequentur, si iniquitate temporum non impediatur, quominus litteris incumbem.

Quarum prima est *disquisitio de ratione, quae intercedat inter Eustathium et Hermogenis libros de ideis*; altero loco pauca exponam *de Aristotele et stoicis scholiorum rhetoricorum in Homerum auctoribus*.

Sed priusquam opus ipsum adgrediar, necesse est, ut codices enumerem, unde scholia deprompta sint, quae in iudicium vocantur.

A. scholia ad Iliadem:

A Venetus A.¹⁾

B Venetus B.²⁾

D scholia minora.³⁾

G₁ manus prima

G₂ manus altera et tertia } Genavensis.⁴⁾

Lips. Lipsiensis.⁵⁾

M scholia ad A et B apud Matrangam.⁶⁾

P₁ Parisinus 2556.⁷⁾

P₂ Parisinus 2679.⁸⁾

P₈ Parisinus 2681.⁹⁾

P₄ Parisinus 2766.¹⁰⁾

P₅ Parisinus 2767.¹¹⁾

P₆ Parisinus 2894.¹²⁾

P₇ Parisinus 3058.¹³⁾

T Townleyanus.¹⁴⁾

¹⁾ Scholia Graeca in Homeri Iliadem ed. G. Dindorf, I. II, 1875.

²⁾ ib. III. IV, 1877.

³⁾ Scholia in Homeri Iliadem ex recensione Im. Bekkeri, 1825.

⁴⁾ Les scolies Genèveises de l'Iliade publiées par Jules Nicole, 1891.

⁵⁾ secundum Bekkerum. Lipsiensem omisi, ubicunque eius scholia in aliis quoque codicibus exstant, Maassii dissertatione commotus in Hermae vol. XIX, 264 sqq.

⁶⁾ Anecdota Graeca, 1850, 372 sqq.

⁷⁾ Anecdota Graeca Parisiensia ed. Cramer III, 1861, p. 97.

⁸⁾ ib. p. 3 sqq.

⁹⁾ ib. p. 29 sqq.

¹⁰⁾ ib. p. 270 sqq.

¹¹⁾ ib. p. 179 sqq.

¹²⁾ ib. p. 247 sqq.

¹³⁾ ib. p. 371 sqq.

¹⁴⁾ Scholia Graeca in Homeri Iliadem Townleyana rec. E. Maass, 1888.

Sh 64.242

Harvard College Library

**FROM THE
CONSTANTIUS FUND.**

Established by Professor E. A. SOPHOCLES of Harvard University for "the purchase of Greek and Latin books, (the ancient classics) or of arabic books, or of books illustrating or explaining such Greek, Latin, or Arabic books." Will, dated 1880.)

Received *17 Sept., 1897*

0

DE
SCHOLIIS AD HOMERUM RHETORICIS.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB AMPLISSIMO

PHILOSOPHORUM ORDINE LIPSIENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

GEORGIUS LEHNERT

FRIBERGENSIS.

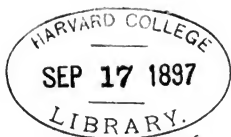

LIPSIÆ

TYPIS M. HOFFMANNI

MDCCCXCVI.

Gh 64.242

constantius fund.

OTTONI RIBBECK
OTTONI IMMISCH
SACRUM.

Centum nunc anni praeterierunt, ex quo F. A. Wolfius exclamavit:¹⁾ utilissimum esset, undecunque collecta unum in locum habere, quae in libris veterum vel praecepta de arte poetica, vel iudicia de poetis suis sparsim leguntur. Quibus viri illustrissimi verbis, adductus, cum nemo adhuc eius desiderium expleverit, collegi, quaecunque in scholiis Homericis de arte poetae enarrantur. Persuasum enim habui fore hunc laborem utilissimum et ad cognoscendum, quantum studium veteres in Homeri interpretatioe collocaverint, et ad perspiciendas leges et praecepta, ex quibus poemata esse componenda statuerint. Qua occasione cognovi summa iniuria illa, et maxime ea scholia, quae vocantur exegetica, contempta ac neglecta humi iacere neque pro dignis haberi, quibus operam navetur.²⁾ Cui consuetudini philologis indignae duplex causa ut explanationi ita excusationi est. Primum enim scholiis Veneti A in lucem protractis, ut natura rei secum ferebat, viri docti quam maxime ardebant enucleare, quid inde ad genuinam carminum Homeri lectionem recuperandam redundaret, eisque ad emendationem poetae uti.³⁾ Quo quam bene meriti sint Lehrs, Ludwig, Friedlaender, multi alii, exponere hoc loco neque in animo habeo neque opus est. Sed illo desiderio artis criticae factitandae studium alia investigandi, quae observare non minus operae pretium est, plane extinctum est, ita ut, quae ad illustrandam artem poetae scholia exhibent, adhuc sospitorem desiderant.

Hanc ad causam altera accedit. Cum enim in tanta mole adnotationum insint, quae minus bene excogitata sunt, Homeri interpretes tota scholiorum collectione nihil contineri putabant nisi nugae atque ineptias. Quo iudicio nihil iniquius esse potest,

¹⁾ Prolegomena in Homerum, p. 125, adn. 91.

²⁾ cf. Lehrs, de Aristarchi studiis Homericis², p. 31, Ludwig, Aristarchs homerische Textkritik I, 88; II, 718, Christ, hist. litt.² p. 58, Roemer, die exegetischen Scholien der Ilias im codex Venetus B, 1879, passim.

³⁾ Unde explicandum Lehrsii durissimum iudicium, quod fert de Veneto B: nullum verbum in eo credendum esse.

nam quamvis multa nostra opinione perversa et ridicula sint, nunquam obliviscamur eiusmodi studia eis temporibus, quibus scholia orta sunt, modo natas longissime afuisse ab illa perfectione, quam nos assecutos esse gloriamur. Ita valet in universum de scholiis exegeticis, quod Roemer de Aristotelis quaestionibus Homericis iudicavit. ¹⁾ Quae tam vere dicta sunt, ut facere non possim, quin ea hoc loco repetam: „Prüft man die bisher gegebenen Fragen nach ihrem Inhalt, so dürfte es kaum als eine dankenswerte Aufgabe bezeichnet werden, sich dieser so ziemlich allgemein verurteilten Weisheit anzunehmen. Doch habe ich den Versuch gemacht und die Überzeugung gewonnen, dass man Unrecht thut, wenn man sie nach dem heutigen Standpunkte der Forschung beurteilt: uns mag ja so manches ungereimt und albern erscheinen, aber in diesen Versuchen liegt immerhin die lobenswerte Tendenz, den allverehrten Dichter gegen unstatthafte Angriffe zu schützen, und sich und anderen über manche dunkle und strittige Punkte Klarheit zu verschaffen, die später den alexandrinischen Philologen ein Rätsel geblieben sind und zum Teil heute noch nicht aufgeheilt sind; und wenn da Aristoteles auch nicht immer lauter glückliche Griffe gethan hat, wer möchte es ihm verargen zu einer Zeit, wo die *κρίσις* und *γραμματική* noch so ziemlich in den Windeln lag.“ Atque si nostrae aetatis commentarios perlustramus, non dico ad veteres scriptores sed ad nostri populi poetarum principes imprimis ad Goethium, confitendum est, in eis haud raro multa multo pravius explicata esse quam ab interpretibus illis veteribus, quibus non praesto erant auxilia tam copiosa, quibus instructi viri docti nostrae aetatis multo facilius ad difficultates, quae obviam fiunt, solvendas accedunt. Multa autem in scholiis egregie observata sunt. Sic e. g. non nullis scholiorum locis nova lux Aristotelis arti poeticae affertur, qui loci rectius colligerentur quam errores, ut consuetudo eorum est, qui hac de materia agunt. Attamen talem collectionem nemo perficere potest, nisi multis annis consumptis strenuo atque diligenti labore. Quare ipse quoque mox coactus sum acquiescere in praeceptis de arte rhetorica, quae elegi, quia de eis nemo adhuc inquisivit, cum ea, quae scholia docent de arte poetica, hic illic saltem viri docti leviter attigerint. Sed ne hoc quidem munus hoc loco absolvere possum, cum tam multae controversiae nondum diiudicatae occurrant, ut earum mole quasi opprimaris. Quo factum est, ut constituerim ex earum numero duas accu-

¹⁾ Relationes academiae Bavaricae, 1884, 289.

ratius tractare, quas ut benigne accipias, quaeso. Eas aliae sequentur, si iniquitate temporum non impediatur, quominus litteris incumbem.

Quarum prima est *disquisitio de ratione, quae intercedat inter Eustathium et Hermogenis libros de ideis*; altero loco pauca exponam *de Aristotele et stoicis scholiorum rhetoricorum in Homerum auctoribus*.

Sed priusquam opus ipsum adgrediar, necesse est, ut codices enumerem, unde scholia deprompta sint, quae in iudicium vocantur.

A. scholia ad Iliadem:

- A Venetus A.¹⁾
- B Venetus B.²⁾
- D scholia minora.³⁾
- G₁ manus prima
- G₂ manus altera et tertia } Genavensis.⁴⁾
- Lips. Lipsiensis.⁵⁾
- M scholia ad A et B apud Matrangam.⁶⁾
- P₁ Parisinus 2556.⁷⁾
- P₂ Parisinus 2679.⁸⁾
- P₃ Parisinus 2681.⁹⁾
- P₄ Parisinus 2766.¹⁰⁾
- P₅ Parisinus 2767.¹¹⁾
- P₆ Parisinus 2894.¹²⁾
- P₇ Parisinus 3058.¹³⁾
- T Townleyanus.¹⁴⁾

¹⁾ Scholia Graeca in Homeri Iliadem ed. G. Dindorf, I. II, 1875.

²⁾ ib. III. IV, 1877.

³⁾ Scholia in Homeri Iliadem ex recensione Im. Bekkeri, 1825.

⁴⁾ Les scolies Genèveises de l'Iliade publiées par Jules Nicole, 1891.

⁵⁾ secundum Bekkerum. Lipsiensem omisi, ubicunque eius scholia in aliis quoque codicibus exstant, Maassii dissertatione commotus in *Hermiae* vol. XIX, 264 sqq.

⁶⁾ *Anecdota Graeca*, 1850, 372 sqq.

⁷⁾ *Anecdota Graeca Parisiensia* ed. Cramer III, 1861, p. 97.

⁸⁾ ib. p. 3 sqq.

⁹⁾ ib. p. 29 sqq.

¹⁰⁾ ib. p. 270 sqq.

¹¹⁾ ib. p. 179 sqq.

¹²⁾ ib. p. 247 sqq.

¹³⁾ ib. p. 371 sqq.

¹⁴⁾ *Scholia Graeca in Homeri Iliadem Townleyana* rec. E. Maass, 1888.

B. scholia ad Odysseam: 1)

- h Harleianus.
- m Marcianus 613.
- q Ambrosianus 88.
- s Parisinus 2894.
- p Palatinus.
- t Hamburgensis.
- e Ambrosianus.
- d Parisinus 2403.
- i Vaticanus 1320.
- b Ambrosianus 99.
- r Laurentianus.
- n Venetus.

Rhetores Graecos laudavi ex recensione Spengelii (Sp.),²⁾ quos ille non recepit, secundum Walzium (W.). Rhetorum Latinorum editione Halmiana usus sum (H).

¹⁾ Scholia Graeca in Homeri Odysseam ed. G. Dindorf, 1855. Ad α 1—308 libelli academici Ludwichii Regimontani, 1888—1889/90, adhibiti sunt.

²⁾ Voluminis I alteram editionem adhibui recognitam ab Hammero. 1894.

I.

Caput I.

Eustathium in explicandis Homeri carminibus copiose et verbose de poetae arte rhetorica agere nemini ignotum est, qui eius commentarios inspexit. Qua tamen re nemo virorum doctorum nostrae aetatis commotus est, ut in observationes illas rhetoricas accuratius inquireret. Sed puto iniuria. Nam etiamsi minime novas de arte oratoria leges praecepit, quod ne expectabis quidem ab homine Byzantinae aetatis, tamen delectationem quandam praebet videre, quomodo ille, qui erat inter eruditissimos illorum temporum homines, priorum studiis ad illustrandum Homerum usus sit. Neque quisquam dubitabit, qui vel mediocriter Graecorum litteris imbutus est, quin Hermogenem, qui maxima florebat auctoritate apud omnes, qui artem rhetoricam professi sunt, duces secutus sit. Neque hoc viros doctos fugit. Sed in hac cognitione acquieverunt, immo plerique putaverunt Eustathium legere idem esse atque bonum tempus terere.¹⁾ Ego tamen dissentiens ab illorum opinione putavi, non omni carere utilitate quaestionem instituere, quid Eustathius Hermogeni deberet. Atque apparuit eum, ut multas alias explicationes ex Hermogene hausit, ita plane ex illo pendere eis locis, ubi doctrinam de variis elocutionis characteribus et virtutibus, quas Graeci *ιδέας* appellare solebant, in Homerum transferre studet. Prorsus enim eadem sententiae apud utrumque occurrunt, anxie alter alterius premit vestigia, neque ullo loco accurata adhibita interpretatione inter se dissident. Quod ut demonstrem, iam mihi conferre liceat, quae uterque de unaquaque idea exhibeat. Atque ne disputatio omni perspicuitate careat, ordinem

¹⁾ e. g. Ernesti, *Lexicon technologiae Graecorum rhetoricae* dicit p. XXII: Ita que totum Eustathium perlegi, sed praeter explicationem paucarum figurarum, quas ubique inculcat, non repperi, quibus tantum legendi laborem satis consolari possem.

sequar, quem Hermogenes in libris *περὶ ἰδεῶν* servavit.¹⁾ Qua comparatione instituta etiam videbimus libellum Aristidis *περὶ πολιτικοῦ καὶ ἀφελοῦς λόγον*, qui de eadem materia simili modo agit atque Hermogenes, Eustathio ignotum fuisse.²⁾

Hermogenes libris, qui inscribuntur *περὶ ἰδεῶν*, minime in animo habuit proponere, quae de genere scribendi singulorum quorundam scriptorum observavisset³⁾, sed leges praescribere studet aptas non solum omnibus solutae orationis generibus sed etiam toti poesis regno. Quae omnia complectitur nomine *λόγος πολιτικός*⁴⁾.

Λόγος ille *πολιτικός* dividitur ex sollemni illa partitione *tria* in genera, scilicet in genus iudiciale, deliberativum, laudativum. *Generi panegyrico tribuitur poesis*, cuius est species maxime eximia⁵⁾. Quo cum iudicio consentiens Eustathius quoque poesin assignat generi laudativo, ut apparet ex A 604 (161)⁶⁾: *κάκειθεν εὐκασιῶν ἐφορμῆν λαβόντες οἱ μεθ' Ὁμηρον τέλος τοῦ πανηγυρικοῦ τῆς ῥητορικῆς εἶδους τὸ καλὸν εἰπεῖν · δῆλον δὲ, ὅτι πανηγυρικὸν καὶ ἡ ποιήσις; et B 43 (170): οὕτω καὶ τέλος πανηγυρικοῦ λόγου τὸ καλὸν, ἐπεὶ κάλλους μάλιστα ὁ πανηγυρικός λόγος ἐφέται⁷⁾. Ut autem Demosthenes generis iudicialis et deliberativi et Plato generis laudativi oratione soluta conscripti ita Homerus generis laudativi versibus compositi princeps est; quin etiam carmina HomERICA praestantia superant omnia omnium scriptorum et poetarum opera⁸⁾. Neque mirum est Eustathium laudem illam poetae, quem sibi ad illustrandum proposuit, repetere p. 1379: ὁ δὲ τοιοῦτος ποιητής, ὁ λόγῳ*

¹⁾ cf. quae Baumgart loco modo laudando et Volkmann, *Die Rhetorik der Griechen und Römer*², 1885, p. 555 sqq. exposuerunt de Hermogenis studiis.

²⁾ Quod hoc loco singulis exemplis demonstrare eo minus necesse est, quia optime de dissensu Aristidis et Hermogenis egit H. Baumgart: *Aelii Aristides als Repräsentant der sophistischen Rhetorik des 2. Jahrhunderts der Kaiserzeit*, 1874, p. 151 sqq. Graviosa quaedam suo loco breviter indicabo.

³⁾ cf. II, 266, 14 sqq. Sp.

⁴⁾ II, 398 sqq. Sp.; cf. Brandstaetter, de notionum *πολιτικός* et *σοφιστής*, usu rhetorico, *Stud. Lips.* XV, 185, Baumgart, I. I., p. 201, 226.

⁵⁾ II, 405, 7 Sp: *πανηγυρικὸν γὰρ πρῶγμα διέκρουθέν ἐστι ποιήσις ἀπασα καὶ πάντων τε λόγων πανηγυρικώτατον.*

⁶⁾ Paginas editionis Romanae addo uncinis inclusas.

⁷⁾ Fortasse hac ex doctrina explicatur, quod omnium generum Eustathius maxime respicit laudativum, quod quidem ex Caesarum temporibus inprimis excolebatur a sophistis et oratoribus.

⁸⁾ II, 405 sq. Sp., inprimis p. 406, 9: *ἄριστος οὖν κατὰ πάντα λόγων εἶδη καὶ ποιητῶν ἀπάντων καὶ ῥητόρων καὶ λογογράφων Ὅμηρος; cf. 405, 24.*

πλουτῶν οὐ φράσαι ἀμείνων οἶδεις, ὁ διασκευάσαι δεινότητος, ὁ δηγήσασθαι πιθανώτατος, ὁ πάσης τῆς ἐν λόγοις τέχνης καθηγητής, ἐξ οὗ οἶά τινος ὠκεανοῦ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσαι λογικῶν μεθόδων πηγαι, ὅμως οὐδ' αὐτὸς ἐξέφυγε παρεγγράπτου γραφῆν συγγραφῆς

Efficitur autem λόγος πολιτικός *iusta mixtione et temperatione septem illarum idearum*, quas Hermogenes statuit. Neque desistit iterum iterumque monere elegantem scribendi modum oriri tantum ex optima idearum compositione¹⁾, quarum nonnullae omnino non admittuntur, nisi cum aliis coniunctae. In his enucleandis fere totus ille pendet ex Demosthene, ut omnes elocutionis virtutes Demosthenis exemplo explanare videatur²⁾. Qua in re praeter Demosthenem nemini principatum tribuit nisi Homero; cf. p. 317, 5 Sp.: *δυσχερῆς δὲ ἡ μῆξις, καὶ σχεδὸν οὐδεὶς οἴτω καλῶς οὐδὲ τῶν ἀρχαίων αὐτῇ κέχρηται, ὡς ὁ ῥήτωρ μετὰ γε Ὅμηρον*; Eustathii locos, quibus idem docet, infra cognoscemus³⁾.

Sunt autem ideae illae hae: *σαφήνεια* (claritas orationis), *μέγεθος* (magnitudo), *κάλλος* (pulchritudo), *γοργότης* (celeritas), *ἦθος* (habitus), *ἀλήθεια* (veritas), *δεινότης* (vis et virtus orationis)⁴⁾.

Alias illarum idearum iterum dividit in *species*, aliae non dividuntur. Ita *σαφηνείας* partes sunt *καθαρότης* (puritas) et *ἐνκρίνεια* (perspicuitas)⁵⁾; *μεγέθους* partes *σεμνότης* (gravitas), *τραχύτης* (asperitas), *σφοδρότης* (vehementia), *λαμπρότης* (splendor), *ἀκμή* (vigor), *περιβολή* (exaggerata oratio)⁶⁾; *ἦθους* partes *ἀφέλεια* (simplicitas), *γλυκύτης* (suavitas), *δριμύτης* (acrimonia), *ἐπιείκεια* (modestia), *βαρύτης* (gravitas)⁷⁾.

Efficiuntur igitur in universum 17 *ιδέαι*: *καθαρότης, ἐνκρίνεια, σεμνότης, τραχύτης, σφοδρότης, λαμπρότης, ἀκμή, περιβολή, κάλλος, γοργότης, ἀφέλεια, γλυκύτης, δριμύτης, ἐπιείκεια, ἀλήθεια, βαρύτης, δεινότης*.

Cum autem ipsa oratio 8 *elementa* contineat, ex quibus efficitur⁸⁾, indolem et naturam uniuscuiusque idearum Hermo-

¹⁾ cf. e. g. II, 268,11; 271; 279,5; 317,7 Sp. et multos alios locos.

²⁾ cf. ipsius verba. II, 267 sq. Sp.

³⁾ Satis sit exempli gratia afferre N 631 (951), Ξ 161 (973), P 250 (1105).

⁴⁾ cf. II, 268,20 Sp.

⁵⁾ ib. 275,3.

⁶⁾ ib. 286.

⁷⁾ ib. 350.

⁸⁾ Singula qui cognoscere studet, adeat ipsum Hermogenem II, 269; 272 Sp.

genes constituit ex illis elementis, quae sunt: *ἐννοια* (argumentum), *μέθοδος* (modus enuntiandi)¹⁾, *λέξεις* (elocutio), *σχῆμα* (figura), *κῶλον* (membrum), *συνθήκη* (compositio), *ῥυθμός* (numerus), *ἀνάκτους* (clausula).

Quibus praemissis iam videamus de singulis ideis. Initium capit Hermogenes ab ea idea, quae omni sermoni maxime necessaria est, a claritate, atque, cum ei duae sint partes, a puritate²⁾.

Pura oratio fit, si quis rem nude et breviter narrat, nihil extrinsecus iniciens, quod non ad rem spectat. Sententiae sint communes, quae ab omnibus facile intelligantur, nulla admixta remotiore doctrina; itaque Hermogenes commendat *ἀσηχηματικῶς*³⁾ res proponere. Idem iudicium fert Eustathius, si dicit *A 1 (7): ὅτι δὲ οἶδεν ὁ ποιητὴς καὶ τὴν κατὰ φύσιν ἀφήγησεν ἤτοι τὴν ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχομένην διὰ σαφήριαν καὶ προιοῦσαν ἐπὶ τὰ ἐφεξῆς δειχθήσεται πολλαχού; cf. I 525 (771), Ω 229 (1347), ξ 126 (1754).*

Contra simplicitatem autem in narratione pugnat loci, temporis, modi, aliorum, quae nomine *περιστατικά* complecti solemus, mentionem facere. Ab eadem opinione profectus Eustathius adnotat ad δ 399 (1501): *ὄρα δὲ ὡς σαφὲς μὲν τὸ σχῆμα τοῦ διηγήματος ἐν τῇ εἰσβολῇ, ἥτις ἔστι τὸ πωλεῖται τὶς δεῦρο καὶ ἐξῆς · ἢ δὲ ἐννοια συνήνη ἐχει περιβολήν, . . .*

Maxime autem perspicuitati sermonis favet, si in narratione *eundem ordinem servas, quo res factae sunt*. Quocum congruunt Eustathii verba ad *A 7 (20): ἐλλ' ἔστιν ὅτι δέον ἐστὶ καὶ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ἡρῶν ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχεσθαι καὶ οὕτω προβαίνειν τοῖς ἐφεξῆς διὰ σαφήριαν, et ad ψ 302 (1949): . . . κατὰ φύσιν διηγησάμενος καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἐντάκτως ἐλθὼν πρὸς τὰ ἔσχατα καὶ δεῖξας ἀντιᾶθα, ὡς ἄρα καὶ μετατάσσειν οἶδε πράγματα καὶ περιβλητικῶς τῷ πρωθυστεροῦ τῶν διηγημάτων ἐνευδοκιμεῖν, ὡς πολλαχού ἐποίη*

¹⁾ Eustathium *μέθοδος, μεθοδεύειν, εὐμεθόδως* incredibiliter adamavisse hoc loco monere satis habeo.

²⁾ II, 275 sqq. Sp.

³⁾ Recte Baumgart p. 164 observavit Hermogenem, cum addit: *μέθοδος γάρ τις οἶμαι καὶ ἡ ἀφήγησις, ἀλλ' οὐ σχῆμα, ὡς οἰοῦνται τινες, ἐπεὶ ἐν πολλοῖς σχήμασιν ἀφελήσῃ ἂν* (II, 276, 29 Sp), impugnare Aristidem dicentem: *καὶ ὅταν ἀσηχηματικῶς σχήμασιν χρῆται* (II, 500, 6 Sp). γ 293 (1468) igitur Eustathius Aristidem secutus esse videtur docens de *ἀσηχηματικῶ σχήματι*, sed dedoceris, si accurate verba inspexeris: *ὅτι καὶ ἐνταῦθα καθὰ καὶ πολλαχού τὴς Ἰλιάδος σχήματι ἀσηχηματικῶ χρῆται ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἔστι ἰδέματος*. Disputat igitur de sollemnī illo Homericarum narrationum initio ἀπὸ τοῦ ἔστιν, quod recte *σχήματος* nomine significari nemo negabit.

καὶ αὐτὸ πάλιν κατὰ τάξιν αὐτὰ τιθέναι μεθόδῳ σαφηνείας, ὅτε καιρὸς, καθὰ καὶ ἐνταῦθα ποιεῖ· πάντα γὰρ νῦν εὐτάκτως ἐπιτρέχει κτλ.; praetera cf. A 437 (131). Contra reprehendit inversum ordinem P 610 (1120): ὅτι διήγημά τι ἐνταῦθα ἐπιθεται ὁ ποιητὴς ἀσαφῆς πλέον τοῦ εἰκότος καὶ πάνν συγκεχυμένον, ὡς ἐξ ἀναστροφῆς λεχθὲν καὶ μὴ κατὰ φύσιν τεθέν. κτλ.

Reliquam Hermogenis disputationem de dictione et de ceteris orationis elementis hoc loco praetereo, quia Eustathius nullo loco ea respexit; quod de eis eo magis in promptu est, quae sunt de numeris, nam illi in carminibus subiungendi sunt legibus artis metricae, non pendent ex arbitrio poetae. Id unum commemorem Hermogenem Homeri dictionem pro pulcherrima habere propter ipsam puritatem¹⁾.

Iam transeamus ad alteram claritatis speciem ad εὐκρίνειαν (perspicuitatem)²⁾, quae Aristidi plane ignota est³⁾; de illa apud Eustathium plura invenimus.

Eius munus est, ut puritati ferat subsidium, remove, quae obstant facilitati, quo fit, ut maxime in methodo posita sit, qua tolluntur, quae contra puritatem pugnare videntur. Quam ad rem efficiendam aptissimae sunt ἔννοιαι καταστατικάι, sententiae, quae rem constituunt et perspicue proponunt indicantque, quid deinceps dicendum sit. Illa notio apparet ex locis Eustathianis Π 1 (1041): ὅτι ἐν πολλοῖς ὁ ποιητὴς χρώμενος ἐννοίαις καταστατικαῖς καὶ ἀναπανούσαις τὰ προλαβόντα οἶον· ὡς οἱ μὲν τὰ πένοντο κατὰ στρατόν· ὡς οἱ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀγόρευον· ὡς τὴν μὲν πρύμνην πῦρ ἄμφεσεν· ὡς οἱ μὲν Τρωῆς φυλακὰς ἔχον· ὡς ὁ μὲν ἐν κλισίῃ Μενοιτίου ἄλκιμος νιὸς φησὶ καὶ ἐνταῦθα· ὡς οἱ μὲν περὶ νηὸς ἐνσέλμοιο μάχοντο. § 500 (1608): καταστατικὴ δὲ ἔννοια τὸ ἐνθεν ἔλων, ἣ χρῶνται καὶ οἱ μεθ' Ὁμήρον ὀπηρῖκα λόγον ἀφηγηματικοῦ κατάρχονται; B 761 (339), Z 206 (637), Π 306 (1061).

Sunt ergo ἔννοιαι καταστατικάι αἱ συμπληρώσεις, quibus, quod antea narratum erat, breviter comprehenditur, simulque, quae sequuntur, praeparantur.⁴⁾ Utraque illius figurae pars

¹⁾ Π, 408, 22 Sp: καὶ ὡς τῶν κατὰ ποιήσαν καλλίστην λέξων ἡ Ὁμήρου· καθαρὸς γὰρ ἐν ποιήσει κινδυνεύει μόνος ἢ σὺν Ἡοῖδῳ κατ' αὐτὴν εἶναι.

²⁾ Π, 281 sqq. Sp.

³⁾ cf. Baumgart p. 167.

⁴⁾ Talem comprehensionem ipse Eustathius ἔννοιαν καταστατικὴν appellat A 304 (107): ὅτι τὸ ὡς τῷ γε ἀντιβίοις μαχεσαμένῳ ἐπέεσιν ἀνοσιγίτην σχῆμα ὄν καταστατικὸν ἐννοίας οἱ γραμματικοὶ παραγρα-

optime describitur ad M 1 (888): ὅτι χάριν σαφηνείας, ἧς δι' ὄλον στοχάζεται Ὁμηρος εὐκρινῶν τὰ ποιούμενα, κείνται καὶ ἐνταῦθα ἐννοιοὶ δύο, μία μὲν ἀνακεφαλαιωτικὴ καὶ συμπληρωματικὴ τῶν προσεχῶς ῥηθέντων· φησὶ γὰρ ὡς ἰ μὲν . . . ἰατο Εὐρύπυλον βεβλημένον, οἱ δ' ἐμάχοντο Ἀργεῖοι καὶ Τρῶες ὀμιλαδόν· ἐτέρα δὲ ἀναφωνητικὴ καὶ ὑποχετικὴ τῶν ἐφεξῆς αὐτῆ· οὐδ' ἄρ' ἐμελλε τάφρος ἔτι σχήσειν Λαλαῶν καὶ τεῖχος ὑπερθεῖν εὐρύ . . . ; Ξ 13 (964): ὅτι εἰπὼν Ὁμηρος ἀσαφῶς ἐν σχήματι συμπλοκῆς, ὡς εἶδεν ἔργον αἰεὶς ὁ Νέστορ, τοὺς μὲν ὀρινομένους, τοὺς δὲ κλονέοντας ὀπίσθεν, εἴτα διενκρινῶν τίνες μὲν οἱ τὸ ὀρίεσθαι πάσχοιτες, τίνες δὲ οἱ τὸ κλονεῖν ποιούντες, ἐπάγει εὐθὺς ὁμοίωτων αἰτιατικῆν δηλωτικῆν τῶν ποιούντων τὸ Τρῶας ὑπερθέμενος· εἴτα καὶ πρὸς πλείω σαφηνείαν τῶν κλονουμένων ἐπιφέρει· ἐρέριπτο δὲ τεῖχος Ἀχαιῶν, ὡς εἶναι λοιπὸν Ἀχαιοὺς μὲν ὀρινομένους, ὧν καὶ τὸ τεῖχος ἐρείπεται, ποιούντας δὲ κλονοῦν τοὺς Τρῶας, οὓς καὶ ὑπερθέμενος διὰ τοῦτο εἶπεν . . . ; cf. B 724 (330), ψ 202 (1943).

Si autem συμπλήρωσις orationem perspicuam reddit, in eius partibus quoque eandem virtutem inesse manifestum est. Recte igitur ψ 302 (1949) *recapitulatio* claritati assignatur, de *arte autem praeparandi* conferas E 676 (593): πολλὰχοῦ ὁ ποιητῆς τὴν τοῦ λόγου προθεωρίαν ἐτέροις διῆθεν ἀναιτιβεῖς . . . καὶ οὕτω σκοπίσας αὐτὸς καὶ ἐπικρίνας ἐν σχήματι καταστάσεως καὶ προεκθέσεως, εἴτα πλάττει τὸν Ὀδυσσεῖα σκοποῦντα κτλ. et A 1 (7), ubi προεκθεῖν ipso nomine σχήματος εὐκρινείας significat: ἐνταῦθα δὲ ἰστίον, καὶ ὅτι σχῆμα εὐκρινείας καὶ σαφηνείας παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἢ προέκθεσις, προδιδάσκουσα κεφαλαιωδῶς καὶ προεκτιθεμένη τὸν τοῦ ἐφεξῆς λόγον σκοπὸν. Egregiam aliam observationem huc pertinentem continet γ 248 (1465): ὅτι σύντομος καὶ σαφῆς ἐρώτησις καὶ ποιικίλη τὸ· πῶς ἔθανεν Ἀγαμέμνων; ποῦ Μενέλαος ἔην; τίνα δ' αὐτῷ μῆσατ' ὄλεθρον Αἴγισθος; ἢ οὐκ Ἀργεος ἔην Ἀχαικοῦ, ἀλλὰ πη ἄλλη πλάζεται· ἔοικε δὲ πῶς καὶ συνῆθε προεκθεῖν ἢ τοιαύτῃ ἐρώτησις ἐπισχνομένη διδαχθήσεσθαι πάντα τὰ ἐρωτηθέντα. Quibus sub verbis aliud artificium latet. Minime enim inutile est, si eas quaestiones, quas ipse movisti, ipse solvis.

Praeterea perspicuitatis praesidium est τὸ τὰς ἀντιθέσεις πρῶτας τῶν λύσεων τιθεῖναι id est id, quod opponi potest, refutatione praemittere, quod Eustathius adnotat ad ζ 200 (1559):

φήν καλοῦσι . . . χρώμεθα δὲ τούτῳ τῷ σχήματι, ὅτε συμπληρώοντες τὰ φθάσαντα ἐπὶ ἐτίραν διήγησιν μεταβαίνομεν τοιοῦτον καὶ μετ' ὀλίγα τὸ ὡς οἱ μὲν τὰ πένοντο κατὰ στρατὸν, καὶ ἄλλα μυρία.

ορα δὲ τὴν σύντομον τῆς κόρης ἀντίθεσιν, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ λύσιν ἐν τῷ ἢ μὴ τινα δυσμενῆ φατὴ εἶναι ἄνδρα· οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ καὶ τὰ ἐξῆς. ἐπεὶ γὰρ εἰκὸς εἰπεῖν ἀντιπαραστατικῶς τὰς ἀμφιπόλους ὡς εἰ καὶ φῶτα βλέπωμεν καὶ μὴ τι ἄγριον· ἀλλὰ δυσμενῆς ὁ ἀνὴρ θεμένη τοῦτο ἡ κόρη ἐπιφέρει εὐθὺς λύσιν ὡς οὔτε ἔστιν οὔτε γενήσεται θνητός, ὅς ἂν ἴκηται πολεμήσων Φαίαξιν; X 157 (1264), Ψ 547 (1315), β 14 (1434).

De figuris ἐγκρινείας Eustathius profert ἀπαριθμησὶν Z 184 (635): ἐνταῦθα δὲ ὅρα καὶ τὸ ἐγκρινῆς τῶν σχημάτων κατὰ ἀπαριθμησὶν. πρῶτον μὲν γὰρ φησι κατέπεφνε Χίμαιραν, δευτέρου ἀὖ Σολύμοισι μαχέσαστο, τὸ τρίτον ἀὖ κατέπεφνε Νύμφας; α 89 (1394).

Tum cave omittas ἐπανάληψιν, quae vox hoc loco non figurae illius notissimae notionem habet, sed eam loquendi formam significat, quae fit iteratione sententiae, aliis quibusdam rebus interiectis;¹⁾ cf. O 680 (1038), Ψ 521 (1313), ι 65 (1615), Ω 773 (1375): ἐν κεφαλαίῳ δὲ ἐπαναλήψει. B 866 (365) contra epanalepsis non tam orationem claram reddit, quam Tmolii montis commemorationem excusat: ὅρα δὲ καὶ τὴν ἐπανάληψιν, ὅτι οὐχ οὕτω διὰ σαφήρειαν ἐσχημάτισται ἀλλὰ διὰ ἐπειθαγογὴν ἰστορίας, ἵνα ἡ τοῦ Τιμόλων μνήμη εὐκαίρως παραπλακῆ· ἄλλως γὰρ ἡ ἐπανάληψις ἀναγκαῖα οὐκ ἦν.

Denique Eustathius σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν ab Hermogene soli τῇ περιβολῇ attributum²⁾ perspicuitatis esse declarat. Quod fit, si priori parte enuntiati negatur contrarium eius, quod posteriore affirmatur, ita ut recte scholiasta ad Hermogenem³⁾ explicet: τὸ κατὰ ἁπόφασιν καὶ κατέφασιν. Affirmatio illa plerumque particula sed inducitur ο 354 (1790) legimus: τὸ δὲ ἀλλ' ὑμεῖς καρτεροὶ εἶτε οὐκ ἀναγκαῖως μὲν κεῖται, ποιεῖ δ' ὅμως πλείω σαφήρειαν, ἵνα τὸ μὲν οὐκ ἔστιν ἄλλο γένος βασιλεύτερον εἴη ἄρσις, θέσις δὲ τὸ, ἀλλ' ὑμεῖς. Neque negabis, si eandem rem hunc in modum ab utraque parte contemplaris, narrationem haud raro magis dilucide atque clare procedere.

Restat II 44 (1044): τοῦ δὲ ῥεῖα δὲ κ' ἀκμηῆτες τραχεῖα ἢ φράσις καὶ οὐκ ἐγκρινῆς· ἐντραπέλωσ γὰρ τις μυκτηρίσας ἐρεῖ ἂν δέκα τινὲς ἀκμηῆτας ἐνταῦθα εἰρησθαι καὶ εἶχε μὲν

¹⁾ Ita ut cognata sit ἀνακεφαλαίωσις. Ideo ab Eustathio habetur inter καταστατικά δ 90 (1486): ὅτι ἐπαναληπτικῶς μνησθεῖς ὁ Μενέλαος, ὡν προείπεν, ἔτι δὲ καὶ καταστατικῶς φησὶν κτλ.

²⁾ ubi conferas.

³⁾ rhet. Gr. V, 511, W.

ὁ ποιητὴς εἰπεῖν ῥεῖα δ' ἔν ἀκμηῆτες καὶ ἔξῃς, προέκρινε δὲ τὸ τῆ ποιήσει μάλιστα ἐπιπρέπον. Dixerit enim quispiam versus illos (44. 45):

ῥεῖα δὲ κ' ἀκμηῆτες κεκμηότας ἄνδρας ἀντῆ
ὄσσαιμεν προτὶ ἔστυ νεῶν ἄπο καὶ κλισιάων

nihil aliud esse quam explicationem verborum: ὀλίγη δὲ τ' ἀνάπνευστος πολέμοιο (vs. 43), sed sunt dicti sive possunt esse dicti acerbitate quadam, cum penes Achillem sit quietem illam Graecis parare. Vides igitur, quanta diligentia veteres Homerum explicare studuerint, nec non eos persuasum habuisse poetam nihil dixisse, quod acumine careret. Talem iudicii elegantiam, qua singulae ideae inter se secernuntur, vel, quae apta sunt ad incitandum quandam animi affectum, distinguuntur ab eis, quae apta esse videntur, apud Hermogenem quoque diversis locis admiramur¹⁾.

At minime sufficit, ut sermo sit purus et perspicuus. Cavendum est, ne in contrarium huius virtutis vitium incidat in tenuitatem et humilitatem (ἐντέλεια et ταπεινότης)²⁾, ut Hermogenes recte in fine paragraphi monet. Accedat ad perspicuitatem necesse est sententiarum gravitas atque dignitas et verborum copia. Optimo igitur iure tractat ille post perspicuitatem magnitudinem (μέγεθος) eiusque species³⁾.

Magnitudini iunguntur dignitas et amplitudo (ὄγκος et ἀξίωμα). Quaerentibus autem, num Eustathius illas voces admiserit, occurret *μεγεθύνειν* A 8 (21); *μεγαλοπρεπῶς* B 118 (189), B 412 (248); *ἀξιώσις* A 272 (103); *σεμνῶς ὡς ἀξιώματικῶς* B 129 (190); *ὄγκος* A 1 (12), N 249 (929), II 772 (1086), δ 678 (1513), ξ 293 (1763), ο 533 (1790), χ 402 (1932), Σ 410 (1150), Ω 262 (1349). Duobus ultimis locis ὄγκω oppositus est ταπεινὸς λόγος.

Quibus praemissis de gravitate (σεμνότης) ipsa videamus⁴⁾.

Cuius *sententiae* sunt quadruplices. Locum principalem tenent *dicta de deis*, sed ea tantum, quae ea verecundia et religione prolata sunt, qua decet⁵⁾. Sententiae enim, quibus dei

¹⁾ cf. e. g. II, 391, 33; 395, 19; 346, 1; 347, 17 Sp. etc.

²⁾ ταπεινότης ea significatione praeter locos modo laudandos uno tantum loco adhibitum esse tuo iure contendas, sc. x 171 (1653): μηδὲ γὰρ κείσθαι τὸ τοῦ ἱποκοριμίου ταπεινὸν παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὸ ἐφελόφωνον καὶ ἱεροκλὸν τῆς αὐτοῦ ποιήσεως.

³⁾ Quarum *σεμνότης* et *περιβολή* per se stare possunt, reliquae vel inter se vel cum aliis misceri solent: cf. II, 286 sq. Sp.

⁴⁾ II, 287 sqq. Sp.

⁵⁾ περὶ θεῶν δὲ ὡς περὶ θεῶν τὰ τοιαῦτα λέγεσθαι γημί· cf. II, 287, 26 Sp.

ut homines depinguntur variis erroribus atque vitiis affecti, magis pertinent ad provinciam suavitatis. Quae hoc loco Her-
mogenes brevissime indicat, apud Eustathium accuratius atque
fusius exposita reperies, si, quae hac de materia adscriperit
singulis Homeri versibus, collegeris certisque rationibus dispo-
sueris: Maxime ad efficiendam gravitatem idonee personae, quae
agunt, vel ipsae vel operibus cum deis comparantur.

Sic ζ 19 (1549) Nausicaa et ancillae *σεμνύονται*, quia
nymphis similes sint, paulo post ζ 280 (1563) *ἀντισεμνύεται*
Ulixes, quia cum deo confertur. Porro graviter dictum est de
Castore ξ 205 (1758): *θεὸς ὧς τίετο δῆμῳ*. Eandem vim
habet B 169 (195), ubi Ulixes praedicatur, quod Jovi par sit
consilio, T 250 (1182) *θεῶν ἐναλίγκιος ἀνδρῶν* de Talthybio
praecone dictum, ξ 3 (1747) *δῖος ὑφορβος Εὐμαιος*, II 784
(1086) Patroclus, cum eodem furore atque Mars hostes trucidet,
N 298 (932) Cretensium duces cum Marte comparati, I 388
(758), ubi Achilles ponit, Agamemnonis filiam tanta pulchri-
tudine ornatam esse, quanta Venerem. Accedunt Ψ 788 (1329)
principes *θεοφιλεῖς*, ζ 233 (1561) artifex arte Minervae et Vul-
cano non inferior, I 703 (784) Achilles a Diomedae *θειοκίνητος*
nominatus, F 298 (1209) Aeneas, *διότι κεχαρισμένα δῶρα θεῶν*
δίδωσιν, Φ 221 (1233) Achilles, *εἰ καὶ θεοῦ ἐκπλήττει οἷς*
ἀριστεύει. Φ 315 (1234) Achilles ornatur, quod Xanthus ab
illo vexatus auxilium petit contra mortalem non uni deo sed
deis similem. ψ 59 (1938) Eustathius pro singulari quadam
gravitate habet, quod Penelope necem procorum deo cuidam
tribuit.

Iam transeamus ad alias de deis sententias. Maxime idonei
ad efficiendam *σεμνότητα* sunt versus P 209/12 (1103):

ἦ, καὶ κτανέησιν ἐπ' ὄφρῶσι νεῦσε Κρονίων·
Ἔκτορι δ' ἤρμοσε τεύχε' ἐπὶ χροῖ· δὴ δέ μιν Ἄρης
δεινὸς ἐννάλιος, πλησθεὶν δ' ἄρα οἱ μέλε' ἐντός
ἀλκῆς καὶ σθένος·

Similiter P 441 (1113): *εἶτα τὸ τοῦ πράγατος εὐτελὲς ἐξαίρων*
σεμνῶ πλάσματι ποιεῖ τὸν Δία ἐλεοῦντα καὶ λαλοῦντα προεκ-
δειτικῶς τὰ μέλλοντα . . . Sic Aiaces *σεμνύονται*, quia non
cedunt Hectori ab ipso Iove incitato N 57 (920), O 566 (1031),
A 543 (861); Ajax fugit a Iove perterritus, non a mortalibus
fugatus; cf. II 102 (1048), P 170 (1100);¹⁾ Ω 56 (1339) *gravis*

¹⁾ Omnino *σεμνότητι* obstant homines fugientes, cf. II 122 (1049):
τὸ δὲ χάζετο ἐκ βελέων ἔχει τι σεμνότητος ἐν τῷ ἐκ βελέων· οὐ γὰρ
ἄνδρας ἔφενγεν, ἀλλὰ βελῶν ἐπίχουαν, οἷς ἐβιάζετο.

est Achilles a Iunone laudatus, Ω 602 sqq. (1362) Niobes exemplum a deis propter superbiam liberis privatae et in lapidem mutatae. Adnectimus Θ 7 (1583) Minervam, quae σεμνῶς praeconem Phaeacum facit; cf. Σ 218 (1139), ubi clamorem tollit ad pulsandos hostes, enumerationes maiorum, si proavum inter deorum numerum relatus est, ita Aeneae F 202 (1203), Ates T 90 (1173), Glauci Z 206 (637). Z 228 (638), Diomedes εαυτὸν σεμνύει ὡς καὶ θεοφιλῆ καὶ ποδώκη. Porro huc pertinet π 259 (1801) et paulo ante π 208 (1800) Ulixes, qui Minervae auxilio fretus sperat se procos esse trucidaturum et η 165 (1576), ubi supplices inprimis deorum praesidio committuntur. Alias deorum amplificas commemorationes legimus N 631 (951), O 511 (1029), ε 9 (1520).

Iam ad efficiendam gravitatem satis est locutionem de sole ad homines transferre κ 174 (1653). I 525 (770) lepide Artemis σεμνολογεῖσθαι dicitur, quia ei epitheta attribuantur δῖον γένος et Διὸς κόρη.

Tum praetermittere nolim A 1 (11): κάκεινο δὲ ἰστέον, ὅτι μυθικώτερον θεῶν ἤτοι Μοῦσαν ἐπικαλεῖται ὁ ποιητὴς . . . καὶ ἵνα καὶ εαυτὸν σεμνόνῃ ὡς θεοφιλῆ καὶ ἐν ψυχῇ ἔχοντα ἢ μίαν ἢ πάσας τὰς Μούσας καὶ διὰ τοῦτο ἐνθεον.

A 13 (38): ὅτι τοὺς ποιητικὸς δαίμονας καὶ θεοὺς τὰ μὲν ἄλλα σεμνύει ἢ ποιήσας . . . τὰ δὲ ἄλλα σωματώδεις αὐτοὺς πλάττει καὶ ἀνθρώποπαθεῖς . . . denique optime demonstrat non omnes de dei sententias esse σεμνάς.¹⁾

Alterum genus sententiarum est de eis rebus, quae divinitus fiunt (περὶ θεῶν); hoc est e. g. de terrae motibus, de solis et lunae defectibus, de mari etc. eorumque causis. Huc pertinent terra ingenti concussu mota, Ξ 285 (986), terrae motus cum tonitru, ut sit quasi praeco facinorum Achillis F 54 (1195), Agamemnonis A 45 (829).

Ergo miraculis et portentis quoque gravitas efficitur, velut si Apollo caligine velatus Patroclo obviam it II 790 (1087). Nec non Φ 238 (1233): κατὰ μυθικὴν δὲ πάντως σεμνότητα ὁ Ξάνθος κινδύνηφ μὲν περιβάλλει τὸν Ἀχιλλεῖα, σώζει δὲ τοῖς

¹⁾ Eustathius aliis quoque rebus vim σεμνότητος inesse declarat maxime in recensendis similibus. Quod cum facit, non dissentit ab Hermogene. nam ille omnes sententias exhaurire neque potuit neque voluit. Atque similia haud multum distant ab *allegoria*, quam σεμνότητος esse praesidium non ignorat. Leo igitur σεμνότητα efficit A 171 (838), P 109 (1097), P 541 (1117), δ 791 (1518), ignis P' 492 (1218), P 565 (1118), splendor lunae instar Ψ 455 (1310), citharae sonus φ 406 (1914), immo bos λ 240 (1692) et vespae II 259 (1058).

φυρόντας εἰς αὐτόν, ὡς καὶ Ἡφαιστος ἐν τοῖς ἐξῆς τὸν Ξάνθου κατακαίων οὐκ ἔν ὁμοίως καὶ τὸν Ἀχιλλεῖα διετίθετο.

Sequuntur *sententiae morales* velut de honestate, de immortalitate, de virtute. Hic inserendum est O 502 (1029): ἰστέον δὲ καὶ ὅτι λαμπροτέρα μὲν ἢ τοῦ Ἐκτορος δημηγορία, ἔτι δὲ καὶ σεμνοτέρα διὰ τὴν περὶ Διὸς ἔννοιαν καὶ τοὺς περὶ πατρίδος λόγους. Ita rem Hermogenes rectius constituit quam Aristides, qui sibi eadem praecepisse videtur in gravitatis figurarum serie enumerans τὸ γνωμολογεῖν,¹⁾ neque perspexit, se partem tantum illarum sententiarum hac notione complexum esse. Ergo recte hoc loco inseram Eustathii adnotationes de sententiis gravitatis causa carminibus Homericis insertis I 525 (771), α 32 (1388), ϑ 547 (1609), ω 255 (1961), quae minime ab Aristide profectae sunt.

Denique affert Hermogenes πράγματα μεγάλα καὶ ἔνδοξα sc. exempla ex historia deprompta, cuius generis exempla idonea in Homero non inesse, quis est, quin intellegat. Ita-que Eustathium quoque de his tacere necesse est.

Quod autem *methodum* attinet, primum locum obtinent αὶ κατὰ ἀπόφασιν καὶ χωρὶς ἐνδοιασμοῦ ἐξ ἀφηγήσεως λεγόμεναι,²⁾ res sine ulla dubitatione affirmative narratae. Huic praecepto statim prima Odysseae oratio a Iove ἀποφατικῶς pronuntiata respondet α 32 (1388). Idem iudicium Eustathius fert de α 65 (1392), ϑ 138 (1589), ι 28 (1613), ω 255 (1961), Ζ 98 (627), Ξ 126 (971), Ω 256 (1348); cf. ι 65 (1613), Ρ 20 (1092).³⁾ De oratione sine ullo dubio prolata Β 129 (190) ἀξιωματικῶς usurpatur. Et ι 21 (1613): τὸ δὲ καὶ μὲν κλέος οὐρανὸν ἔκει σεμνότατα εἴρηται πρὸς σύστασιν προσωπικὴν gravitatis speciem prae se fert; nam quis se ipsum commendat, nisi, qui sibi conscius est dignitatis suae?⁴⁾

Neque Hermogenis verba:⁵⁾ καὶ μὴν καὶ τὸ δι' ἐμφάσεων μυστικῶς τι καὶ τελεστικῶς ἐν ταῖς σεμναῖς τῶν ἐννοιῶν ὑποσημαίνειν, μεθόδον σεμνῆς Eustathium neglexisse cognosces perlegens Ω 28 (1337): ὅτι ἐνταῦθα Ὅμηρος μέμνηται τῆς ἀλλαχοῦ ῥηθείσης τοῦ Πάριδος κρίσεως εἰπὼν· ὅς νείκεσσε θεάς, ὅτι

¹⁾ II, 466,21 Sp.; cf. Baumgart 174.

²⁾ II, 290,17 Sp.

³⁾ Contra Α 330 (111), Η 198 (676), Ι 125 (747), ubi ἀπόφασιν et κατάφασιν opponuntur, nil aliud significari videtur quam σχῆμα κατ' ἄρην καὶ θέαν, cf. p. 15.

⁴⁾ ουσιατικός = commendare cf. Α 272 (103), Τ 140 (1176), ε 188 (1530), π 311 (1803).

⁵⁾ II, 290,30 Sp.

οἱ μέσανλον ἴκοντο, τὴν δ' ἤνεσεν ἦγον ἐπῆνεσεν, ἣ οἱ πόρε μαχλοσύνην ἀλεγεινήν· σεμνῶς κἀνταῦθα φράσας τῆ τε σωπῆ τῶν θείων προσώπων, καὶ τὸ τῆς διηγῆσεως ἀπλατεῖ καὶ πως καὶ μυστικῶ διὰ τὸ ἀσαφὲς τοῦ νείκεσσε, καὶ τῶν λοιπῶν. Ω 60 (1339): θρέψε δὲ τὴν θέτιν ἢ Ἥρα λέγει μυθικῶς χάριν σεμνότητος. Ψ 280 (1300): τὸ δὲ τοῖον γὰρ σύνθετος Ὀμήρω εἰς ἐμφαντικὸν μυστηριώδη ἔβαινον. Τ 110 (1175): ἐν δὲ τῷ ὅς κεν πέσῃ μετὰ ποσσὶ γυναικὸς εὐσχημόνως καὶ σεμνῶς καὶ γοργῶς καὶ σαφῶς εἰ καὶ ἄλλως μυστικῶς πως ἔφρασε τὴν λοχείαν. Ι 134 (741): ἐνθα σημειῶσαι, ὅτι σεμνὸς πάνυ ὁ λόγος· ἐν γὰρ τῷ ἦ θέμις ἐστὶ τιμωτάτη προσηγορία ἐπισυιάζει τὸ αἰσχρὸν, φύσεός τὸμω τὴν ἀκόλαστον μίξιν καλύπτων καὶ τὸ τῆς συμπλοκῆς ταπεινὸν θέμιδι φυσικῆ ἀνιστάς¹⁾ καὶ μόνον οὐχὶ λέγων ὡς, εἰ καὶ ἀρπαγματα καὶ ἄδικος ἢ τῆς Βρισηίδος μίξις, ἀλλ' οὐκ ἤδη καὶ ἀθέμιτος. λάφρον γὰρ οἶον αὐτὴν λαβῶν ἐκ τοῦ ἔβριόσαντος θεμιτῶς ἂν συνῆλθον τῆ λησθείσῃ. Amat enim Eustathius eis locis poetae, qui sunt de concubitu, quibus rem magis significat quam eloquitur, laudem σεμνότητος tribuere²⁾ Nam omnino turpia occultanda sunt, ne orator sibi vel eis, de quibus dicit, dignitatis aliquid detractet. Atque hoc quoque praeceptum Hermogenis esse ipse testatur Eustathius x 177 (1653):³⁾ μηδὲ τρυχώμεθα λιμῶ. ἢ δὴ περιφρασίς ἐστι τοῦ φάγωμεν. ἦ καὶ ἄλλως δηλωτικὰ τοῦ φαγεῖν, ἐκ τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτό· πρῶτον γὰρ τις μνησάμενος βρώμης, εἴτα φαγῶν οὐκέτι τρῦχεται λιμῶ καὶ ἐστὶ τοιαύτη μέθοδος καὶ πολλαχοῦ παρ' Ὀμήρω, ἦν καὶ ὁ Ἑρμογένης ἐπισημαίνεται, διδάσκων εἶναι ποτε καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν μὴ σεμνῶν σιγαῖσθαι μὲν τὸ πρᾶγμα, δηλοῦσθαι δὲ ὁμως ἐκ τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτό. Illam artem turpia cum honestioribus permutandi egregie gravem sermonem iuvare porro Eustathius observavit ad B 356 (237), Θ 271 (712), Ξ 119 (971), γ 203 (1469), ε 108 (1526), λ 422 (1693), ρ 119 (1813).

Ad x 177 ipse Hermogenes proposuit ad velandas res minus decoras circumlocutiones; en idem facit Eustathius N 269 (930),

¹⁾ ἀνιστῶν cod.

²⁾ cf. T 110 (1175), T 262 (1183), K 334 (1680), γ 403 (1474), ο 58 (1774), ψ 254 (1947), Α 31 (30), υ 81 (1883), Θ 291 (73), γ 261 (1466), Β 355 (237), Ξ 353 (991) sane lepide dictum: ἐὰν δὲ οὐ πάνυ σεμνὸν ἐνταῦθα τὸ φιλότιμι ὡς οὐδὲ τὸ ἀγκᾶς ἔμαρπτεν; ἀλλ' ὁμως οὐκ εἶχεν ἄλλως ὁ ποιητὴς φράσαι τὸν τόπον τοῦτον σεμνότερον, εἰ καὶ μῦθια ἔκαμεν εὐσχημόνων. Eundem versum ut sit exemplum sententiarum de deis laudat Hermogenes II, 287, 21 Sp.

³⁾ cf. praeterea, quae Hermogenes exposuit, de inventione IV, II, 255, 23 sq. Sp.

Ψ 280 (1300), Ψ 603 (1319), contra B 289 (222), O 240 (1014), H 114 (1050). μ 136 (1717) περίφρασις copiam quandam efficit, unde *σεμνότης* nascitur.

Ut autem, *quae aliquid praebent offensionis tecto tantum significantur*, ita etiam *plane silentio premuntur*. O 203 (1012): τὸ δὲ στρεπταὶ φρένες ἐσθλῶν . . . σιγῆ ἢ ἴρις διὰ τὸ σεμνόν, ἵνα μὴ δόξῃ ἀφροσύνην ὀνειδίξειν τῷ Ποσειδῶνι διὰ τὸ αὐτοῦ ἔνδοξον. X 73 (1257), σ 172 (1842): ἐν δὲ τῷ ἐπιχρίσασα παρειὰς σιγῆ τὸ τοῦ χρίσματος εἶδος σεμνῶς τε ἅμα καὶ, ὅτι μηδὲ καίριον ἦν καὶ τοιοῦτοις ἐνδιατρίψαι.

Iam *epitheta vel nomina propria*, si ἐμφατικῶς quodammodo adhibentur, ipsa quoque *σεμνότητα* procreant. Hanc ob causam Homeri ars praedicatur α 1 (1381): σημειῶσαι δὲ, ὅτι σιωπῆ τὸ τοῦ Ὀδυσσεύος ὄνομα ἐξ ἀρχῆς ὁ ποιητὴς ἐξαίρων αὐτὸν σεμνοῖς ἐπιθέτοις καὶ ἐγκωμίοις; A 490 (140), Z 449 (653), A 248 (842), N 80 (921), Ξ 294 (981), O 704 (1038), T 146 (1176), F 42 (1194), Ω 786 (1376), η 104 (1571), υ 109 (1885), ω 419 (1967).

Similem in modum *emphaseos nec non gravitatis species* est, si ponitur *pluralis pro singulari* A 45 (38), I 40 (734), *genus pro specie* X 34 (1272). A 1 (10): πάντως δὲ καὶ ὁ ποιητὴς τὴν Καλλιόπην θέλων επικαλέσασθαι οὐκ ἐκφωνεῖ αὐτὴν ἀλλὰ σεμνότερον ὀνόματι γενικῶ τῷ θεᾷ χρῆται καὶ ἀφίρησι ζῆτειν τὸν συνετὸν ἀκροατὴν, τίς ἂν εἴη αὐτῇ ἐμφήρας μόνον, ὅτι Μούσαν καλεῖ· Μούσης γὰρ τὸ ἀείδειν.

Alia *emphaseos exempla* habes haec: N 426 (940): ἔπεστι δέ τι καὶ σεμνότητος ἐν τοῖς τοιοῦτοις τῇ λέξει τοῦ δουνπεῖν· ἐμφαίνει γὰρ σωμαίων μέγεθος. B 337 (233): ὁ δὲ Νέστωρ ἐνταῦθα σεμνότερον καὶ φοβερότερον θάνατον ἀποφαινεται τῷ εἰς φυγὴν ὀμῆσοντι, οὐχ ὡς Νέστωρ λαλῶν ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων. Σ 341 (1146): καὶ ἔχει τι σεμνόν ἢ λέξις· πτωχικήν γὰρ πόλιν ἔλειν οὐ μέγα ἔργον. T 96 (1174): ἐλλειπτικῶς δὲ ῥηθὲν τὸ φασὶ πολὺ ἐνταῦθα ἔχει τὸ σεμνόν. ἐμφαίνει γὰρ οὕτως, ὡς πάντες ἄριστον ὁμολογοῦσι τὸν Δία δηλαδὴ ἄνδρες καὶ δαίμονες καὶ θεοί; Z 425 (652), A 670 (877), N 250 (929), P 120 (1101), P 144 (1100), P 278 (1107), Σ 104 (1133).¹⁾

Reliquum est, ut ceteros locos, quos omnes exscribere longum

¹⁾ Cum epitheta illa vel alia *emphaseos praesidia* fere semper bonam in partem intelligenda sint, aliter fieri non potest, quin verbi *σεμνότητος* significatio transeat in eam laudandi et praedicandi, quae ceteris quoque scriptoribus in usu est. Ea notione legitur: Ω 500 (1861), Ψ 175 (1294), Ω 652 (1370), A 396 (129), H 9 (861), H 18 (669), I 40 (734), A 280 (844), M 43 (889), Σ 32 (1129).

est, adnectam, quos sive propter sententias sive propter methodum Eustathius dignos esse censet, qui *σεμνότητος* laude ornentur: *A* 116 (62), *A* 187 (78), *Θ* 64 (705), *I* 431 (760), *I* 632 (779), *K* 560 (823), *A* 299 (845), *A* 372 (850), *A* 780 (884), *A* 798 (884), *A* 782 (884), *A* 113 (834), *M* 457 (914), *N* 793 (960), *O* 107 (1008), *Π* 242 (1058), *Π* 721 (1059), *Ξ* 80 (968), *P* 174 (1101), *P* 597 (1120), *T* 139 (1176), *Υ* 259 (1207), *Φ* 286 (1237), *X* 357 (1273), *Ψ* 769 (1329), *Ω* 248 (1348), *β* 325 (1448), *δ* 71 (1482), *η* 86 (1570), *μ* 280 (1721), *ο* 373 (1784), *π* 259 (1801), *ψ* 174 (1942)¹⁾.

Quod *dictionem* attinet, verba eligenda sunt, quarum in pronuntiatione opus est ore aperto dilatatoque uti; maxime commendat Hermogenes vocales *ā* et *ω* diphthongosque. Quam ob causam Eustathius de *Π* 774

πολλά δὲ χειμάδια μεγάλ' ἄσπιδος ἐστνφέλιξαν
μαρναμένων ἀμφ' αὐτόν.

dicit (1086): ἔχει δὲ τι ὄγκον σεμνοῦ ἐνταῦθα καὶ τὸ *ā* πλεονάσαν; et *A* 1 (12) legimus: πλεονάσας δὲ καθαροῖς φωνήεσσιν ἐσέμνυνε καὶ τῇ χασμωδίᾳ τὸ τοῦ νοήματος ἔψος ἤγονν τῷ ἐντεῦθεν ὄγκῳ τῆς φωνῆς κτλ²⁾.

φ 48 (1901) Eustathius addit haud negligendam de *consonantium* sonitu gravi observationem: Ὅμηρος δὲ σεμνῶς ἄμα καὶ προσφρῶς μεγάλης θύρας εἰς ἀραρυίας τρισμὸν τραχὺν τῇ φράσει μιμοῖμενον οὐτι ἄφρωνόν τι παρείληφε κατὰ τὰ φιλά οὐδὲ ἀμετάβολον ἰσχυρόφωνον, ἀλλ' εὐγενῶς ἐπελέξατο τὸ ἀνέβραχε τραχυφωνήσας μὲν διὰ τοῦ *ρ* περιφανῶς, ὑποσεμνόνας δὲ τὸ τραχύφωνον καὶ τῇ τοῦ *β* συνεκφωνήσει ὡς οἶον βομβοῦντος, ἔτι δὲ καὶ τῇ τοῦ δασέος *χ*, ἃ δὴ τρία σίμφωνα καὶ τὸ βροχᾶσθαι ἀποτελοῦσιν.

Praeterea admittuntur *τροπικαὶ λέξεις*, sed caveas, ne eis abutaris, nam *αἱ μετρίως ἔχουσαι ποιούσι τὸν λόγον σεμνόν, εἰ δὲ ὑπερβαῖεν τι τοῦ μετρίου, τραχύνουσι τὸν λόγον*³⁾ atque efficiunt vitium frigidi et quaesiti (*ψυχρόν καὶ κακόζηλον*).⁴⁾ Huc pertinet *pars circumlocutionum*, huc ὁ *σαρκαζμός* Ξ 454

¹⁾ Heroum quoque cum dignitate pugnat se quasi in risum effundere, risus lenis tantum eis convenit; cf. *A* 356 (489), *E* 418 (567).

²⁾ Utroque loco utitur Eustathius voce *ὄγκος*, consentiens cum Hermogene, qui adamavit in dissertatiuncula de *σεμνότητος* dictione *διογκόν*.

³⁾ *Π*, 292 Sp.

⁴⁾ Utrumque opprobrium Eustathius novit, sed non audeo, illos locos ad doctrinam de ideis referre, cum omnibus rhetoribus iam ab Aristotele illae voces communes sint.

(997) in Pulydamantis oratione investigatus, huc τὸ πάριον Π 348 (1083).

In constructione enuntiatorum sunt evitanda verba, praeferenda nomina, quod Eustathius tamen exemplis comprobare omisit.

Proprium σεμνότητι est schema ἐπικρίσεως, hoc est ipsius oratoris de re tractata appositum iudicium, haud raro in Homero ab Eustathio notatum; cf. N 16, ubi poeta Neptunum Graecis laborantibus auxilium ferentem facit: ἐλέαιρε δ' Ἀχαιοὺς, Αἰὶ δὲ κρατερῶς ἐνεμέσσα (917): τὸ δὲ ἐνεμέσσα ἐπικρισίς ἐστὶν Ὀμηρικῇ, ὡς μὴ μάτην χολομένον τοῦ Ποσειδῶνος, ἀλλὰ κατὰ νέμεσιν, ἣ δίκαια μέμψις ἐστίν; B 248 (214), A 325 (109), I 53 (735), N 126 (923), N 269 (930), Ψ 515 (1313), Ψ 592 (1318), γ 232 (1465), θ 221 (1592), ν 297 (1742), σ 287 (1847), σ 163 (1842), τ 348 (1867).

Minime permissae sunt ἀποστροφαί, qua in re Eustathius ab Hermogene dissentire videtur, cum dicit Π 692 (1081): ὅτι καὶ νῦν ὁ ποιητῆς παθητικῶς ἅμα καὶ σεμνῶς ἀπέστρεψε τὸν λόγον πρὸς Πάτροκλον, sed si percurris, quae sequuntur, videbis non verborum figurae sed sententiae inesse σεμνότητα quod demonstratur verbis: σεμνύνων δὲ αὐτὸν ἅμα ὡς θεῖόν τι πρόσωπον καὶ οἰκτιζόμενος. Neque aliter res sese habet P 367 (1110); nam crassa caligo, qua Iuppiter aciem involvit, causa gravitatis est, non conversio ad auditorem.

Membra orationis brevia esse oportet, ergo legimus recte Z 294 (643): σεμνῶν κομματικῶς et paulo post Z 561 (660): κομματικῇ περιφρασί.

Restat compositio. Idonei sunt maxime numeri dactylici et anapaestici. Atque noli negligere, Hermogenem hoc loco longius quam solet in tractatione numerorum versari, exemplis additis, ex Homero depromptis.¹⁾ Quo explicandum est, quod Eustathius quoque hac in idea de numeris dixit, cf. ν 92 (1734): καὶ ὅτι σεμνὸς ἐνταῦθα στίχος κατὰ τὸ ὀλοδάκτυλον τὸ δὴ τότε γ' ἀτρέμας εἶδε λελασμένος ὄσσο' ἐπεπόνθει, ὅποιον σὺν ἄλλοις καὶ ἐν Ἰλιάδι τὸ κείτο μέγας μεγαλωστί λελασμένος ἱπποσυνάων et Π 774 (1086): τοῦτ' δὲ ὁμοίως ὀλοδάκτυλοι καὶ οἱ ἐφεξῆς δύο στίχοι συνεπικουροῦντες εἰς πλεόν τῇ φραστικῇ σεμνότητι ἐν τῇ μακροτέρᾳ διατριβῇ.

Denique addam pag. 4 Eustathium opinionem proferre in Iliade plus gravitatis inesse quam in Odyssea.

Appendicis instar breviter in uno conspectu ponam eos

¹⁾ sc. X 133, N 392, M 433.

locos, ubi de *mixtis ideis* agitur; quo manifestum fiet, quanta diligentia veteres singulas ideas distinxerint et unamquemque naturae loci adaptaverint. *N* 361 (951) miscuit poeta *σεμνότητα, βαρύτητα, τραχύτητα*, Ξ 161 (973), Σ 480 (1154) apparent *σεμνότης* et *γλυκύτης*, *P* 250 (1105), Ψ 88 (1289) *ἀφέλεια* et *σεμνότης*, *Z* 496 (656),¹⁾ γ 261 (1466) *γοργότης* et *σεμνότης*, *I* 47 (734) *γοργότης, σεμνότης, καθαρότης, Φ* 106 (1225) *γλυκύτης, ἀφέλεια, ἀλήθεια, σεμνότης, λαμπρότης*.

A 402 (144) contra evitantur *πάρισα*, ne fiat *κάλλος*, quo gravitas totius lovi deleatur.

Quibus expositis satis egisse mihi videor de gravitate. Iam dicendum est de asperitate.²⁾ Cernitur illa maxime in eo, quod inferior in superiorem graviter vehementerque invehitur; sed convicia illa neque cum ulla dubitatione neque cum alio levamine acerbitalis proferenda sunt. Sic Eustathius pro asperis habet orationes Halithersi contra procos β 161 sqq., Telemachi contra eosdem (diversis locis), Pulydamantis in Hectorem *M* 60, Iunonis ad Vulcanum (Φ 331), Stheneli contra Agamemnonem, *A* 402, Thersitis contra Agamemnonem omnesque Graecorum principes *B* 225. Contumelias asperas notatas invenies ad *N* 651 (951), *II* 21 (1042), α 267 (1415).

Sed fere omnibus locis Eustathius addit, *asperitatem aditamentis quibusdam esse lenitam*, cuius rei per se sat mirae explanationem rursus Hermogenes praebet. Dicit enim sat difficile esse apud Demosthenem, qua sit arte et elegantia, exemplum asperitatis nude admissae invenire, cum eam semper leniorem faciat methodo. Itaque posteriores, qui non intellegebant, cur, quod valeret de Demosthene, principe oratorum non item valeret de Homero, principe poetarum, semper studebant investigare ideam alteram vel artificium quoddam, quod cum asperitate coniungerent, ut oratio mitigaretur.

Legimus exempli causa de oratione Halithersi β 115 (1440): ὄρα δὲ τὰ ἐν τῷ τραχεῖ λόγῳ τοῦ Ἀλιθέρσον ἰσὰρὰ ποιητικὰ πάρισα ἐν δυνά κείμενα στίχοις τὸ τοῖςδεῦσι, πάντεσσι, πολέσιν, ἀλλοισιν; pulchritudo igitur arcessita est, nam *πάρισα* sunt figurae, quae huic ideae maxime conveniunt. Ἐπικίεια admixta est *I* 11 (733), *K* 114 (793), *M* 228 (900), *γλυκύτης* *N* 725 (956).

Alia remedia acerbitalis sunt consolationes adiectae, captationes benevolentiae, adiectiva laudativa, similia. *I* 32 (733):

¹⁾ Nam eius sunt quattuor illa *ἀσύνδετα*.

²⁾ *περὶ τραχύτητος* II, 292 sqq. Sp.

... τραχὺ δὲ ὅμως ὄν καὶ τοῦτο λαιίνεται τῇ ἐπαγωγῇ τοῦ ἄναξ. *M* 60 (892): τεχνικῶς δὲ κοινοποιεῖται τὸν λόγον ὁ ἤρωρ *Πουλυδάμας* ἐν τῷ ἀφραδέως ἐλαύνομεν ἐμπεριλαβὼν καὶ ἑαυτὸν, ἵνα μὴ ἐλαύνετε εἰπὼν καὶ τὸν Ἔκτορα ἰβρίζειν δόξας ἐτραχίην καθ' ἑαυτοῦ, ἐν ἐπιταῖθα ὁ ποιητὴς ἔφη θρασύν. *Φ* 331 (1238): διὰ τὸ εἰπεῖν ἐμὸν τέκος λαιίνεται τὸ τραχὺ τῆς κλήσεως. *A* 355 (482), *Θ* 229 (710), *Ψ* 476 (1312), *Ω* 205 (1392). Immo *P* 250 (1105) transitus a secunda in tertiam personam sufficit: . . . ἵνα μὴ τραχέως τῷ διόλον ἀποστρεπτικῶ σχήματι ὀνειδιζει τοὺς ἀριστεῖς.

Inter σχήματα τραχύτητος numeranda sunt τὰ προστακτικὰ et τὰ κατ' ἐρωτήσαν ἐλεγκτικά, aliis imperare eosque interrogando coarguere. Illud apud Eustathium frustra, quaeres, hoc invenies *B* 223 (208): ὄρα δὲ, ὅτι ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἢ τοῦ θεοῦ θρασύτης διαγαίνεται ἀπὸ τοῦ ἐρωτηματικοῦ σχήματος· τραχύτητος γὰρ σχῆμά ἐστι τὸ τοιοῦτον καὶ σφοδρότητος. *N* 725 (956): τινὲς μὲν ἐλεγκτικότερον ἐν ἐρωτήσει τοῦτο ἀναγνωσκουσιν.¹⁾

Ut τραχύτητα ad castigandos superiores ita σφοδρότητα adhibemus ad increpandos vel inferiores vel pares.²⁾ Quam ob rem hae duae ideae inter se simillimae sunt. Quod discrimen Eustathius recte respexit, sed, quod Hermogenes de asperitate observavit, hic de vehementia quoque demonstrare studet, scilicet Homerum illam plerumque diversis artificii ab oculis quasi removisse. Nam a 64 (1391) de Iovis in Mineram oratione dicit: ὅτι τὸ τέκνον ἐμὸν ποῖον σε ἔπος φέγγεν ἔρχος ὀδόντων εἰ καὶ σκωπτικόν ἐστι τῇ ἐννοίᾳ τῷ γοῦν σχηματισμῷ ἐπικρύπτει τὴν πολλὴν σφοδρότητα. βούλεται μὲν γὰρ εἰπεῖν· ποῖον λόγον παρέρριψας καὶ οὐ δεόντως εἶπας. *A* 31 (31): σημειῶσαι δὲ ὡς ἐπιταῖθα σφοδρὰς ἐννοίας ἐπεικῶς ὁ βασιλεὺς (sc. Agamemnon in Chrysen) μεθύδουσεν. *B* 337 (232): ἐν πρώτοις οὖν σχετιάζας διὰ τοῦ ὦ πόποι εἶτα οὐ πρὸς τὸν βασιλεῦ τὸν λόγον ἐνθὺς ἀποιεῖν (sc. Nestor, qui verba facit ad populum a Thersite incitatum) ὡς Ὀδυσσεὺς ἐποίησε . . . ἀλλὰ σφοδρῶς καὶ παρηγοιαστικῶς τὸν λόγον μεταχειριζόμενος πρὸς μόνον μὲν αὐτὸν τὸν Ὀδυσσεῖα οὐ στρέφει τὸν

¹⁾ Neque tamen plane silentio premo aliam illam vocis τραχύτης significationem de asperitate soni, qua saepissime onomatopoeiae efficiuntur. Hoc sensu illam Eustathius adhibet *I* 362 (424), *J* 425 (492), *L* 422 (491), *E* 599 (586), *H* 479 (692), *Θ* 76 (700), *K* 374 (812), *M* 146 (896), *Π* 633 (1079), *Γ* 489 (1207), *Φ* 166 (1229), *Φ* 315 (1233), *Φ* 361 (1241), *β* 420 (1453), *ε* 402 (1541), *ζ* 90 (1553), *ι* 71 (1615), *ι* 394 (1636), *κ* 360 (1661), *μ* 750 (1711), *μ* 236 (1719), *σ* 50 (1901).

²⁾ *Il*, 301 sqq. *Sp*.

λόγον, ἦν γὰρ καὶ τοῦτο πᾶν καταφορικόν¹⁾ καὶ ἀρόχολον, λαίψει δὲ τῷ κοινῷ πληθυσμῷ τὴν σφοδρότητα, λέγων· ἡ δὲ παισὶν ἐοικότες ἀγοράσασθε, καὶ παισὶν οὐ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ νηπιᾶχοις. Alia exempla sunt H 161 (673) Menelai oratio ad Graecorum principes, qua eos commovere studet ad pugnam singularem cum Hectore ineundam, Γ 39 (381) et 46 (378) Hector obiurgans Paridem, E 471 (572) idem in Sarpedonem invehens,²⁾ P 170 (1100) idem contra Glaucum disputans, Φ 192 (1230) Achilles deos minorum gentium illudens,³⁾ I 39 (734) Diomedes Agamemnonem dedocens, E 635 (591) Tlepolemi contra Sarpedonem obiurgia, θ 166 (1590) Ulixes, qui Euryali crimina defendit.

Ex vehementiae figurarum numero Eustathius de sola quaestione disputat Γ 46 (381): ἐν δὲ τοῖς γραφεῖσιν Ὀμηρικοῖς ὄρα τὸ ῥηθὲν καιρίον ἀσύνδετον σχῆμα θυμῷ καὶ τὰ ἀγωνία πρέπον καὶ πᾶν σφοδρὸν κατὰ τε τὰς ἐννοίας καὶ τὰ κομματικά σχήματα καὶ τὸν τῆς ἐρωτήσεως ἔλεγχον et B 223.⁴⁾

At tres illae μεγέθους species, quas modo perlustravimus, Hermogeni ad efficiendam veram magnitudinem non sufficiunt, cum timendum sit, ne illae orationem reddant severiorem. Itaque necesse est accedere aliquid, quo fiat serenior. Hoc munere fungitur splendor sive festivitas (λαμπρότης).⁵⁾ De quo breviter exponere licebit, quoniam Eustathius paucis locis eum apud Homerum investigavit.

Γίνεται τοίνυν λόγος λαμπρὸς, Hermogenes ait,⁶⁾ κατὰ ἐννοίαν μὲν, ὅταν πεποιθῆσιν ἔχει τινα ὁ λέγων ἐφ' οἷς ἂν λέγη, διὰ τὸ ἐνδοῦσα εἶναι ἢ διὰ τὸ καλῶς πεπραῖσθαι αὐτῷ ἢ διὰ τὸ χαίρειν τοῖς λεγομένοις τοὺς ἀκούοντας ἢ καὶ διὰ πάντα ταῦτα, ὅλως τε ἐπὶ τοῖς διαπρεπέσι τῶν ἔργων. Quo referendum O 502.⁷⁾ Cui loco addam Ψ 455 (1310): καὶ ἔστι λαμπροτέρα ἐκείνη τῆς ἐνταῦθα παραβολῆς, cum similibus homines delectentur, quia, ut Hermogenis utar verbis,⁸⁾ τὰ ἐνδοῦσα ἐνδοξοτέρως λέγουσιν. Idem assequimur dilucidam ac significantem rerum

¹⁾ Vox καταφορικός propria Hermogeni; cf. de iuv. IV (II, 249, 25 Sp.), de id. II, 272, 28 Sp. Reprehendimus eam etiam dictam de oratione concitata apud Eustathium E 471, E 635.

²⁾ At σεμνῶς simul.

³⁾ Eis, quae sequuntur, mederi heros dicitur nimis ferociter prolatis.

⁴⁾ p. 25 excerptum.

⁵⁾ II, 304 sqq. Sp.

⁶⁾ II, 805, 4. Sp.

⁷⁾ cf. p. 19.

⁸⁾ II, 306, 23 Sp.

imaginem depingentes, Glauci exemplum imitantes, qui Z 189 (635) τὰ μὲν τῆς γενεαλογίας διεξοδικώτερον διήλθεν ἐμπλατυνόμενος αὐτοῖς λαμπρότερον.

De figuris λαμπρότητος duas tantum Eustathius exemplis Homericis probavit: *negationes*, cum dicit ω 246 (1960): ὄρα δ' ἐνταῦθα καὶ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἀποφατικοῦ εὐειδοῦς καὶ λαμπροῦ σχήματος καὶ τὴν γοργότητα ἐν τῷ οὐ φυτόν, οὐ σικκῆ, οὐ τόδε, οὐ τόδε, et τὸ ἀποστατικὸν σχῆμα, quo utitur, qui res distincte separat et pronuntiat adhibito intervallo;¹⁾ cf. χ 217 (1925): ἐτι κεῖται ἐν τούτοις καὶ ἀποστατικὸν σχῆμα κατὰ λόγον θάμβους τὸ οἶα μενοινᾷς ἔρδειν ἐν μεγάροισιν, ὅμοιον ὃν τῷ οἶα μ' ἔοργας καὶ τοῖς τοιοῦτοῖς, Ψ 376 (1316), Ω 227 (1346), ι 133 (1619), ω 506 (1969).

Frequenti usu σχήματος ἀποστάσεως efficitur *asyndeton*, quod Hermogenes statim addit; itaque recte Eustathius verba facit de *asyndeto κατὰ ἀπόστασιν* P 175 (1101).

Ex coniunctione splendoris et asperitatis exoritur vigor sermonis (ἀκμή),²⁾ cuius Eustathius uno tantum loco mentionem fecit,³⁾ λ 225 (1680). Dicit enim de heroidum catalogo: ἐνταξίαν δὲ τῇ ποιήσει τεχνώμενος καὶ ἀκμὴν καταλέγει πρῶτον ἡρωίδας, εἶτα διαναπαύσας τὸν λόγον βραχὺ πρὸς ἥρωας μεταβαίνει ἀρχόμενος ἀπὸ Ἀγαμέμνονος.

Reliqua est ultima magnitudinis species, *περιβολή* (exaggerata oratio),⁴⁾ quae contraria est puritati. *Copia* illa fit, si *extra petita orationi immiscet*,⁵⁾ e. g. si speciei apponit genus, finito infinitum, parti totum. Quo spectat I 406 (759): εἶτα καὶ τῆς τοιαύτης αἰτίας αἰτίαν ἀποδιδόνς κατὰ λόγον περιβολῆς φησίεν κτλ.

Maxime autem illa vis augendi sermoni inest, si *circumstantias* addis. Eandem sententiam Eustathius amplexus est δ 397 (1501): ὄρα δὲ ὡς σαφὲς μὲν τὸ σχῆμα τοῦ διηγήματος . . . ἡ δὲ ἐννοια συκνήν ἔχει περιβολήν. πρόσωπον μὲν γὰρ ὁ Πρωτεύς, πρῶγμα δὲ πωλεῖται, ποιότητες δὲ προσωπικαὶ τὸ Διγύπτιος ἀπὸ <τῆς> χώρας τὸ ἄλλος ἀπὸ τοῦ προσεχέστερου τόπου, τὸ γέρον ἐκ τῆς ἡλικίας, τὸ νημερτῆς ἐξ

¹⁾ cf. Aristidem. II. 462,16 Sp., qui quidem bene novit, quae opus sunt ad efficiendum splendorem, ipsum ignorat.

²⁾ II, 308 sqq. Sp.

³⁾ Nam β 241 (1443): ὅτι ἀκμάζων ὁ ποιητῆς ἐν τοῖς τῶν μνηστῆρων δημηγορίαις τὸν μὲν Ἀντίνοον κτλ., ἀκμάζειν non est terminus, qui vocatur technicus.

⁴⁾ II, 315 sqq. Sp.

⁵⁾ cf. Eustath. α 156 (1406): περιβάλλειν δὲ τὸ περιττὰ τιθέναι ἦτο. περισσὰ ἐμβάλλειν, ὅθεν καὶ περιβολή, λόγον ἰδέα, καὶ λόγος ἐμπεριβολοῖ.

ἀρετῆς ἢ ἐκ μαντικῆς τέχνης, τὸ ἀθάνατος ἐκ τοῦ τῆς ζωῆς εἶδους. A 1 (17); ἰστέον δὲ καὶ ὅτι τὸ ὅλον τοῦτο χωρίον τὸ πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς "Αἰδι προΐαφεν ἐπαινέται πρὸς τῶν παλαιῶν ὡς καιρῶς ἐμπεριβόλον· ἔγκειται γὰρ αὐτῷ φασὶ ταῦτα· τὸ ψυχὰς οὐσία· ποσὸν τὸ πολλὰς· ποῖον τὸ ἰφθίμους· τόπος τὸ "Αἰδι· χρόνος τὸ προΐαφεν. B 339 (244), N 249 (929).

Narrationem ubertatis splendore ornant *aliae* *narratiunculae orationi insertae*; cf. I 525 (771).

Methodus περιβολῆς est *genuinum rerum ordinem mutare, ita ut posteriora prius narrentur*. Id autem Homero saepissime in usu est, quod Eustathius ϑ 13 (1899) sic significat: ὄρα δὲ κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἱστορίαν, ὅτι ἀνέστρεψε καὶ αὐτὴν ὁ ποιητῆς οἰκίῳ ἔθει ἀκολουθῶν.¹⁾ Neque silentio praeteriit huic rationi inesse περιβολήν. Legimus enim I 525 (771): καὶ περιβάλλων ἱστοριῶν τε μεστότητι καὶ ὡς προείρηται ἕκαστα λαγῆ τῆς φυσικῆς τῶν πραγμάτων τάξεως; vel significantius O 5 (1002): ποτὲ μέντοι τὸ τῆς δευτέρας συζυγίας πρῶτον τῷ δευτέρῳ τῆς πρώτης συζυγίας ἐπάγει συναπτῶς, καὶ τὸ δεύτερον τῆς αὐτῆς δευτέρας τῷ πρώτῳ τῆς πρώτης ὡς ἔχει τὸ οὐμωγῆ καὶ εὐχολῆ ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων καὶ τὰ ὅμοια. καὶ ἔστι τοῦτο σαφὲς μὲν οὐ πάνυ, ἐμπεριβόλον δὲ καὶ πρέπον μεγέθει ποιήσεως. A 1 (15) τὸ ἐμπεριβόλον καὶ ὑψηλὸν totius Iliadis in eo cernitur, quod res non secundum temporis ordinem referuntur, sed narratio

semper ad eventum festinat et in medias res non secus ac notas auditorem rapit.²⁾

Contra in collocatione unius enuntiati detegit περιβολήν β 270 (1444), quod poeta non scripserit: εἰδὴ τοι σοῦ πατρὸς ἐνέστακται μένος ἦν, οὐδ' ὄπιθεν κακὸς ἔσσεια οὐδ' ἀνοίμων, sed ordinem enuntiatorum invertit.

Ex numero figurarum, quas Hermogenes exaggeratae orationis proprias esse voluit, Eustathius unum commemorat τὸ σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν³⁾. Cum autem idem ab Eustathio ad κάλλος quoque referatur, hic ei tantum loci afferendi sunt, ubi non eiusmodi additamentum adiectum est, qui sunt O 410 (1022), O 738 (1040), P 270 (1107), α 203 (1411). Σχῆμα illud κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν eo maioris est momenti ad

¹⁾ cf. e. g. praeter alios locos A 689 (878).

²⁾ Horatius a. p. 148.

³⁾ cf. p. 15.

indagandum, quem auctorem Eustathius secutus sit, quia ipsum illud nomen ab Hermogene inventum esse videtur. Aristides enim¹⁾ eandem figuram nominat *ἐπιμερισμούς*.

Τὸ ἐπιτρέχον denique *σχῆμα* commune est *περιβολῆ* et *γοργότητι*. Cum autem id Eustathius clare et distincte tribuat *γοργότητι* γ 188, X 406, Ω 778, infra de eo agendum est²⁾.

Si autem orationi omnis deest ornatus, omnino nulla est, itaque necessario requirimus in omni genere scribendi proximam ideam, scilicet pulchritudinem (*κάλλος*)³⁾. Quae cum ad elegantiam atque venustatem dictionis modo pertineat neque sententias peculiares neque methodum propriam habet. Tota posita est in elocutione maximeque in variarum figurarum apto usu.

Figura illa, qua nulla magis idonea est, qua efficiatur *κάλλος* est *παρίσωσις*, id quod sescenties Eustathius adnotat. De 112 enim locis, ubi in commentariis illius figurae mentio fit, 47 nulla alia causa allati sunt, quam quia eis efficiatur pulchritudo⁴⁾, plerisque aliis omnino nihil additum est, cur poeta eis carmen suum ornaverit. μ 238 (1719): *ἔχει δὲ τι κάλλους καὶ τὸ ἀναμορμύρεσκε καὶ φάνεσκεν, εἰ καὶ μακρὰν ἀλλήλων κείνται*, ad Homerum delatam invenimus Hermogenis observationem de Demosthene: *ἤτοι γὰρ διακόπτων αὐτὰς ἐξ ἐπεμβολῆς τινας καταμῖγνυσι τῷ λόγῳ*⁵⁾; ad quem locum cf. B 216 (206).

Si autem *πάρισα* pulchritudinem gignunt, eadem vis inest etiam *τῷ ὁμοιοτελεύτῳ*. Quid enim *ὁμοιοτελεύτων* aliud est quam *παρίσωσις* in fine membrorum? Qua de causa nonnulla modo iam enumeravimus: reliqua invenies in adnotatione⁶⁾.

Iam sequuntur figurae, quae repetitione eorundem verborum

¹⁾ II, 433.3 Sp., cf. Baumgart l. l. 191.

²⁾ cf. p. | sq.

³⁾ II, 330 sqq. Sp.

⁴⁾ Locos hic componam: ε 83 (1525), ϑ 73 (1586), ϑ 163 (1596), ε 36 (1614), ο 322 (1783), ο 405 (1787), π 31 (1807), γ 324 (1929), ε 35 (1521), ζ 43 (1550), ξ 444 (1767), Α 141 (67), Β 382 (242), Β 491 (261), Ε 700 (595), Η 256 (680), Η 412 (688), θ 53 (697), θ 458 (723), θ 493 (726), Ι 388 (758), Ι 645 (781), Κ 85 (789), Κ 254 (802), Λ 146 (836), Ν 238 (929), Ν 260 (930), Ξ 79 (968), Ο 684 (1035), Η 338 (1063), Π 679 (1180), Π 758 (1085), Ρ 155 (1100), Σ 460 (1152), Τ 36 (1169), Φ 239 (1233), Φ 245 (1235), Ι 519 (769), Ι 526 (771), *κομματικά πάρισα* μ 77 (1714), Κ 297 (805), Ζ 294 (643); cf. Α 3 (15).

⁵⁾ II, 333.7 Sp.

⁶⁾ α 129 (1399), α 207 (1415), η 115 (1572), ο 248 (1967), ξ 208 (1762), ρ 378 (1832), ε 248 (1627), Ζ 169 (633), Ι 540 (774), Ξ 175 (973), Ο 120 (1048), Η 393 (1066), Ρ 464 (1115), Ι 519 (769), Χ 386 (1275).

efficiuntur. Quarum usitatissimae sunt *ἐπαναφορά*, si repetitio fit initio¹⁾, et *ἀντιστροφή*, si fit in fine membrorum²⁾.

Porro si idem est, prioris membri finis ac sequentis initium, fit *ἐπαναστροφή*. Qua figura pulchritudinem excitatam esse Eustathius statuit *B* 756 (337), *E* 429 (568), *E* 483 (574), *Θ* 155 (704), *A* 489 (858), *M* 313 (907), *Ξ* 35 (965), *O* 24 (1008), *X* 126 (1262). Quorum exemplorum ex numero duplex satis est memorabilis. Primum est *E* 483: *ὄρα δὲ καὶ τὸ τοτον οἶον, σχῆμα ὄν κάλλους ποιητικόν, ὁμοίως τῷ Σαμία μία ναῦς, καὶ ταμία μία καὶ τοῖς τοιοῦτοις, ὕπερ ἐπαναστροφήν καλοῦσιν οἱ ῥήτορες*, cui simillimum *Θ* 155: *κάλλους δὲ ποιήσει πρέποντος, τὸ ἀσπιστάων τάων ἐοικὸς τῷ Σαμία μία ναῦς καὶ τοῖς ὁμοίοις*. Verbis enim *Σαμία μία ναῦς* Hermogenes ipse illustrat, quid sit *ἐπαναστροφή*³⁾. Alter locus est *B* 756, quia hunc versum Hermogenes item exempli causa elegit⁴⁾.

Si autem idem vocabulum periodum et incipit et claudit, *κύκλος* fit, quae figura soli Hermogeni propria esse videtur. Ea pulchritudini assignatur de inv. IV⁵⁾: *κύκλος ἐστὶ σχῆμα καὶ αὐτὸ ἐξηγητίας ἴδιον κάλλος ἐμπεριέχον λόγον*. Sed in libris de ideis eam silentio praeteriit. Apud Eustathium ea occurrit inter pulchritudinis figuras *N* 546 (945) et *Z* 118 (628).

Denique non omittam *πολύπτωτον* *K* 476 (819) et *gradationem* *B* 101 (181) loco illo celeberrimo de sceptro Agamemnonis: *κάλλους δὲ σχῆμα κατὰ τοὺς καλαιῶν τὸ κλιμακωτὸν, οἰκτεῖον ὄν πανηγυρικαῖς ἐννοιαῖς*.

Iam iam agendum est de *ἀναγράμμασι* et *παρηγήσει* de quibus Hermogenes quidem silet, sed quae optime cum eius doctrina convenire nemo negabit. Utrumque schema non longum abest a *panomasia*. Quin etiam *παρήγησις* fere idem est⁶⁾.

¹⁾ Huc pertinent *γ* 431 (1475), *ε* 133 (1619), *ν* 250 (1891), *δ* 102 (1487), *ξ* 56 (1750), *B* 101 (181), *B* 382 (243), *B* 492 (263), *B* 671 (317), *E* 700 (595), *E* 740 (601), *H* 57 (664), *Θ* 262 (712), *N* 732 (957), *Π* 16 (1042), *Π* 393 (1066), *P* 38 (1093), *Φ* 353 (1239), *Ψ* 13 (1285), *Ψ* 315 (1303), *Ψ* 894 (1335), *A* 437 (131), *H* 117 (669), *H* 434 (689), *I* 383 (758).

²⁾ *ε* 248 (1627), *A* 193 (80), *N* 564 (945), *X* 495 (1282), *K* 476 (819).

³⁾ *Π*, 336, 23 sqq. Sp.

⁴⁾ Contra ad *Γ* 371 ab Hermogene item laudatum, Eustathius nil adnotavit.

⁵⁾ *Π*, 252, 1. Sp.

⁶⁾ cf. Buchhold, de *paromoeosis* apud veteres Romanorum poetas usu, Lipsiae 1884, p. 22 sq. Cuius ex verbis satis habeo exscribere: „Similitudinem autem, ut ad stirpem verborum pertinere necesse est, ita nil differt, utrum ante an post stirpem apud aliud vocabulum aliud additamentum exstet. Ac rursus statuendum est, cum verba ab eadem stirpe derivata esse possint, non postulari stirpium adfinitatem.“

Prioribus vox non in usu erat, sed legitur apud Hermogenem, qui eam aeque atque *κύκλον* in libro de inventione IV pulchritudinis esse subsidium docet¹⁾, duplici ex Homero deprompta exemplo eam illustrans²⁾. Hanc figuram orationem pulchram reddere Eustathius, qui eam adamavit³⁾, asseverat *B* 131 (191), *H* 126 (677), *H* 216 (678), *A* 108 (834), *Ψ* 690 (1324), *Ω* 751 (1374), *α* 423 (1427), *σ* 198 (1839).

Alterum erat anagramma, si transponendis litteris unius verbi alterum efficitur; quae in Homero investigare mihi magistrorum aetatis Byzantinae esse videtur. Quam arte autem cohaereant anagramma et *παρήχσις*, ostendit Eustathius *A* 25 (29): *ἰστέον δὲ ὅτι . . . διὰ τοῦ ἀναγραμματισμοῦ τοῦ ἐμφαινόμενον ἐν τῷ θυμὸς καὶ μῦθος ψευδοπαρήχσιν ποιοῦσιν*. Pulchritudini *ἀναγραμματισμός* adiungitur *I* 539 (773), *A* 108 (834), *Φ* 185 (1591).

Non minus aptae sunt *καινοπρεπῆ σχήματα*, novae quaedam et inusitatae structurae. Sed quamquam hanc vocem non raro Eustathius adhibet, nusquam eam tribuit pulchritudini.

Pergit Hermogenes: *καὶ μὴν καὶ αἱ διὰ δύο ἀποφάσεων γινόμενα καταφάσεις κάλλους ἴδιον σχῆμα, οἷον οὐδ' οὐκ ἐθέλοντα μάχεσθαι* (*A* 224) *ἀντὶ τοῦ θέλοντα*.⁴⁾ Unde explicandae adnotationes ad *N* 269 (930): *ὅτι τὸ οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐμέ φημι κάλλος τε ἔχει διὰ τῶν εὐειδῶν ἀποφάσεων*, *A* 249 (96), *λ* 288 (1686).

Cuius usus quasi species est *σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν*, quod optime Eustathius ad pulchrum sermonem refert *A* 223 (465), *N* 566 (946), *Ξ* 318 (988), *Ω* 155 (1343), *ν* 136 (1886).

Transit deinde Hermogenes ad *compositionem*. Membra vel mediocriter longa esse debent vel brevia quidem sed continuata conexasque, ita ut alia ex aliis pendeant, ad quod praeceptum conferas *κομματικὰ πάρισα*.⁵⁾

Restat *res metrica*, de qua Hermogenes praescribit, ne sermo versus sit, neve tamen longum a versu absit; nam singula accurate delineare non eius muneris erat. Eustathius, ut

¹⁾ de invent. IV (II, 251,9 Sp.): *παρήχσις ἔστι κάλλος ὁμοίων ὀνομάτων ἐν διαφόρῳ γνώσει ταῦτόν ἔχοντων· γίνεται δὲ, ὅταν δύο ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρες λέξεις ἢ ὀνόματα εἰπῆ τις ὁμοία μὲν ἔχοντα, διάφορον δὲ τὴν δὴλωσιν ἔχοντα.*

²⁾ *ω* 465, *Z* 201. Ad priorem locum Eustathius quoque *παρήχσιν* commemorat.

³⁾ Bis et quinquagies in Iliade, sedecies in Odyssea eius mentionem fecit.

⁴⁾ II, 388, 11. Sp.

⁵⁾ cf. p. 29, adn. 4.

solet, pauca praebet, quae ne rationem quidem habere videntur rhetoris verborum. Scriptum enim est ad X 386 (1275): *ὄρα δὲ καὶ ὡς ἐκαλλώπει ἠνθμῷ προκαροξεντόνων λέξασιν τὸ κατὰ Πάτροκλον εἰπών· κείται γὰρ νήεσσι νέκυνς ἄκλαυτος, ἄθραπτος Πάτροκλος* et ad B 491 (261): *καλλωπίζουσι μὲν γὰρ γοργῶς καὶ εὐθύθμωσ κτλ.*

Mixtionem Eustathius statuit *κάλλους* et *τραχύτητος* A 249 (96), *κάλλους* et *γοργότητος* B 491 (261), γ 431 (1475), π 31 (1807), aliis locis, *κάλλους* et *σεινότητος*, *σαφηνείας* etc. I 326 (771). Huc pertinet id quoque, quod haud raro legimus, e. g. II 338, Φ 245, pulchritudinis esse τὸ *συνθροπὸν* alicuius loci *ἰλαρὸν ποιεῖν*.¹⁾

¹⁾ *Ἀκαιρον κάλλος* evitavit Homerus secundum Eustathium, quod item debetur doctrinae de mixtione atque usu diversarum

¹⁾ Quicum mirum in modum consentit Plin. ep. 2, 5, 6: 'quod tamen, si quis exstiterit, qui putet nos laetius fecisse quam orationis severitas exigat, huius ut ita dixerim, tristitiam reliquae actionis exorare debebunt' cf. 4 3, 2 'nam severitatem istam pari iucunditate condire summaeque gravitati tantum comitatus adiungere non minus difficile quam magnum est'. Occasione data alios paucos locos excribam, ubi eandem rationem interesse inter Plinium et Hermogenem observare possis. 2, 11, 17. 'Respondit Cornelius Tacitus eloquentissime et, quod eximium orationi eius inest, *σεμνῶς*. Cum 1, 20, 22. 'Nec vero, cum haec dico, illum Homericum *ἀμετροεπῆ* probō, sed hunc καὶ ἔπεια *νεγάδεσσιν ἰσοκότα χιμερίων* non quia non et ille mihi validissime placeat *παῖρα μὲν, ἀλλὰ μᾶλα λιγίως* si tamen detur electio, illam orationem similem nivibus hibernis, id est crebram et adsiduam et largam, postremo divinam et caelestem volo' optime, puto, conferas, quae Hermogenes II, 390 Sp. dicit de Ulixē Homericō *δεινότητος* exemplo. Perspicuitas occurrit 7, 9, 8 'et pressus sermo purusque ex epistulis petitur'. Denique puto 5, 8, 9—11 latere sub vocibus humilia, splendida, excelsa, amaritudine, instantia, suavitate dulcedine, vi, tractus Graeca verba: *ταπεινώσεις, λαμπρότης, περιβολή, τραχύτης, σφοδρότης, γλνκίτης, κάλλος, δεινότης, σεμνότης*. Discrimen hoc loco factum inter narrandi methodum historiae et eloquentiae similiter ab Hermogene statuitur inter poesin et historiam II, 408, 9 Sp. Quo novum argumentum attulisse mihi videor eos recte sentire, qui contendunt neque Hermogenem neque Aristidem primos de ideis egisse sed systema tantum construxisse observationibus priorum utentes, nisi locis Dionysii Halicarnassensis, Aristotelis, aliorum. Qua de quaestione difficillima cf. Volkmann, *Rhetorik*² 553 et apud Iwanum Müller, *Handbuch d. klass. Altertumswissenschaft* II², 673, Josephy, *der oratorische Numerus bei Isocrates und Demosthenes*, 1885, p. 5, Liers J. J. 1885, 577, Thiele, *Hermagoras* 1893, 142. Neque plane spernendum esse puto locum D. H. de comp. verb. 19: *γοργία σχήματα* esse figuras modosque dicendi, quibus oratio vehemens et vivida reddatur, quibus opponuntur τὰ ἕπτια καὶ ἀνεμίνα, collatis Hermogenis verbis II, 343, 10 Sp.: *γοργίῳτι γὰρ ἐναντίον τὸ ἀνεμίμον καὶ ἕπτιον*.

idearum; cf. *A* 1 (16): *ἔξέφυγε δὲ τὸ ἐν τρισὶ παρίοις ἄκαιρον κάλλος*, *A* 402 (124), *E* 507 (577), *I* 443 (761): *φασὶ δὲ οἱ παλαιοὶ, ὅτι δυνάμενος καλλωπίσαι τὸν λόγον ἐμφανῶς ἐν τῷ εἰπεῖν μίθων τε ῥητῆρα, ἔργων δὲ προηκτῆρα, ὅμως οὐκ ἐποίησεν οὕτω, ἀλλὰ μετέθηκε τὸ προηκτῆρα κἀντιῦθεν τὸ ὁμοιοτέλετον συνενόησεν, ἵνα μὴ ἐν σκοθρωποῖς ὁ λόγος ἐμφανεστάτα καλλωπιζήται.*

Aristidi κάλλους notionem ignotam esse cognosces ex Baumgartio p. 192.

Idem valet de proxima idea,¹⁾ qua evitatur, ne oratio stagnet atque langueat, immo cuius ope ut flumen alacriter et vehementer profluit, quam Hermogenes appellavit γοργότητα (celeritatem).²⁾

Celeritati oppositum est τὸ ἔπιον, quod, qua esset elegantia, Homerum evitasse Eustathius diversis locis monet, sed ex natura rei non omnibus locis γοργότης remedium languidi affert. I 540 (774) enim et I 519 (769) κάλλος celeritatis partibus fungitur, η 324 (1581), A 689 (879), A 798 (876), II 715 (1082), Ω 229 (1347) vividus sermo medicinam languoris praebet.

Sententiae singulares celeritati non sunt. Propria natura huius ideae est ὁ τύπος τμητικός, id est oratio incisa, non multis rebus amplificata, quo fit contraria περιβολή. Qua de causa eadem figurae, ex quibus σεμνότης et περιβολή nascuntur, si κομματικῶς adhibentur, γοργότητα efficiunt. Haud raro eam apud Eustathium coniunctam reperimus cum pulchritudine, quod optime convenit cum primis verbis capitis Hermogeniani:³⁾ δεῖ δὲ τῷ τοιούτῳ λόγῳ πάντως καὶ γοργότητος, ἵνα μὴ ἄργον αὐτῷ καὶ σαφὲς μόνον τὸ μέγεθος ἢ καὶ τὸ κάλλος, ἀλλὰ καὶ γοργόν.

*Sed iam ad methodum tendit oratio. Primum Hermogenes praecipit: μέθοδος γοργότητος μία τὸ τοῖς ἀπαντήσεσι ταχείαις χρῆσθαι καὶ βραχείαις, ταῖς δὲ ἀντιθέσειν ὡσαύτως.⁴⁾ Cuius auctoritatem secutus Eustathius dicit *E* 758 (605): τὸ δὲ ἐμοὶ δ' ἄχος, οἱ δὲ τέρονται σχῆμά ἐστι γοργόν ἀντιθετικόν, σύνθηες καὶ αὐτὸ ῥήτορσιν. Eadem res illustratur ad I 321 (753) et ad N 326 (934).*

Haud multum ab antithesi distant, cuius sunt species, σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν et ἀντιθέσεις καὶ λύσεις, unde ex-

¹⁾ Baumgart, l. l. 195.

²⁾ II, 343 sqq. Sp.

³⁾ II, 343, 8 Sp.

⁴⁾ II, 344, 3 Sp.

plicanda sunt Eustathii verba Ξ318 (988): ὄρα δὲ καὶ, ὅτι καλλωπίζων τὸ ἐρωτικὸν τοῦτο χωρίον ὁ ποιητὴς εὐειδεῖ σχήματι τῷ τῆς ἄρσεως, ἤγουν τῷ τῆς οὐ ἀρνήσεως ἀποφατικῶς ἐννεύειαι χρᾶται αὐτῷ, ποτὲ μὲν γοργότερον φράζων, ποτὲ δὲ καὶ ἄλλως. Θ 127 (703): καὶ οὕτω κατὰ ἄρσιν εἰκὼν ἐπάγει θέσιν γοργήν. α 392 (1425): ὄρα δὲ καὶ τὸ ἐναγώνιον καὶ γοργὸν καὶ διαλεκτικὸν τοῦ Τηλεμάχου συντομώτατα καὶ ἀπορήσαντος ὡς ἐν ἀντιθέσει καὶ λύσαντος.

Eandem vim habent *occupationes* praesertim quaestionis forma prolatae et ἀποστροφαί, quarum Eustathius nullum exemplum Homericum investigare potuisse videtur.

Tum transit Hermogenes ad σχήματα λόγου. Remedium languoris haud contemnendum est, si aliam narrationem in aliam inseris; cf. A 740 (882): ἦς δὴ Ἀγαμήδης τὴν ἱστορίαν πίνυν γοργῶς ἐπεισοδιάσας ὁ ποιητὴς μέθοδον δίδωσιν, ὅπως χρῆ ἐπελευστικῶς παραπλέκειν τοῖς πρὸ ἔργον καὶ καιριωτέροις τὰ πάρεργα.¹⁾ η 324 (1581): καὶ ὄρα ὡς ἀφαιρῶν ὁ ποιητὴς τὴν τοῦ λόγου ἐπιτότητα παρενέβαλε τὴν περὶ τοῦ ἀθεμίστου Τιτυοῦ ἱστορίαν. λ 538 (1696): καὶ ὄρα, ὅπως δεξιῶς ὁ ποιητὴς κἀνταῦθα ἱστορίας παρενέθετο πολλὰς τε καὶ εὐχρήστους μετὰ γοργότητος, ἵνα μὴ τῷ μονοειδεῖ τῶν φθασάντων ἐπιτάξῃ ἀποκναύομενος ὁ ἀκροατὴς. E 66 (522), Z 23 (622), Π 16 (1042), II 326 (1062), Y 467 (1217), ζ 1 (1549), η 63 (1567), φ 132 (1899). Hoc variandi studium nos ducit ad ποικιλίαν, qua Homerum longe alios omnes poetas superare Eustathius iterum iterumque lectori in memoriam revocat.

Pergit Hermogenes: ἐτι ἐξαιρεῖται τῶν ἀφηγήσεων τὴν ἐπιτότητα καὶ τὸ ἐπιτρέχον λεγόμενον σχῆμα,²⁾ quod Eustathius exemplis Homericis probavit B 698 (324), X 406 (1276), Ω 778 (1375). Est autem ei τὸ ἐπιτρέχον, obiter aliquid et quasi in transitu commemorare, quo sane oratio alacris redditur, ut exempla demonstrant Z 70 e. g. usurpatur de brevissimo Nestoris consilio, B 698 de vita Protesilai in catalogum navium inserta. Ultimo loco admittitur quodammodo ea definitio, quam Hermogenes de illa figura exhibet, a qua Eustathius recessit, qui eam in eo cernit, quod propositio interpositis sententiis dirimitur. Nam in contextum

τῶν αὐτῶν Πρωτεσίλαος ἀρήιος ἡγεμόνευεν ζωὸς ἐὼν· (698)
τῷ δ' ἄμα τεσσαράκοντα μέλαινα νῆες ἔποντο (710)

¹⁾ Nota hoc loco Homerum quasi totius Graeciae praeceptoris munere fungentem describi.

²⁾ II, 345, 12 Sp.

incolcata sunt, quae de Protesilai fati referuntur. F 462 (1217) de sententiis interpositis verba facit nullo addito termino tecnico. Eandem significationem habet ἐπιδρομή Z 270 (625), O 665 (1036), O 733 (1040).

Orationem vel maxime vividam facit τὸ κομματικὸν ἀσύνδετον, quo haud raro Homerus usus est, quod Eustathium minime effugit. Cf. F 46 (381): τέσσαρες γὰρ ἀσυνδέτους ἔφη μετοχὰς γοργῶς τὸν λόγον μεταχειρισάμενος. οὕτω καὶ πρὸ ὀλίγου ἔφη ἐν τῷ μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κυρσὰς εὐρών ἢ ἔλαφον ἢ αἶγα πεινάων· καὶ ἐκεῖ γὰρ τρεῖς μετοχαὶ κείνται γοργότερον δίχα συνδέσμον, συνεπιτρέχοντος οἷον τοῦ ποιητοῦ τῇ σπουδῇ τοῦ λέοντος. A 327 (478): τὸ εὐρ' εἰδὼν Πετειῶ ἀσυνδέτως καὶ γοργῶς προάγει ὁ ποιητὴς συντέμνων τῇ τοῦ βασιλέως σπουδῇ καὶ τὴν φράσιν· γοργότερον γὰρ τοῦ συνδεμένου τὸ ἀσύνδετον. M 86 (893), E 329 (543), E 787 (608), I 158 (743), I 318 (752), A 796 (839), δ 751 (1516), ω 515 (1969), A 119 (835); B 204 (202), Z 496 (656), Z 509 (658).

Paene eandem vim habent αἱ πυκναὶ καὶ δι' ἐλαχίστου ἐξ-αλλαγαί, membra brevissima, quae iuxta posita sunt, atque eodem modo sermonis Homericī propria sunt. Quo nihil Eustathio iucundius fuit; effundit enim innumerabilem multitudinem exemplorum, quorum ex numero exscribere liceat B 192 (200): ὅρα δὲ ἐν τῇ τιοαυτῇ δημηγορίᾳ, τὴν πυκνότητα τῶν τοῦ Ὀδυσσεύος νοημάτων· ὁκτώ γὰρ ὄντων τῶν ὅλων στίχων ἐν οἷς λαλεῖ πρὸς τοὺς βασιλεῖς ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ πάλιν ἔξ ἐν οἷς πρὸς τοὺς δημότας δημηγορεῖ, ἐκάστῳ στίχῳ ἔννοιαν συναπαρτίζει. τινὲς δὲ στίχοι καὶ δύο ἔννοιαις ἐμπεριγράφουσι· ποιεῖ γὰρ τὸν Ὀδυσσεῖα οὐ μόνον, οἷς ἔπραττε, σπεύδοντα, ὡς προεῖρηται, ἀλλὰ καὶ, οἷς κομματικῶς καὶ γοργῶς ἔλεγε. Z 23 (623): φιλοτιμῆται δ' ἐνταῦθα καὶ τὸ τῆς φράσεως Λακωνικόν, ἦγονν γοργόν, τιθεὶς ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ κατὰ ἕκαστον στίχον τὸν τε πεφονεμένον καὶ τὸν φονεύοντα καὶ τοῦτο μετὰ τῆς συνήθους ποιικιλίας, quocum compares P 13 (1092), ubi lepide additum est: Εὐφορβος δὲ ταῦτά φησι λακωνίζων πρὸς Λάκωνα. Porro huc pertinent: A 160 (72), B 200 (199), I 621 (779), A 601 (865), A 689 (879), Ξ 506 (999), O 773 (1040), Σ 266 (1142), β 130 (1437), β 363 (1450), π 431 (1807).

Praeterea brevis atque incisus narrandi modus sermonem vividum reddit β 3 (1430): ἐνταῦθα ἐπὶ Τηλεμάχου γοργότητα ἔφη ἐν δυὰ λέξεσιν. ε 106 (1526): ὅτι πάνν γοργῶς ὁ ποιητὴς συντεμών τὰ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἕως τῶν κατὰ τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὴν Καλυψῶ φησίν· ἀνδρῶν, οἳ ἄστυ περὶ Πριάμοιο

μάχοντο εὐνάετες, δεκάτω δὲ πόλιν πέρσαντες ἔβησαν οἰκάδε. ἀτὰρ ἐν νόστῳ Ἀθηναίην ἀλίτοντο, ἣ σφιν ἐπῶρσ' ἀνεμόν τε κακὸν καὶ κύματα μακρά. ὅτε οἱ μὲν ἑταῖροι τοῦ Ὀδυσσεύος ἀπέφθιτον, τὸν δὲ ἀνεμός τε φέρων καὶ κύμα ἐπέλασεν ἐκεῖ. ο 406 (1787): τὸ δὲ εὐβοτος καὶ ἔξις πάνν ἐπαινεῖται τῆς γοργότητος ἄπασαν ἀρετὴν χώρας περιέχον ἐν στίχῳ ἐνί. ψ 370 (1950): ἰστίον δὲ ὅτι ἐν τούτοις ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔξις κείται καὶ διασκευὴ περιττὴ καὶ ἀφελλὸς τὸ ὠξίαν δὲ θύρας, ἐκ δ' ἦμιον, ἦρχε δ' Ὀδυσσεύς. διὸ καὶ γοργῶς ἀπεστίνονται διὰ τὸ εὐτελές. Σ 20 (1128): ὅτι συντομίας χρῆ παράδειγμα ἔχειν καὶ τὸν τοῦ Ἀντιλόχου ἐνταῦθα λόγον, ὅς γοργότατα πάν τὸ κατὰ Πάτροκλον πλατὶ πάθος ἐμπεριγράφει δυσὶν ἔπει, τὸν θανόντα εἰπὼν καὶ τοὺς ὑπερμαχοῦντας Ἀχαιοὺς καὶ τὸν κτείναντα, καὶ οὕτως ἰκανῶς ταχύνας τὸ κακάγγελον. Κ 385 (813): ὅτι ἐρωτήσας ἐνταῦθα παρὰ τοῦ Ὀδυσσεύος πρὸς τὸν Δόλονα γοργαὶ διὰ τὸ κατεπεῖγον τοῦ καιροῦ τοιαῦτα. Ceteros locos ipse adeas, nisi molestum fit. Sunt enim hi Γ 103 (390), Δ 109 (451), Δ 377 (486), Ζ 184 (635), Ι 625 (779), Κ 186 (797), Κ 224 (800), Κ 303 (806), Λ 82 (832), Λ 104 (834), Λ 758 (875), Ν 316 (934), Ν 249 (929), Ξ 53 (968), Ξ 93 (966), Ο 344 (1019), Ο 409 (1022), Π 124 (1049), Ρ 377 (1110), Ρ 417 (1112), Υ 202 (1203), Υ 380 (1212), Φ 80 (1225), Ω 124 (1342), Ω 660 (1370), β 299 (1446), γ 188 (1463), γ 122 (1460), δ 72 (1483), δ 609 (1511), η 165 (1576), κ 289 (1659), λ 240 (1692), μ 35 (1706), ν 47 (1732), ν 363 (1743), ξ 446 (1767), ο 69 (1774), ο 496 (1789), π 336 (1803), υ 38 (1882), φ 329 (1911), χ 348 (1930), ψ 110 (1940).

Τὸ κατ' ὄνομα κομματικὸν Hermogenis, sc. seriem nominum habemus Π 564 (1075): ὅτι γοργὸν καὶ εὐτακτὸν σχῆμα τὸ ἀμφοτέρωθεν ἐκαρτύνοντο φάλαγγες Τρωῆες καὶ Λύκιοι καὶ Μυρμιδόνες καὶ Ἀχαιοί et Δ 299 (845).

Iam sequuntur figurae, quibus per se minime oratio celeris gignitur, sed quae propriae aliarum idearum sunt, maxime pulchritudinis, gravitatis, orationis exaggeratae, quibus autem vis γοργότητος evincitur, quod adhibentur κομματικῶς. Sic γοργότητα efficiunt ἐπαναφοραὶ κομματικαί Ε 470 (601), γ 431 (1475), γ 108 (1459), ϑ 69 (1586), ω 246 (1960), et μερισμοὶ α 111 (1398), ξ 444 (1767)¹⁾.

Similitudine quadam cum his coniuncti sunt loci ζ 43

¹⁾ Quibuscum parisa coniuncta sunt.

(1550), ubi membra particulis οὔτε — οὔτε, et μ 320 (1723), ubi particulis γὰρ et δὲ opposita sunt.

Has figuras iam Hermogenes notavit, quibus non contentus multas alias Eustathius addidit, quae, quia breviter adhibitae sint, pariter celeritatem creent. Qua re recte atque argute Hermogenis doctrina amplificata est. Hunc in modum inter figuras γοργότητος apparent *πάρισα* Θ 458 (723), *K* 451 (817), *Ψ* 673 (1323), *ξ* 75 (1751), *περίφρασις K* 51 (788), *A* 336 (847), *O* 11 (1002), *Σ* 45 (1132), *Ω* 368 (1354), *γνώμη N* 75 (922), *κεφαλαίωσις Ξ* 358 (991), *Σ* 394 (1149), *Σ* 444 (1152), *προέκθεσις O* 231 (1014), *β* 282 (1445), *similia Z* 389 (649), *A* 72 (832), *A* 383 (850), *N* 528 (945), *N* 755 (958), *P* 128 (1098), *P* 541 (1117), *Σ* 437 (1152), *Σ* 615 (1167), *Φ* 29 (1221), *μ* 79 (1714).

Celeritatem iuvat, si, quod minus grave est, omittitur. Quo fit, ut et *ἐμφασις* hoc loco occurrat, qua aut plus significamus, quam dicimus, aut ea quoque dicimus, quae tacere videmur et *ἔλλειψις*, si omnino membra quaedam enuntiatii suppressimus. De utroque Hermogenes tacet; sed rursus posteriores laudandi sunt, quod scite praecepta magistri latius propagaverunt.

Primum afferam Eustathii exempla de emphasi: η 293 (1580): *ἐνθα ὄρα τὸ ὡς οὐκ ἂν ἔλποιο νεώτερον ἀντιάσαντα ἐρξῆεν ὡς γοργῶς φρασθὲν πολλὴν ἔγνοιαν κρύπτει. ἐχρῆν μὲν γὰρ εἰπεῖν νεωτέρην ἀντιάσαν . ὃ δὲ παραβλητικῶς οἷον ἐφη ὡς οὐ μόνον κόρη νέα ἀλλ' οὐδὲ ἀνὴρ νεώτερος τοιοῦτόν τι ἔδρασεν ἂν. Γ 46 (382): τὸ δὲ τοιόσδε ἐὼν ἀνεκφάντως καὶ οἷον μυστικῶς λεχθὲν διὰ θυμακίην γοργότητα πολλὴν καὶ ὡς εἰπεῖν ἄρρητον ἐμφαίνει τοῦ Πάριδος οὐθένειαν, ὥσπερ τὸ οἶον ἀνδρὸς ἔχεις παράκοιτιν, πολλὴν ἐκ τοῦ ἐναντίου ὑποδηλοῖ τοῦ Μενελάου καὶ ἀνέκφραστον περιφάνειαν. Ψ 654: . . . ἀλλ' οἷς τῷ νικηθέντι τὸ δέπας τεθῆναι φηοῖν ἐνέστηνε γοργῶς καὶ τὸ αἰωπηθέν. ε 306 (1542): τὸ δὲ οἷ τόδ' ὄλοντο πολὲν μὲν ἔχει νοῦν γοργότατα δὲ εἰρηται· τότε γὰρ τότε; ὅτε πάντως Ἑλλήν μὲν ἠράπαγη, Ἀχαιοὶ δὲ ἐπλευσαν, καὶ τὰ καὶ τὰ ἐγένετο . ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ Ἀχιλλέως πτώμα καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ . αἴτιον δὲ καὶ τῆς γοργότητος ταύτης ὁ κινδυνώδης καιρὸς οὐκ ἐπιείκει πολυλογεῖν¹⁾. A 160 (72), N 330 (994), M 411 (911), T 110 (1175), X 73 (1257), Ψ 280 (1300), Ω 362 (1354), Φ 282 (1236), γ 261 (1466), δ 689 (1514).*

Cognata emphasi est *μεταφορά* δ 678 (1513).

¹⁾ Quae causa celeritatis sat memorabilis ad totam explicandi rationem Eustathii cognoscendam.

Per elleipsin γοργότης efficitur γ 108 (1459): ἔχει δὲ ὁ τόπος οἷτος καὶ γοργότητα οὐ μόνον τῇ ἐπιτομῇ τῶν ἱστοριῶν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἑλλείψει. τὸ γὰρ κεῖται ἀπὸ κοινοῦ τρεῖς λαμβάνεται. B 192 (200), B 446 (252), E 787 (608), Θ 133 (703), I 41 (734), I 47 (734), A 595 (864), Π 407 (1067), Π 699 (1082), X 157 (1264), X 236 (1268), Ω 68 (1339), σ 233 (1844).

Quod attinet ad *constructionem* verborum inprimis commendantur οἱ πλαγιασμοί, participia in locum verbi finiti posita, neque illa frustra apud Eustathium quaeres. Habes enim E 329 (543): τρεῖς καὶ ἐνταῦθα κεῖνται ἀσύνδετοι μετοχαὶ ὡς ἐν ἰδέᾳ γοργότητος ἐν τῷ ὡς ἄρα φωνήσαντες ἐς ἄρματα ποικίλα βάντες ἐμμεμαῶτες ἐπὶ Τυδεΐδῃ εἶχεν ἴππους.

Eodem loco Hermogenes verba facit de concinna brevitate, quae *ὀστροφή* vocatur. Quocum optime congruunt verba Π 699 (1082): πάντῃ δὲ συνεστραμμένως, ὅ ἐστι γοργῶς εἴρηται τὸ περὶ πρό γὰρ ἔγχεϊ θῦεν, ὅ ἐστι περισσῶς προώρημα τῶν ἄλλων ἐν ἔγχει προμαχόμενος καὶ ἀριστείων καὶ οὕτω τρέπων εἰς φνγῆν.

Hermogenis praeceptum ipsum *verba breviter* adhibenda esse Eustathius non protulit, sed eum illi se accommodasse in quaestione solvenda, cui *ideae* singuli loci assignandi sint, demonstratur exempli gratia N 249 (929): ἐπαινέται δὲ τὸ τοῦ Ἰδομενέως ἔπος οὐ μόνον ὡς γοργὸν ἀλλὰ πτλ. Versus autem Homeri est:

Μηριόνη, Μόλον νιέ, πόδας ταχὺ, φίλταθ' ἑταίρων.

Confer quoque Ψ 387 (1307).

Eis, quae adhuc tractavimus iam vidimus *κομματικῶς* esse quasi tesseram γοργότητος, quod Hermogenes paucis illis verbis comprehendit: κῶλα μὲν τοῦ λόγον τοῦ γοργοῦ πάντως εἶναι βραχεία δεῖ.¹⁾ Locis Eustathianis iam hic illic laudatis,²⁾ unde idem manifestum fit, nunc iam addendi sunt Γ 39 (378), Γ 46 (381), Z 109 (627), I 69 (736), I 611 (788), K 21 (788), X 256 (1268), Ω 35 (1337), δ 318 (1497), ζ 321 (1560), v 223 (1740).

Necesse est *rhythmum* non discrepare cum ceteris *ideae* virtutibus. Itaque praeferendi sunt in eligendis metris numeri celeres et properantes, maxime trochaei. Quos cum in carmine heroico Homerus adhibere non potuerit, expectes dactylos cummulatos eodem munere fungi: neque te spes fefellit; evolvas modo B 485 (261), K 224 (800).

¹⁾ II, 349, 3 Sp.

²⁾ cf. p. 35, 36 sq.

Proxima idea ad exercendam artem oratoriam maximi momenti est. Necessarium enim est, oratori inesse facultatem convincendi auditores eorumque inflammandi animos, quam voce ἦθος significare solemus.¹⁾

Difficillimum autem est de ea virtute exponere propterea, quod Hermogenes duplex distinguit ἦθος, hoc quoque loco, qua solet, elegantia atque subtilitate iudicii ductus, universale et particulare. Illud hoc modo describit:²⁾ λέγω γὰρ ἦθος τὸν οὐχ ἀπλῶς τοῦτο μόνον τὸ δι' ὅλου τοῦ λόγου ἀναγκαίως ἔχον ἐμφαίνεσθαι, καθ' ἅπερ εἰ σώματος χροῶμα . . . ἐκεῖνο μὲν γὰρ γένοιτο ἂν, εἰ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις οὐκείους καὶ πρό-
ποντας τοὺς λόγους περιάπτοι τις, οἷον στρατηγοῖς, ἢ ῥήτορσιν, ἢ τοῖς ἰδίους ὀνομασθεῖσιν ἠθικοῖς, οἷον λέχνοις ἢ δειλοῖς ἢ φιλαργύροις ἢ τοῖς τσιούτοις. Huic opponit aliud, quod eius solius proprium est, cuius aptam definitionem invenire tantis laboribus laborat, ut ipse desperet, eius naturam accurate describere³⁾ lectoremque orat, ut ipse sibi ex singulis ideae speciebus imaginem orationis moratae animo fingat.⁴⁾

Priorem illam notionem Hermogeni esse communem cum omnibus rhetoribus, iam inde ab Aristotelis temporibus, non est, quod moneam.⁵⁾ Praeterea voci ἦθη notio inest vocabuli nostri sermonis Charaktere, quo sensu sescenties in scholiis, quae exstant ad Homerum et ad tragicos, usurpatur. Hac igitur duplici ex causa in scholiis saepissime oculis perlustrantis obviam fit ἦθος, ἠθικῶς, similia, atque ex illis in Eustathium influxit ἦθος eadem duplici significatione. Itaque vix unoquoque loco potest

¹⁾ II, 350 sqq. Sp.

²⁾ II, 350, 10; 15. Sp.

³⁾ Haud male Baumgart l. l. 199 dicit: „Ich habe schon oben darauf hingewiesen, dass eine deutsche Übersetzung des Wortes nicht thunlich erscheint, und dass die Ausdrücke Individualität, Subjektivität, Persönlichkeit der Rede mir noch am ehesten den Begriff wiederzugeben scheinen, da das Gemeinsame aller der verschiedenartigen Unterabteilungen des Ethos darin besteht, dass durch den grade vorliegenden Stoff angeregt die innere persönliche Eigenart, die sittliche Natur des Redenden hervortritt und der Rede neben ihrem sachlichen Inhalt noch eine besondere Färbung verleiht“.

⁴⁾ II, 351, 4 Sp.: σαφέστερον δὲ καὶ τοῦτο περὶ ἐκάστης αἰτῶν λέγοντες ἐνδειξόμεθα.

⁵⁾ Aristarcho iam ἦθος et ἠθικῶς non ignota fuisse testantur e. g. Aristonicus ad γ 248 (Eustath. 1464) et Nicanor ad A 234, I' 57, II 725, Σ 101. Eustathius p. 4 et 1379 Odysseam ἠθικωτέραν declarans quam Iliadem Aristotelis sententiam poet. 24, 1459 b, 13 repetit, cui Hermogenem admiscet, cum adicit ὁ ἐστὶν γλεχνητέρα τε καὶ ἀγε-
λειότερα.

disceptari, utrum ἡθικῶς ea notione usurpatum sit, quae est propria Hermogeni, an aliis illis notionibus sit adhibitum. Cum igitur nil ad nostram rem inde lucremur, ἡθικῶς et ἦθος vocum omnino nullam habui rationem, quod eo magis concessum est, quia raro Eustathius illis utitur, si de ἦθει particulari verba facit, cum tum praeferat sex species illas commemorare, in quas Hermogenes ἦθος divisit.¹⁾

Illae sunt ἀφέλεια, γλυνκότης, δομώτης, ἐπιείκεια, ἀλήθεια, βαρύτης. Veritatem enim, quam in praefatione totius operis enumeravit inter ideas primarias in ipsa tractatione ἦθει supponit, quod iam apparet ex partitione p. 350,28 et ex eo, quod ἀλήθεια ante βαρύτητα, quae certe ἦθους species est, tractatur. Quibus praemissis ad singula transeamus.

Atque primum de simplicitate (ἀφέλεια).²⁾ Sententiae illius sunt simplices neque perpolitae, quae omnibus hominibus communes sunt, et quae abhorrent ab omni subtilitate, ergo inprimis sententiae hominum, qui non sunt fictis moribus, exempli gratia rusticorum, mulierum, infantium, servorum.³⁾

Hanc indolem ἀφελείας Eustathius recte perspexit loco modo laudato p. 1379, si statuit Odysseam esse simpliciorum quam Iliadem.

Quo minime contentus multa singula praebet, quae iam perlustranda sunt. α 174 (1408): ἰστέον δὲ, ὅτι ἀφελῆς ἐν ταῦθα καὶ ἀστείος ὁ τοῦ Τηλεμάχου λόγος ἐν τῷ οὐ γὰρ τί σε πεζὸν ὀϊομαι ἐνθάδ' ἰκείσθαι ἦρον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς νήσῳ. σπουδαῖον δὲ ὁ λόγος ἔχει οὐδένα, ὅποια τὰ τοῦ σχεδιασμοῦ, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς νέοις καὶ μήπω πεπειδευμένοις λέγειν. δ 24 (1480): ὅτι βιωτικὸν καὶ ἀφελές τὸ διὰ θεράποντος αὐτῷ δὴ τῷ βασιλεῖ ἀγγελῆσθαι τὴν τῶν ξένων ἔλευσιν. δ 522 (1507):

¹⁾ πρόπον illud, quod Hermogeni est virtus ἦθους universalis saepe apud Eustathium deprehendimus, haud raro rediens ad Alexandrinos, quos permultos versus ab Homero abiudicasse διὰ τὸ ἀπρεπὲς nemini ignotum est. Attamen paucos proponam locos, qui Eustathio artissime a poeta excogitati esse videbantur, quibus optime demonstratur, quid ille indicaverit de arte poetae. α 223 (1412): πρέπει ἐνδόξῳ νέῳ. η 148 (1575): εὐχὴ πρόπονσα εἰς ἄρχοντας. κ 334 (1660): πρόπον λόγος Ὀδυσσεὶ τῷ φιλοσόφῳ. λ 533 (1698): εἰπὼν λόγον ἐπιπρόποντα μνηστικῶν ἀνδρῶν. φ 131 (1903): ἃ δὲ νέῳ εἶπεν πρέπει ἀγαθῶ μὲν δυσχεραίνει δὲ κατὰ πρώτην ἀγῶνος πειραν. Ξ 121 (971): ὡς ἐστι πρόπον τῷ βουλευτῇ. X 250 (1268): οὐνομοία πρόπονσα τῷ ἐναγωνίως λέγοντι. X 345 (1272): πρόπον βαρβάρῳ γράϊ μητρὶ φιλοτέκνῳ. α 246 (1414): ἐμβροίθεια δικανικῶ λόγῳ πρόπονσα. Ο 5 (1022): πρόπον μεγέθει ποιήσεως. Ο 159 (1010): παραινέεις ἀγγέλλω πρόπονσα.

²⁾ II, 351 sqq. Sp.; cf. p. 408.

³⁾ Optime vertit Volkmann p. 562 Naivität.

τὸ δὲ κύνει ἀντι τοῦ ἐφίλει ἢ προσεκύνει. κατὰ ἦθος ἀφελῆς ὡς εἰ καὶ τις ἐξ ἀποδημίας ἐλθὼν κύνει τοῖς τεκόντας. Σ 64 (1130): τὸ δὲ ἀπὸ πολέμοιο μένοντα ὑποκαλεῖ ἀφελῶς κατὰ γυναικίον ἦθος τὸ μὴ χρῆναι πενθεῖν τὸν υἱὸν οὕτως ἐρημοῦντα καὶ μὴ δεδνκότα πολὺδακρυν πόλεμον. Z 412 (652): ὅτι Ἀνδρομάχη τὰ κατὰ τοῖς οἰκείους γονεῖς διηγείται τῷ Ἐκτορι καὶ ταῦτα πάντως εἰδῶτι παρέλκον τι καὶ αἰτῆ ποιούσα κατὰ γυναικίαν ἀφελίαν εἰς οὐδὲν κατεπεῖγον. ο 379 (1784): ὄρα δὲ καὶ ὡς ἀφελῶς ὁ Εὐμαιος οἷα δοῦλος λαλεῖ, γλυκέα φράζων, οὐ μὴν απουδαῖά τινα. οὔπερ κάκεινο ἀφελῆς, ὡς ἐρωτηθῆεις, εἰ ζῶσιν οἱ τοῦ Ὀδυσσεῶς τοκέες, ὁ δὲ πολὺν λόγον ἐδαπάνησεν εἰς οὐδὲν δέον. ξ 172 (1756): ἐν τούτοις δὲ σεμνολογῶν ἐαυτὸν ὁ δοῖλος προτάσσει ἀφελῶς τὸ οἰκίον ἔνομα τῶν δεσποτικῶν. N 129 (925): τὸ δὲ ἀναιδεὸς . . . ἀφελῶς καὶ οὕτω γλυκῶς ὡς ἐπὶ ἐμψύχου εἴρηται καθάπου καὶ ἐπὶ σιδήρου τὸ ἀνηλεῖς. Z 476 (655) de Astyanacte puerulo, K 552 (1669), N 267 (930), N 815 (961), P 250 (1105), T 315 (1186), Φ 65 (1224), Φ 106 (1225), Φ 160 (1230), X 40 (1256), X 431 (1278), Ψ 48 (1222), Ψ 88 (1289), Ψ 144 (1293), Ψ 409 (1308), Ψ 586 (1317), Ω 614 (1367), β 314 (1447), γ 230 (1464), ζ 57 (1551), υ 88 (1884).

Item eae sententiae sunt simplices, quibus exponuntur, quae obviam iunt in communi vitae usu. Si autem oratio videtur nimis trita esse, remedia tristitiae quaerere oportet, quo munere optime funguntur εἰρωνεία, βαρύντης, σφοδρότης, alia remedia.¹⁾ Huc spectant α 344 (1421): ὄρα δὲ ὅτι ἀφελῶς ἡ Πηνελόπη λαλεῖ, καὶ στενοχωρεῖ τὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐγκώμιον καὶ σμικρύνει τὸν ἔπαινον. τί γὰρ μέγα, εἰ μόνον καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ὁ τοσοῦτος Ὀδυσσεὺς κλεῖζεται; μ 310 (1723): μέσον δὲ τούτων κεῖται καὶ ἀφελῆς ὁ στίχος καὶ εὐτελής τὸ· οὐς ἔφαγε Σκύλλη γλαφυρῆς ἐκ νηὸς ἑλοῦσα. μ 77 (1714): ἀφελῶς δὲ πρόσκειται τὸ οὐ καταβαλεῖ, ἄλλως γὰρ δῆλον ὡς ἐνθα οὐκ ἔστιν ἀναβῆναι, ἐκεῖ οὐδὲ καταβῆναι. περιττῶς γοῦν κεῖται. P 81 (1096): ἐνταῦθα δὲ κεῖται καὶ ἀφελῆς ἐκ περισσοῦ ἔννοια σχελιαστικῆ ἀναπληροῦσα στίχον κτλ. N 619 (950): ὅτι Μενέλαος λαῖξ ἐν στήθεσι βαίνων καὶ σκυλεύσας τὸν εἰρημένον Πεισανδρόν λαλεῖται πρὸς τὸν ἦδη νεκρὸν ὡς ἐν ἠθοποιᾷ κατὰ ἦθος ἀφελῆς. A 117 (62), Z 429 (653), N 310 (933), N 597 (947), Π 617 (1078), Σ 12 (1134), Σ 273 (1142), Φ 184 (1230), Σ 116 (1137), X 258 (1268),

¹⁾ cf. II, 353, 5 Sp.: ἐν δὲ τοῖς δημοσίοις σπάνιά γε τὰ τιαυῖτα καὶ μετὰ τινος παρημυθίας εἰσάγεται.

X 353 (1273), Ψ 430 (1304), Ω 620 (1368), ε 97 (1525), σ 183 (1842), ω 36 (1953).

Tum simplicitati favent *exempla de bestiis vel plantis deprompta*.¹⁾ Subicit Hermogenes ideo ἀφέλειαν cognatam esse suavitati: διὸ καὶ πλεονάζει παρὰ τοῖς ποιηταῖς.²⁾ Nihilominus tamen Eustathius haud ita multis locis hanc Hermogenis sententiam suam in usum contulit. Narrationes de animalibus ornandi causa a poeta carminibus intextae simplices esse docet Ψ 403 (1308), T 413 (1191): τὸ δὲ θεῶν ἄριστον τὸν Ἀπόλλωνα εἰπεῖν τῇ τῶν ἵππων ἀφελείᾳ δοτέον.³⁾ II 684 (1081): σημείωσαι δὲ καὶ, ὅτι ἀφελὲς ἐνταῦθα κεῖται νόημα τὸ Πάτροκλος δ' ἵπποισιν καὶ Αὐτομέδοντι κελεύσας Τρώας καὶ Ἀγκίους μετεκίαθεν, ἀπλοῖκόν γὰρ πάντως τὸ ἐπίσης κελεῦσαι τῷ ἥρωι καὶ τοῖς ἵπποις δὲ ὡς λογιχοῖς. De plantis sumpta est comparatio Nausicae cum sacra insulae Deli palma ab Ulixē insituta ζ 148 (1557).

Denique silentio praeterire nolo Z 467 (655), lepidam Astyanactis descriptionem, quae plane cum infantium consuetudine congruit: ὅτι πάντ' ἀφελῶς καὶ γλυκῶς φράζει Ὅμηρος ὡς ἐν γραμμῶν ὄψει, ὅπως τὸν πατέρα ὀπλισμένον ἰδὼν τὸ βρέφος ὁ Ἀστύναξ διετέθη.

Quibus expositis Hermogenes transit ad *methodum*, cuius species principalis est τὸ πλεονάζειν τοῖς κατὰ μέρος, quod fit, si singula narramus minutatim. Id p. 408 Hermogenes carminibus summae laudi tribuit,⁴⁾ rursusque debemus admirari elegans Hermogenis iudicium, nam, quae poetis virtus est, in contrarium mutatur, si ab historicis admittitur. Eustathius uno tantum loco illud artificium respexisse videtur, π 341 (1804): ὅτι τὸ λίπε ἔρκεά τε μέγαρόν τε ἀντὶ τοῦ μακρὰν γέγονε τοῦ οἴκον. ἀφελῶς δὲ τοῦτο ἐρρέθη κατὰ περίφρασιν ἀντὶ τοῦ ἀνεχώρησε; nam circumlocutione res narratae quasi in singulas partes dissolvuntur. Nisi forte hic collocaσ δ 141 (1481) verba Helenae, quibus ἀφέλεια vindicatur:

οὐ γὰρ πῶ τινά φημι εἰκότα ὧδε ἰδέσθαι
οὔτ' ἀνδρ' οὔτε γυναῖκα, σέβας μ' ἔχει εἰσορόωσαν.

Quem locum ego malim habere in numero eorum, quorum sententia est ἀφελής. Quomodo διίγησιν κατὰ μέρος Eustathius

¹⁾ II, 354, 1 Sp: αἱ ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων λαμβανόμεναι . . . καὶ εἰ ἀπὸ τῶν θητῶν δέ τις ἐπιχειροῖ.

²⁾ II, 354, 7 Sp.

³⁾ Quem locum si quis trahit ad sententias εὐτελεῖς, ego non obloquar.

⁴⁾ Hoc loco Homerum respiciens laudat A 317, E 564.

intelligi velit, qua locutione haud raro utitur, ipse aperit *A* 587 (156): ὅτι πολλὰ τῶν ἱστορουμένων καὶ μυθευομένων ὁ ποιητῆς οὐκ ἐντελεῶς ἐν ἐπιτίπῳ ἐκτίθεται ἀλλ' εὐμεθόδως τέμνει χάριν ποικιλίας καὶ διαφόρους τόπους ἐπιμερίζει τὸ ἐν, neque tamen tales narrationes simplices sunt.

Iusiurandum hoc loco consulto omitto, nam etiam *B* 754 (338) et *v* 339 (1894) ὅρκος ἡθικός veritatis esse videtur, cum Eustathius omnibus reliquis locis, ubi egit de iure iurando adiecerit ἐνδιαθέτως.

Mixtione ἀφελείας et κάλλους nascitur proxima idea, quae est *γλυκύτης* (suauitas)¹⁾; cf. ipsius Hermogenis verba: ἡ δὲ γλυκύτης οἷον κάλλος (suauitas) ἐστὶ²⁾ et ἐπηγγελιάμην δὲ ἐρεῖν τι καὶ περὶ γλυκύτητος καὶ ὥρας, ἃ δὴ ὡσπερ ἐπίτασιν τινα τῆς ἀφελείας ἐλέγομεν εἶναι³⁾. Quo explicandum, quod Eustathius saepe eandem rem statuit esse fontem et simplicitatis et suauitatis. Iam vidimus *Odysseam* esse *γλυκύτεραν* τὴ καὶ ἀφελεστέραν quam *Iliadem* (1379). Ex nube ceterorum exemplorum satis erit hic proponere *Ω* 614 (1367): καὶ ὅτι τὴν μυθικὴν εἶτε ἀφελείαν εἶτε γλυκύτητα καλοῖς ὁ ποιητῆς ἐκόσμησε σχήμασιν. *Ψ* 346 (1304): χαίρει διασκευαῖς γλυκαζούσας τῇ ἀφελείᾳ. *A* 437 (131), *N* 129 (925), *N* 310 (933), *N* 381 (938), *N* 597 (947), *Φ* 106 (1225), *X* 477 (1281), *δ* 609 (1511), *ζ* 148 (1551), *μ* 377 (1726), *ν* 228 (1740).

Talem suauitatem Hermogenes tribuit *sententiis mythicis* sermoni intextis, vel saltem narrationibus rerum, quae prope ad mythos accedunt, aut quibus aliquid inest simile fabularum. Pag. 407 dicit: μάλιστα δὲ ποιήσεως ἴδια αἶ τε μυθικὰ ἐννοιαὶ πᾶσαι et exempli gratia affert τὰ *Τρωικά*. Apertum est huius generis apud Homerum, qui quidem ipse nihil aliud facit nisi fabulas referre pauca investigari posse exempla; cf. quae Eustathius exposuit ad *μ* 189 (1708) de Sirenum cantu se de bello Troiano canturas esse promittentium, ad *Ξ* 506 (999) de Jovis atque Iunonis coitu, ad *H* 96 (668), ubi artificiosius quam rectius recurrit ad interpretanda Menelai verba Ἀχαιίδες οὐκέτ' Ἀχαιοὶ ad τὰς θρυλλουμένας μυθικὰς μεταμορφώσεις. Contra dicit *Ξ* 233 (981): ἰστίον δὲ ὡς ἐνταῦθα νῦν προσωπικῶς ῥηθὲν τὸ ἕπνε καὶ ἐξῆς, οὐκ ἔχει γλυκύτητα, ὅτι μὴ κατὰ μόνον τὸ μυθικόν· παρὰ δὲ Σοφοκλεῖ πάνν γλυκὺ τὸ ἕπν' ὀδύνας ἀδαῆς, ἕπνε δ' ἀλγέων, ὡς λογικὸν γὰρ τὸν ἕπνον παρακαλεῖ τις ἐκεῖ ἐπὶ τὸν Φιλοκτήτην.

¹⁾ Π, 357 sqq; 269; 407 Sp.

²⁾ Π, 356, 12 Sp.

³⁾ ib. l. 31.

Porro suavitatem creant, quae auribus, oculis ceteris sensibus iucunda sunt, neque plane eximenda sunt turpia humiliaque, nam ut sunt amoena honestis honesta ita turpibus turpia.¹⁾ Quam doctrinam apud Eustathium ita amplificatam reperimus, ut omnia pro suavis habebantur, quae animum delectent sive simplicitate sive illustri narrandi perspicuitate. Quod his locis probatur: Z 405 (650), Z 467 (655), ubi egit de Hectoris et Andromaches colloquio, ab omnibus propter suavitatem summis laudibus elato et I 525 (771), ubi de venatione Calydonia disputat.

Turpia Eustathius omnino repudiavit, non vero ἐρωτικὰς ἐννοίας, de quibus Hermogenes dicit: ἐμπλοτουσι δὲ αὐταὶ σχεδὸν ἐν ἑκατὶ τοῖς προσηρημένοις κατ' ἐννοίαν γλυκύτητος εἶδεσι, καὶ εἰσὶν αὐτῶν ὥσπερ μέρη;²⁾ e. g. Ξ 161 (973): σκόπος μὲν γὰρ αὐτῷ προηγούμενος ἐρωτικὴν ἐντανθοῖ ἐκθέσθαι διίγησιν ὡς ἐν ἰδέᾳ γλυκύτητος.

Tum Hermogenes tractat laudem nostri sive nostrorum sive rerum optime a nobis gestarum. Neque hoc alienum ab Homero esse Eustathius testatur N 725 (956): καὶ οὕτω ὀητορικῶς τραχύτητα τε συνέκραςε καὶ γλυκύτητα . . . γλυκύτητα δὲ τῷ εἰς ἐκείνον ἐπαίρω; A 88 (53).

Plurima autem exempla praebet Eustathius ad proximum Hermogenis praeceptum, res inanimas habere pro vivis,³⁾ quod saepissime efficitur tropo quodam e. g. prosopopoeia vel apostrophe. Iamiam habes conspectum locorum: K 496 (820) de somnis, A 126 (452): ἔθος γὰρ Ὀμήρω κατὰ λόγον γλυκύτητος προαιρετικὴν ὀρημὴν καὶ τοῖς ἀψύχοις προσπλάττειν καὶ ψυχοῦν οἶον αὐτὰ . οὕτω καὶ ὁστος ἐνταῦθα πέτεσθαι θέλει, καὶ ἀλλαχοῦ βέλη χροὸς ψαῦσαι φιλοτιμεῖται, καὶ Ἄρης, ὃ ἐστὶ σίδηρος αἵματος προθνημεῖται κορέσασθαι. B 754 (336): δέδιδε γὰρ πως ὁ Πηνεῖος τὴν ἀνάκρασιν, ὡς εἶπερ ἔμψυχος ἦν . ποιητικῆς δὲ καὶ τοῦτο γλυκύτητος. A 128 (836), A 351 (849), A 391 (852), M 398 (911), N 139 (925), N 141 (925), N 290 (932), N 381 (938), N 511 (944), N 597 (947), Ξ 19 (965), P 366 (1110), Σ 166 (1130), Φ 363 (1241), Ψ 19 (1285), Ψ 144 (1293), Ψ 340 (1340), quae de telis plerumque dicta sunt.

Species huius usus singularis est, si bestiis consuetudines et mores hominum tribuuntur, quod Hermogenes seorsum monet, nempe quia praecipue efficax hoc genus esse videbatur.

¹⁾ Hermogenes affert exempli gratia Ξ 346, 349; λ 243.

²⁾ Π, 359, 22 Sp.

³⁾ τὸ τοῖς ἀπροαιρέτοις προαιρετικόν τι περιτιθέναι.

Idem discrimen facit Eustathius P 426 (1112): ὅτι γλυκύτητα ἐν λόγῳ ποιεῖ οὐ μόνον τὸ τὰ ἄψυχα ἐμψυχα δίκην ποιούν- τὰ τι πλάττεσθαι, ὅποια τὰ πολλὰ τῶν μύθων ἐν οἷς καὶ ὁ καθ' Ὁμηρον τοῦ οὐρανοῦ ἐλελιγμός, ὅτε Ζεὺς ἢ Ἥρα ἔποσα- λευθῶσι, καὶ ὅτε δὲ θάλασσα τῷ Ποσειδῶνι δίσταται καὶ Ἰδαία ὄλη ποτὴν Ἥρας ἔποσειεται, καὶ βέλη χρῶς ἴσαι λιλαίεται, ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ ἔμψυχα μὲν, ἄλογα δὲ ὡς προαίρεσιν ἢ φρόνησιν ἔχοντα διατίθεσθαι, καθά ποῦ ὁ Ἐκτωρ ἀφελῶς καὶ γλυκίως τοῖς ἴπποις διελέγετο ὡς εἶπερ εἶχον ἐκεῖνοι ἐπαίειν αὐτοῦ. τοιαύτης ἰδέας καὶ ἡ τῶν Ἀχιλλέως ἴππων ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα οὐ μόνον ἀνδρῶν ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ μαντεία τοῦ μέλλοντος; Ψ 403 (1307): ὅτι γλυκὺ χωρίον ἐνθα τοῖς ἴπποις ὁ Ἀντίλοχος οὐκ ἄλλα καθάποιν ὁ Ἐκτωρ ἀλλὰ πολλὰ λαλεῖ, ἐπιτάσων, κολα- κεύων, συμβουλεύόμενος, ἀπειλούμενος, ὡς εἶπερ ἦσαν λογικοί. Θ 127 (703), K 360 (811), K 486 (820), Λ 296 (845), P 427 (1113), Σ 585 (1165), Ψ 403 (1308), ρ 290 (1820).

Methodum γλυκίτητος Hermogenes eandem esse vult atque καθαρότητος et ἀφελείας.

Quod *elocutionem* attinet commendat dialectum Ionicam, quae proxima sit sermoni carminum. Orationi solutae versus inserendi sunt, apte tamen et eleganter conexi cum reliquo sermone, quae Eustathius ad explicandum poetam conferre prorsus non potuit.

Aliter sese res habet, si adimus verba Hermogenis: γλυ- κεία γὰρ λέξεις καὶ ἡ διὰ τῶν ἐπιθέτων ὀνομάτων, οἷον· ἄγετε δὴ ὦ Μοῦσαι λίγειαί,¹⁾ qua virtute carminum propria Homeri poemata praeter cetera insignita sunt. Quare non mirum, quod Eustathius A 135 (454) animadvertit: σημειωτέον δὲ καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ χωρίου τούτου συγχοῖς ἐπιθέτοις κοσμεῖ κατὰ ἰδέαν γλυκίτητος.

Propriae *figurae* desunt suavitati, utitur puritatis et simplicitatis figuris nec non pulchritudinis, quae quidem aptissimae sunt, quia suavitas composita est ex simplicitate et pulchritudine. Ex multitudine illarum figurarum Eustathius commemorat πάρισα K 254 (802), Ξ 373 (992), O 162 (1010), Ψ 392 (1307), Ω 614 (1367), I 540 (774), ὁμοιοτέλευτον M 188 (899), I 540 (774), κύκλον A 269 (843), παρήχησιν P 175 (1101), X 57 (1256), H 434 (689), ἐπαραφοράν ν 228 (1746),²⁾ Φ 590 (1352), τὸ κατὰ μέρος διηγέσασθαι P 384 (1110),

¹⁾ II, 364, 10 Sp.

²⁾ Qui locus optime demonstrat suavitatis naturam, nam elocutioni κάλλος, sententiae ἀφέλεια inest.

ἀντίθεσιν Ψ 704 (1325), περίφρασιν X 257 (1268), simile P 55 (1095).

Restant pauca, quibus Eustathius ab Hermogenis disciplina discedere videtur, quae tamen, minime evertere possunt, quae supra statuimus nempe illum plane Hermogenis premere vestigia. Partim enim habent magnam affinitatem illi loci cum simplicitati, quae quidem pars est suavitatis, partim hic quoque statuendum paulisper a posterioribus suavitatis provinciam esse amplificatam. Sunt autem hi: M 29 (890): ἔχει δέ τι γλυκύτητος καὶ τὸ ἐπαγόμενον τὸ ἄθέςαν μογέοντες Ἀχαιοί. ἵνα λέγῃ ὅτι ἐφ' οἷς ἐπόνθησαν Ἀχαιοὶ ὁ Ποσειδῶν ἀναμοχλεύων ἔχαιρεν. Ξ 83 (968): τὸ δὲ ποιὸν σε ἔπος φύγεν ἕξει τι νῦν πλείον τοῦ συνήθους γλυκὺ καὶ ἀστέιον ἐν τῷ φύγεν· οἶονε γάρ φησιν, ὡς ἡμεῖς μὲν οὐκ ἄν, ὡς σὺ βούλει, φύγοιμεν, σοῦ δὲ ἐξέφυγε λόγος οὐ χρηστός, ὃν ἐχρήν ἔνδον καθείρηθαι ἀπρόιτον. χ 21 (1917): καὶ ὕρα φράσιν ταύτην ἀπόζουσαν τῆς ἐν Ἰλιάδι γλυκύτητος τῆς κατὰ ἐμβρίθειαν καὶ νοήματος καὶ φράσεως. Ω 24 (1337): καὶ ἔτι γλυκύτεραν διὰ τὸ τῆς ποιητικῆς ἐνταῦθα ἠητορείας πολυειδές κτλ. Υ 27 (1193): τὸ δὲ ποδώκεα Πηλεΐωνα περιτωῶς κείται . . . Ὅμηρος δὲ γλυκαζόμενος τῇ τοῦ Ἀχιλλέως προφορᾷ διασσεύει αὐτὸν, καὶ ἀντὶ ἀντωνυμίας τὸ ἐκείνου ἠδέως προσφέρει ὄνομα.

Plane idem atque γλυκύτης significat apud Hermogenem ἀβρότης;¹⁾ ergo hoc loco proferendi sunt ei loci, ubi Eustathius illud verbum admittit. Voci ἀβρός hic illic occurris, ubi egit de figura παρσιώσεως e. g. Ψ 673 (1323), quod optime convenit cum Hermogene, qui hanc κάλλους figuram egregie cum ἀβρότητι consentire dicit.²⁾ O 643 (1035) poetam Eustathius ἐν σκνθρωποῖς ἀβρῶς λαλεῖν statuit, ubi πάρισα sententiam tristem et gravem quasi exhilarent.³⁾ Vividam descriptionem ἀβρόν dicit τ 218 (1862); item clipei fabricationem Σ 481 (1154).

Suavitate absoluta aggrediamur eam ideam, quam Eustathius declarat esse ἐπίτασιν γλυκύτητος, acrimoniam (δομιύτητα sive ὀξύτητα).⁴⁾ Γ 446 (433): ὁ δὲ γλυκὺς ἡμερος εἶη ἄν καὶ δομιύς κατὰ πολλωνυμίαν ἠητόρων, παρ' οἷς ἡ δομιύτης ἐπίτασις ἔστιν γλυκύτητος. Δ 271 (844): ἰστέον δὲ καὶ ὡς οἱ μεθ'

¹⁾ II, 368, 28 Sp.

²⁾ II, 369, 3 Sp.: παρσιωμέν τε, sc. ad efficiendam ἀβρότητα, τοῖς οἰήμασιν ἢ τοῖς κώλοισ.

³⁾ cf. p. 32.

⁴⁾ Hermog. II, 365 sqq. Sp. Hanc ideam et proximam ἐπιείκειαν gignat Aristides; cf. Baumgart, p. 206; 210.

Ὁμηρον ῥήτορες τὸ δομὴν μετεσκεύασαν εἰς ἡδὺ τι, ἐννοίας δομίας λέγοντες, ἐν αἷς γλυκύτης ἐπιτείνεται καὶ λέξεις δὲ δομίας ὁμοίως.

Principalis illius ideae virtus est *sententias acuminis plenas leviter pronuntiare*,¹⁾ de quibus Hermogenes obiter iam egit in capite, quod est de simplicitate. Haud male scholiasta acrem dictionem declarat *ἐμφαντικὴν καὶ μεταφορικὴν*, neque Eustathius plerisque locis aliud illa voce significare videtur, quod mihi concedes evolvens *B* 337 (233), *B* 353 (236), *II* 96 (668), *I* 106 (738), *I* 235 (749), *N* 95 (923), *II* 789 (1087), *Ξ* 109 (970), *X* 349 (1273), *Ω* 263 (1348), *Ω* 297 (1348), *Ω* 561 (1365), *Θ* 186 (1591), *χ* 232 (1925).²⁾

De variis autem praeceptis, quae Hermogenes praescripsit, ut fieret acrimonia, unum tantum Eustathius in commentarium recepit ad *Ψ* 585 (1317): τὸ δὲ πεδῆσαι δομίως εἴρηται. τὸ γὰρ κολῦσαι τοῦ δρόμου πεδῆσαι φησὶν ὁ βασιλεὺς, αἰξάνων τὰ τοῦ νεανίσκου ἀδίκημα, quocum comparandum Hermogenes dicitur:³⁾ κυρίως μὲν οὖν ἐννοίαν σημαίνει λέξις οὐ κυρίως ἐκείνης οὕσα ἢ τοιαύτη. Adhibet enim eo loco Homerus vocem *πεδῆσαι* *notione raro admissa neque ei propria*.

Itaque properandum ad *ἐπιείκειαν* (moderationem sive aequanimitatem),⁴⁾ eodem modo ab Eustathio paene prorsus silentio oppressam. Cernitur, *cum nos nostraque extenuamus*. Huc pertinet *ea, quae certa sunt, dubitatione et moderatione quadam inducere*, ut fit *M* 228 (900), *v* 154 (1737). Optime hoc genus illustrant *Θ* 214 (1592): σημειῶσαι δὲ, ὅτι τὸ μὲν οὐ κακὸς εἰμι μετρίως εἶπε καὶ ἐπιεικῶς Ὀδυσσεὺς δυνάμενος εἰπεῖν ὡς πάνν δεξιῶς ἔχω, ἵνα εἴη τὸ οὐ πάνν κακὸς οὐ μόνον κακίας ἀπόγασις ἀλλὰ καὶ ἀντὶ τοῦ λίαν δέξιος ἢ ἀνδρείος. *Ψ* 586 (1307), ubi Antilochus concedit Menelaum se esse multo praestantiorum, *A* 31 (31): σημειῶσαι δὲ ὡς ἐν τῷ τόπῳ σφοδρὰς ἐννοίας ἐπιεικῶς ὁ βασιλεὺς μεθόδευσεν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν· μὴ σε οὐδὲ ὁ θεὸς ὠφελίση καὶ μὴ σε βλάβηω δεινῶς ἄλλα εἶπεν, ὡς δηλοῖ ἡ ποιητικὴ φραστικὴ.

Deinde aequanimitatis est, *si nos adnumeramus multitudinī*, quod fit *I* 52 (379), ubi Hector Paridem increpat, stans

¹⁾ *II*, 365, 6 Sp.: ὅτι εἰσὶν αἱ ἐξ ἐπιβολῆς βαθεῖαι. Paene idem Eustathius p. 1379: τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὁζύτης ῥητορικῆ, νοημάτων βαθύτης ἐν ἐπιπολαζούσῃ ἀπλότητι.

²⁾ Ubi vocem *ἐμγασσις* ipse addidit.

³⁾ *II*, 365, 31 Sp.

⁴⁾ *II*, 369 sqq. Sp.

a partibus Troianorum, porro, si *provocamus ad communem usum* I 33 (733), quocum coniungas K 114 (793).

Praeterea Eustathius detexit colorem moderationis A 25 (31), A 418 (491), N 269 (930).

Maiorem fructum capiemus, si conabimur ex Eustathio restituerе, quae Hermogenes docuerit de veritate (*ἀλήθεια*).¹⁾ Quod caput Hermogenes incipiens tribus utitur vocibus plane eodem sensu: ὁ ἐνδιάθετος καὶ ἀληθής καὶ οἶον ἔμψυχος λόγος. Aequè inter ἐνδιάθετος, ἀληθής, ἔμψυχος apud Eustathium nullum discrimen est, adamavit tamen usurpare ἐνδιαθέτως.²⁾

Sententiae veritatis speciem prae se ferentes sunt primum ἔννοιαι σχετλιαστικαί, quibus vel indignatio vel querela exclamatione exprimitur. Unde sequitur, ut N 233 (929) et P 19 (1092) recte Eustathius veritati vindicaverit.³⁾

Quas ex natura rei excipiunt *exsecrationes* δ 648 (1513), ρ 494 (1829), Z 281 (642), X 40 (1256) et *precationes*, quo transimus ad methodum, II 21 (1042), P 640 (1121), Σ 272 (1142), Ω 465 (1359). Sed optime hic monet Hermogenes: τὸ μὴ προλέγειν μὴθ' ὡς ὕμνοςί τις, ἀλλ' ἀπλῶς οἶον ἐμπίπτειν εἰς τὸν ὄρκον, μὴθ' ὡς εἴξεται τις ἀλλ' ἀπλῶς παραπεσὸν εὐχεσθαί.⁴⁾ Oratori ergo id agendum est, ut videantur omnia illa veritatis praesidia ex ipso dicentis animo hoc ipso momento gravitate rei incitati quasi profluere. Quam fictionem Homerum in legendium animis optime excitare posse nemo infitiabitur.

Quanti autem Hermogenes illud praeceptum ad efficiendam veritatem aestimaverit, manifestum fit ex eis, quae iam sequuntur:⁵⁾ ἀπλῶς τε ὕπερ ἔφην κἀν τοῖς προοιρημένοις, αὐτὴ μία μέθοδος λόγου τοῦ μέλλοντος ὡς ἀληθῶς ἔμψυχον φανείσθαι τὸ μὴ προλέγειν μὲν ὡς ἔχει τι πάθος ἐν τῇ ψυχῇ, οἶον θαῦμα ἢ φόβον ἢ ὄργην ἢ λήπην ἢ ἔλεον, ἢ πεποιθήσιν ἢ ἀπιστίαν ἢ ἀγανάκτησιν ἢ τί τῶν τοιούτων, πεποιθότως γε μὴν προάγειν τὸν λόγον, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ἀπαιτῇ, οἶον μετ' ὄργης ἢ θανάσμου ἢ τινος τῶν προοιρημένων. Addiscimus igitur affectus huic ideae optime esse convenientes, admirationem, metum, iram, luctum, misericordiam, fiduciam, similes. Quorum ex numero Eustathius exemplis ex Homero petitis probavit admirationem

¹⁾ II, 375 sqq. Sp.

²⁾ Aristides quoque multa profert, de quibus hoc loco Hermogenes disserit, sed variis locis dispersa. Ipsam vocem ἀλήθεια non habet; cf. Baumgart, 211 sqq.

³⁾ Subtile illud sed elegans discrimen Hermogenis inter sententiam et methodum exclamationis hoc loco omittere possumus.

⁴⁾ II, 377, 9 Sp.

⁵⁾ II, 378, 3 Sp.

Θ 273 (712), Φ 211 (1233), δ 141 (1489), δ 240 (1494), ω 321 (1963), iram Γ 39 (378), δ 685 (1514), misericordiam Ω 465 (1359), λ 547 (1698), ν 98 (1734), affectus in univ-
ersum Ζ 429 (652), Φ 106 (1225).

Occupationem (συγχώρησιν) hoc loco Hermogenes a disse-
rendo excludit eamque relegat ad tractationem μεθόδου δεινό-
τητος, in quibus verbis tamen continetur concessio, illa quoque
veritatem augeri. Suo igitur iure Eustathius contendere potuit
ad ν 242

ἦ τοι μὲν τρηχεῖα καὶ οὐχ ἱκπῆλατός ἐστιν,
οὐδὲ λίην λυπρὴ κτλ.

(1740): ἐμφαίνει γάρ τοι ῥητορικώτερον, ὡς, εἴγε μὴ ἐπικρού-
ται τὰ φογερά τῆς νήσου, ἀληθεῖνοι ἂν καὶ ἐπὶ τοῖς κατ' ἐκείνην
ἀγαθοῖς.

Asyndeton quoque methodo proprium est, sed tunc tantum,
si orator sermonem continuatum interrumpens quasi respon-
dens adversario nova enuntiata incipit. Additamentum illud
Hermogenis gravissimum minime anxie Eustathius respexit in
eligendis testimoniis Homericis, ut ostendunt exempla, quae sunt
I 158 (743), I 318 (752), K 246 (801), Φ 211 (1233), τ 71
(1855), χ 12 (1916).

Asyndeton excipiunt *obtrectiones*, unde profectus vehe-
mentiam veritati favere Eustathius affirmat Γ 39 (378), quocum
conferas Ψ 672 (1323): καὶ ἀπειλούμενος εἰμεθόδως καὶ πρὸς
ἀλήθειαν τῷ ἀντικάλῳ φησὶν κτλ. (sequuntur versus poetae).

Σχήματα ἀληθείας ab Eustathio commemorata sunt ἀπο-
στροφαί, διαπορήσεις (dubitationes), ἐπικρίσεις ἐνδοιαστικά.

Ἀποστροφαί igitur Ω 741 (1373): ὄρα δὲ καὶ τὸ πένθος
ἔθνηκας Ἔκτορ. ἐνῆλλαξε γὰρ ἀνεπίστως τὸν λόγον ἀπὸ
τρίτου προσώπου εἰς δεῦτερον κατὰ σχῆμα ἐνδιαθέτου ἀπο-
στροφῆς, ἵνα καταλήξῃ ὁμοίως τῇ ἀρχῇ κλητικῶς ἐκτεθείσῃ
τῇ ἄνερ, ἀπ' αἰῶνος ὄλεο. Χ 2 (1192): ὅτι ἐνδιαθέτως ὁ
ποιητὴς ἐνταῦθα τὸν λόγον ἀποστρέψας πρὸς Ἀχιλλεῖα ὡς προσ-
φωνεῖσθαι ἐπὶ τῆς Μούσης ἄξιόν φησὶν κτλ. Υ 151 (1201):
ἰστίον δὲ καὶ ὡς δύο προσώπων ἐνταῦθα προκειμένων μεγά-
λων, Φοίβου τε καὶ Ἄρειος τὸν ἕνα μὲν γιλῶν προσφωνεῖ ἐν
σχῆματι ἀποστροφῆς ὁ μουσικός ποιητὴς καὶ γιλῶδός ὡς μουση-
γέτην καὶ ᾠδὸν, τὸν δὲ λοιπὸν οὐ προσφθέγγεται . . . καὶ ἡ
μουσική δὲ Μοῦσα καλῶς ἂν ἐνδιαθέτω λόγῳ προσφωνοῖ τὸν
μουσηγέτην Ἀπόλλωνα, ὃν καὶ ἀντὶ ἀμείβεται ὅπλ' καλῆ ἔδοντα.
ἀντῷ μὲν γὰρ οἰκείως ἔχει, πρὸς δὲ τὸν Ἄρην οὐδὲν αὐτῇ

μετόν.¹⁾ N 620 (950). Similes sunt interrogationes; cf. Σ 429 (1152), α 65 (1392): *ἐκείνο δὲ ἰδέας ἀληθοῦς διὰ τὸ τῆς ἐρωτήσεως ἀναντίρρητον.*

Dubitatio invenitur φ 193 (1906); *ἐπίκρισις* latet sub λ 518 (1698): *ὅς καὶ δυσχεραίνων ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ ἥρωός φησιν ἐνδιαθέτως ὡς δὴ μὴ ὕφελον νικᾶν τοιοῦδ' ἐπ' ἀέθλω, ὃ δὴ ἔστι λέγεσθαι, ὅτε τις νικήσει, ἐφ' οἷς οὐ χροί.*

In explicatione eius figurae, quam vocat τὸν ἀπόλυτον καλούμενον μερισμόν,²⁾ qua quis enuntiatum particula μὲν introductum quidem pronuntiat, apodosin autem supprimit, demonstrat Hermogenes vim illius figurae positam esse in emphasi; ergo *emphasis* quoque causa ἀληθείας, quo nisus etiam Eustathius *emphasin* inter figuras veritatis recepit φ 203 (1944), Σ 268 (1142), item ξ 279 (1763), Α 659 (876), Σ 26 (1129), T 21 (1169).

Υ 370 (1211) *ἐπανάληψιν* Eustathius addit. Sed si legis verba: *φασὶ δὲ οἱ παλαιοὶ ἐνταῦθα, ὅτι ἀγκύλον τὸ νόημα καὶ ὅτι ἐνδιαθέτως ἐπανάληψις*, videbis *emphasin* latere sub illa figura. Cur simile epanalepsin Ψ 641 (1321) veritati tribuerit, ipse causam non occultat dicens: *ἐνδιαθέτως δὲ ἡ τοιαύτη ἐπανάληψις καὶ ἐνταῦθα κατὰ θαυμά τε καὶ πρὸς ἀλήθειαν.*

Venimus nunc ad ultimam orationis moratae ideam, ad gravitatem (βαρότητα),³⁾ qui in uno maxime cernitur, quod primis statim verbis Hermogenes sic exprimit: *ἡ βαρότης ἐννοίας μὲν ἔχει τὰς ὀνειδιστικὰς ἀπάσας.* Quod si accuratius contemplantur, gravitas fit e. g., cum orator iniuria immerito se affectum esse queritur, vel cum meritis suis fortuna respondere non videtur, vel cum secus atque aequum est homines de nobis iudicant, vel cum fallimur opinione de amicis habita. Atque cum haud raro talia Homerus depingat, consentaneum est, Eustathio haud raro occasionem datam esse illam gravitatem eius verbis vindicandi. Quo spectant Α 146 (68), Α 299 (107), Β 243 (212), Ε 203 (564), Ζ 385 (649), Ζ 429 (653), Ι 346 (755), Μ 162 (897), Ν 38 (938), Ξ 82 (968), Ι 625 (799), Η 92 (1047), Ρ 19 (1092), Α 540 (854), Σ 249 (1152), Σ 356 (1147), Τ 207 (1180), Σ 300 (1143), Φ 184 (1230), Χ 41 (1256), Ω 560 (1365), α 61 (1391), α 267 (1415), γ 161 (1462), ε 9 (1520), ε 445 (1545), ν 315 (1893), φ 192 (1230).⁴⁾

¹⁾ Quem locum exscripsi propter mirum colorem, quem prae se fert.

²⁾ Baumgart p. 214 coniecit eam inventam esse ab Hermogoeue.

³⁾ II, 384 sqq. Sp.

⁴⁾ Α 249 (842) vel actioni gravitas inesse dicitur: *καὶ ἔχει ἀστεισμόν τε καὶ βαρότητα ἡρωικὴν ἢ πράξις αὐτῆ, sc. trucidatio Coontis.*

Methodus una *ironia* gravitatis propria est, qua via Eustathius poetam indignationem moventem facit ξ 402 (1765), A 146 (68), B 340 (234), A 111 (60), II 622 (1078), I 340 (755). Irrisio autem et ludibrium tam arte cohaerent cum ironia, ut aliud ab alio plerumque vix possis discernere. Quam difficultatem Eustathius Ξ 454 (997), evitare studet, cum dicit: ὅτι καὶ ἐν τοῖς παροῦσιν ὁ ποιητῆς χρᾶται σαρκασμοῖς τουτέστι δακνηραῖς εἰρωνείαις καὶ βαρύτησιν. Praeterea enumerandi sunt K 401 (814), Σ 281 (1142), Φ 124 (1227).¹⁾

Quas Hermogenes praeterea profert figuras gravitatis, omnes ex ironia derivatae sunt, sic si res certae pro incertis proferruntur.²⁾ Quem conexum rerum Eustathius optime explanat Ξ 475 (997): ἐπισημαινόμενος ὁ ποιητῆς, ὅτι ἐν εἰρωνείᾳ καὶ βαρέως ὁ Αἴας ἐνδοιάζει, ἐφ' οἷς ἀκριβῶς οἶδε, φησὶν κτλ. Aliud eiusdem usus exemplum praebet T 96 (1174): τὸ δὲ ὄν ἄριστον φάσιν εἶναι οὐκ ἔστιν ἐνδοιάζοντος λόγος. περὶ Διὸς γὰρ τοῦτο λέγει, ἀλλὰ βαρυνόμενον καὶ οὕτω σχηματιζόμενον τὸν διστάζοντα.

Singularia quaedam ab Hermogene silentio praetermissa Eustathius hac quoque occasione habet, quae tamen minime sententiis Hermogenis repugnant, quippe qui leviora uno alterove loco a scriptore quodam usurpata unum in corpus redigere neque voluit neque potuit. Nam certe indignationis est usus pronominis pro ipso nomine π 350 (1805), ἀναφορά ξ 61 (1750), delectus verborum Σ 324 (1145),³⁾ θάυμα μετὰ βαρύτητος δ 642 (1512).

Neque de numeris aptis Hermogenes aliquid praecipit, tamen ex natura rei esse videtur homines iniuria quadam excitatos κομματικῶς ea, quae dicturi sunt, effundere, quod Eustathius ad E 403 (564) enucleavit.

Quibus absolutis ultima idea restat, rectus usus aliarum omnium, quo efficitur δεινότης, vis et virtus dicendi illa,⁴⁾ quae omnibus oratoribus appetenda est.⁵⁾ Apparet illam vim maxime

) Ceterum gravitatem illam ludibrio quoque tolli posse haud spernenda observatio est α 62 (1392): σημείωσαι, ὅτι τὸ δηλωθὲν βαρὺ τῆς Ἀθηνᾶς ἦθος ἐν τῷ τί οἱ τόσον ὠδύσσαο ἀμείβεται ὁ Ζεὺς διὰ τοῦ ἠθῆντος σκόμματος εὐφυνῶς.

¹⁾ II, 387, 27 Sp: τὸ ἐνδοιάζειν περὶ τῶν ὁμολογουμένων.

²⁾ ὁ πόποι, ἧ ὁ ἄλιον ἔπος ἔκβαλον ἤματι κείνῳ.

³⁾ II, 388 sqq. Sp.

⁴⁾ Ut in disputatione περὶ ἤθους hic quoque non omnes Eustathii loci, ubi *δεινός* et *δεινότης* legitur, in examen vocandi sunt. Nam et notissimum est iam antiquissimis ex temporibus vocem *δεινός* in usu fuisse ad significandum summum oratorem, et haud raro *δεινός* nil aliud est quam peritus alicuius rei, e. g. δ 536 (1507).

in eo positam esse, quod orator suo tempore adhibere unamquemque ideam omnibusque artis oratoriae artificijs commode eleganterque uti possit.¹⁾ Plurimi interest Ulixem Homericum praeter Demosthenem, quem illa virtute omnibus oratoribus excellere consentaneum est secundum iudicium omnium veterum, Hermogeni esse locupletem et satis idoneum testem huius facultatis semper verba facere *εἰς δέον* et *κατὰ καιρόν*.²⁾ Porro minime negligendum vel pronuntiationem rectam ad efficiendam *δεινότητα* maximi momenti esse, quamquam Hermogenes ei sententiae repugnare videtur, quia minime sufficit ad assequendam veram *δεινότητα*.

Quae cum ita sint, nemo mirabitur, quod hac de idea fieri non potest, ut tam accurate atque diligenter quam de ceteris certae leges constituantur, quibus cognoscatur. Itaque Hermogenes quoque satis habet in universum magis de indole atque natura *δεινότητος* disputare quam singula praecepta dare. Ergo etiam hoc loco multo difficilior erit demonstrare Eustathium Hermogenem secutum esse, cum fere omnes loci aliqua ex parte egregie compositi *δεινότητος* laude ornari liceat. Nihil tamen minus apparebit hic quoque idem conexus inter Hermogenem et Eustathium, quem adhuc statuimus.

Sed cum eis, quae modo contendimus non consentire videtur, quod Eustathius multis locis *δεινότητα* in eo posuit, quod, *quae sequuntur, optime praeparantur*. Qua de re Hermogenes prorsus silere videtur, contra Aristides fere solum hoc in artificio vim *δεινότητος* vidit.³⁾ Quibus ex angustiis nos Baumgart liberat, qui recte monet,⁴⁾ initio totius paragraphi Hermogenem iam totam Aristidis doctrinam paucis verbis absolvisse, cum dicit⁵⁾: *ἐννοίας προκαταρκτικαῖς χορηθῆναι*. Fluxerunt igitur etiam loci iam laudandi ex Hermogenis non ex Aristidis disciplina. Sunt autem hi: § 232 (1609): *ἰστίον δὲ ὅτι δεινῶς τῷ ποιητῇ πέπλασται τὰ τε κατὰ τὸν δοῦρμιον ἵππον καὶ ἀκολούθως ὁ τοῦ Ὀδυσσεύς πολλὸς κλανθμὸς, ἵνα ἐρωτηθεῖς τί τοῦ κλαίεν ὀπίως αἴτιον καὶ γνωσθεῖς πολυπραμογηθῆ καὶ ἀναγκαῶς ἐξείπη τὰ κατ' ἐαυτόν*. Z 212 (638): *ταῦτα δὲ δεινῶς ὁ Διομήδης καὶ δεξιότατα προεκτίθεται, ἵνα ἐλόγως*

¹⁾ II, 388, 25 sq. Sp.

²⁾ II, 390 sqq. Qua in parte disputationis laudantur *Ἀλκίνοιο ἀπλόγοι*, I 221, 222; § 170, 172; ε 5, M 262.

³⁾ II, 497. 5 Sp: *δεινότης δὲ ἔστιν, ὅταν τις πόρρωθεν χρησιμῆν τι ἐπιτῶν προδικῆται*.

⁴⁾ l. l., p. 219.

⁵⁾ II, 389, 1 Sp.

καὶ αὐτὸς τὴν τῶν ὀπλων ζητήσῃ ἄμειψιν, ὡς ῥηθήσεται, καὶ δοκιμάσῃ τὸν Γλαῦκον, εἰ μὴ ἐθέλει τὴν τῶν πατέρων αἰσχρῆν ἀρετήν. Π 543 (1074): σημειῶσαι δὲ τὸ ἐπὶ Πατρόκλῳ δάμασε, δεινότητος ὄν Ὀμηρικῆς, δε' ἧς ἤδη ἄρχεται διοικονομεῖσθαι τὴν τε τοῦ Πατρόκλου πτώσιν καὶ τὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἔξοδον εἰς μάχην. α 89 (1393), δ 391 (1501), ν 190 (1738), π 134 (1796), μ 37 (1706), π 31 (1793), ε 81 (1524), ο 36 (1772), Η 28 (662), Ρ 194 (1101), Σ 278 (1142), Υ 138 (1200).

Crebro Eustathius vocem δεινότητος usurpat, ut laudet, *quantia arte sollertiaque Homerus argumentum carminis disposuerit, id quod Graeci οἰκονομίαν vocant. Sufficiat numerose describere: μ 333 (1724), σ 269 (1846), τ 157 (1858), τ 384 (1869), Η 17 (662), Η 791 (1087), ε 118 (1526), β 263 (1440), Κ 547 (823), Υ 104 (1199).¹⁾*

Quasi contrarium προεκθέσεως δεινόν est Ζ 412 (652): σημειῶσαι ὅτι καὶ ταῦτα δεινῶς μεθοδεῖει ὁ ποιητής, ἵνα, εἰ καὶ ἀπὸ τῶν τελευταίων τῆς μάχης ἤρξατο, μηδὲ τῶν παλαιότερων ἔργων τῶν ἀξίων λόγον παραλείψῃ μηδέν.

Acutum et elegans discrimen trium generum δεινότητος, (aut enim oratio δεινὴ et est et videtur, aut est non tamen videtur, aut videtur nec est) missum faciamus, cum ex illo nil lucratur ad id, quod nobis proposuimus. Nam necessitate quadam Eustathius persuasum habebat eum poetam, quem sibi ad interpretandum elegit, ut esset princeps poetarum, genuina dicendi facultate et virtute ceteros omnes longe superare.

Δεινότητα ortam ex omnium vel potius ex quarundam idearum iusta mixtione cognoscimus ex ζ 148 (1557), ubi γλυκύτης et ἀφέλεια, Π 31 (1043), ubi vehementia, veritas, asperitas, aequanimitas coniunctae sunt. χ 232 (1925) sola δριμύτης δεινότητα effecit.

Aliis locis δεινότης in eo cernitur, quod proprius ideae sensus paulo deflectitur aliam in partem, ne sermonis color pugnet cum eis, quae narrantur. Sic intelligendum ε 215 (1530): καὶ ὄρα τὴν διὰ παντὸς τοῦ λόγου δεινότητα· τὸ τραχὺ τε γὰρ τοῦ λόγου ἔλειπε ζητήσας ὡς ἐρρέθη συγγνώμην, καὶ τῷ καταρχτικῷ ἐπιθέτῳ ἐκολάκνευσε ποτνὰν θεῖαν προσειπὼν τὴν Καλυψώ, καὶ τῇ συντόμῳ συγκρίσει ἐταπεινώσει τὴν Πηνελόπην.

Opportune prolata secundum Hermogenem δεινά esse vidimus. Quod respiciens Eustathius multis locis, ubi poeta ipse

¹⁾ cf. praeterea ad Α 1 (7): ἅμα δὲ καὶ (sc. μεθοδεύει τοῦτο) διὰ τὸ δεινότερον, τουτέστιν οἰκονομικώτερον.

vel homines, quos loquentes inducit, artē suam scite occasio-
nibus accommodaverunt, *δεινότητα* addixit, e. g. σ 234 (1844),
A 111 (61), A 397 (122), Ψ 611 (1318), I 476 (765), A 765
(883), Σ 410 (1152), T 167 (1178), Ψ 547 (1315), ω 421
(1965), τ 383 (1869), I 356 (755), I 372 (756), Σ 285 (1143).

Iam delapsi sumus ad *singula*, de quibus ex causis supra
prolatis non eodem modo atque solebamus licet comparationem
instituire cum Hermogenis arte. Sed ne quis quid desideraret, ea
omittere nolui, neque deerunt sententiae, quae ab Hermogenianis
non longe absunt. Sic variandi poetae studio laus *δεινότητος*
tribuitur λ 240 (1692), Ψ 206 (1296). Porro *δεινότης* inest
verbis ε 299 sqq. (1537) propter egregiam tempestatis de-
scriptionem, Υ 2 (1192), Μ 200 (899) τῷ *διαλεκτικῷ μέρει*,
quocum conferas Hermogenis *ἐννοίας βαθείας*, eisdem sententiis
diversis locis contrario sensu adhibitis Π 31 (1043), τῷ *ἐν-
πλάστῳ* ζ 141 (1555), dispositioni argumentorum T 220 (1181).
Accedit Π 435 (1069), quod poeta evitaverit minus decora de-
pingere et Π 259 (1058), quod exornet heroes similibus magni-
ficentissimis petitis ex rebus vilissimis.

Denique proponam peculiarem quandam Eustathii opini-
onem. Vult enim, ut saepissime solet, quae de deis narrata sunt,
allegorice interpretans Π 656 (1080), A 539 (506), α 89 (1393),
ν 190 (1738) *Μινερνὰν vel Μούσας* esse nil aliud quam *μέθο-
δον δεινότητος*, quam secutus poeta suum composuerit carmen.

Iam absolutum opus esset, nisi *Musarum invocationes*
ducerent ad Hermogenis praeceptum de methodo, quae sola
carminibus propria sit.¹⁾ *μέθοδος δ' αὐ ποιήσεως ἰδία παρὰ
τὰς τοῦ πανηγυρικοῦ λόγον μεθόδους μία τὸ μὴ παρ' ἑαυτῶν
δοκεῖν λέγειν, ἅττι ἂν λέγῳσι, τὰς Μούσας δὲ παρακαλεῖν, ἢ
τὸν Ἀπόλλωνα ἢ τινα ἄλλον θεόν, κακείνον ποιεῖν δοκεῖν εἶναι
τὸν λόγον ἴδιον.* Sed non audeo multos illos locos, ubi Eu-
stathius hac de consuetudine disputat,²⁾ ita explanare, ut statuum
eorum fontem esse haec Hermogenis verba, quamquam negari
vix potest eius auctoritate commotum Eustathium eo libentius
de Musis exposuisse. Nam constat inter omnes iam antiquissimis
temporibus hunc poetae morem observatum esse. Satis sit Pro-
tagoram nominare, qui quidem Homero crimini dedit, quod Musae
imperaret, non eam imploraret.³⁾ Atque eo magis caute pro-

¹⁾ Π, 408, 15 Sp.

²⁾ A 1 (10, 11), B 484 (259), B 761 (339, 340), E 84 (625), E 703
(596), Σ 291 (986), Π 112 (1048), ε 312 (1542), α 1 (1380), A 218 (839),
Σ 608 (999).

³⁾ cf. Friedel, diss. philol. Halenses, I, 27 sqq.

grediendum est, quia verba Eustathii plerumque consentiunt cum scholiis, quae non ex Hermogene derivata esse constat.

Haec fere habui, quae dicerem de ratione, quae intercederet inter Eustathium et Hermogenem. Atque si cognita iam causa animo perlustramus, quae invenimus, spero omnes esse concessuros recte nos statuisse Eustathium plane ex Hermogene pendere. Nam quaecunque de ideis disputat, optime conveniunt Hermogenianae disciplinae, neque licet contra dicere Eustathium nonnullarum idearum fere nullam rationem habuisse; nam ille sibi proposuit poetam explicare, non exempla ab Homero petita colligere, quibus unumquodque enuntiatum librorum Hermogenis de ideis probaret.

Sed tamen operae pretium est observare, quas ideas fere silentio transierit, quas in Homero investigare in deliciis habuerit. Summa est: raro inveniri ἀκμήν, λαμπρότητα, ἐπιείκειαν, δομιμύτητα, omnium saepissime eum induxisse σεμνότητα; sequuntur γοργότης, κάλλος, γλυκύτης, ἀφέλεια. Sed caveas, ne illud casui tribuas. Necesse enim est, carmen heroicum colorem, quo auditores capiat, debere iustae mixtioni dignitatis et elegantiae sermonis. Quod iam Hermogenes perspexit, ita ut etiam frequentia locorum, quibus singulae ideae occurrunt, evincat Eustathium ab Hermogene esse profectum. Vult enim Hermogenes magnitudinem, suavitatem, simplicitatem fundamentum quasi esse dictionis poeticae. Testimonio eius ipsius verba sint:¹⁾ ταῦτα δὲ καὶ πλέον ἔχει τι κατ' ἔννοιαν τοῦ ἀφελοῦς. ἐγγὺς γάρ ἐστι γλυκύτητος, διὸ καὶ πλεονάζει παρὰ τοῖς ποιηταῖς. εἰ δὲ ἔχει παρ' ἐκείνοις ταῦτα καὶ μέγεθος οὐ δεῖ θαναμάζειν. Et multo manifestius: ὁ τοίνυν κάλλιστος πανηγυρικός, cuius carmina sunt species, ταῖς μὲν τὸ μέγεθος ποιούσας ἰδέαις πλὴν τραχύτητος καὶ σφοδρότητος γίνεται πάσας, διήκειν δὲ πως χρὴ διὰ τούτων τὴν ἀφέλειαν μὴ ἐλαττουμένην αὐτῶν ποσότητος ἕνεκα, πλὴν ὅπου καθαρῶς ἐξαίρειν τὸν λόγον εἰς σεμνότητα δεῖ. αἱ δὲ γλυκύτητες εἴπερ ἄλλοθι πον καιρὸν ἐνταῦθα ἔχουσι μάλιστα κτλ.

Quae adhuc ex accurata artis Hermogenianae cum Eustathii verbis comparatione conclusimus, postremo argumento haud contemnendo fulciamus. Ipse enim Eustathius quattuor locis fatetur, se Hermogenem esse secutum. Quorum primus exstat K 330 (809): ὅτι πολλὰ καὶ οὕτω σχηματίζονται πρὸς λεληθυῖαν ἐμφασιν δηλοῖ καὶ Ἑρμογένης ἐν τῷ, καὶ τοῦ μοίχου λαβόμενος ἐβόων, ὦ πάτερ, σὺ δὲ ἥς οὐδαμοῦ· μέχρι γάρ

¹⁾ II, 884, 5; 403, 21 Sp.

ὁδὲ ὁ λέγων μοιχὸν τὸν πατέρα δηλοῖ φανερώς· ἡ δὲ προσθήκη τοῦ οὐδαμοῦ ἐν τῷ σὲ δὲ ἦς οὐδαμοῦ ἐσκίασε τὸ τῆς σαφηλείας φῶς· ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἵνα μὴ ὁ υἱὸς παρανόμως εἰς πατέρα ἐβρίζη, τὸ δὲ Ὅμηρον, ἵνα μὴ κακοζήλως ὁ ποιητὴς παίζῃ ἐκκαλύπτων διὰ τοῦ ὀμνόντος Ἐκτορος, ὃ περ ἐκείνος οὔτε ἐγίνωσκεν, οὔτε εἰπεῖν προέθετο. Quibus manifesto respexit finem quarti libri de inventione.¹⁾ Alter locus est Σ 101 (1133): καὶ οὕτω χωλεῖε ὡς ἀναπόδοτος ὁ λόγος, ὁποῖόν τι καὶ ὁ Κίλιξ ῥήτωρ ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν²⁾ σημιούται, e. g. ubi verba facit de ea figura, quae est ὁ καλούμενος ἀπόλυτος μερισμός,³⁾ quo loco ipsa operis inscriptio addita est περὶ ἰδεῶν, unde Eustathius sua hausit. Tertius est x 177 (1653), de quo iam egimus.⁴⁾ Quartus locus est σ 7 (1834): οὕτω πον καὶ Ἐρμογένης περὶ τοῦ δεινῶς ποιούμενος λόγον εἰς παράδειγμα ἐχρήσατο τῷ αἰνῶς, ὡς ταῦτόν ὄν δεινῶς εἰπεῖν καὶ αἰνῶς, ubi alludit ad digressionem de notione vocis δεινῶς paragrapho περὶ δεινότητος insertam.⁵⁾

Caput II.

§ 1.

Sed iam alia oritur quaestio. Nam etiamsi, quod his quoque testimoniis firmari videtur, constat, Eustathium Hermogenem, quanta tum florebat auctoritate, ipsum legisse,⁶⁾ tamen haud absoum est quaestionem movere, num primus ausus sit hunc in modum ideas in interpretationem Homeri inferre et ita ipsius Hermogenis verba vera reddere, qui fretus praestantia atque

¹⁾ II. 260, 32 sq. Sp.

²⁾ Nullam offensionem praebere potest, quod non posuit pluralem; nam totum opus complectens singulari optime uti potuit.

³⁾ II. 383, 16 Sq.

⁴⁾ cf. p. 20.

⁵⁾ II. 389 sq. Sp.; praecipue 390,7.

⁶⁾ Immo Eustathium quendam commentarium scripsisse in Hermogenis librum, qui est de statibus, nuperrime demonstravit K. Fuhr, Mus. rhén. 51, 45 sqq.; 164 (1896). Quem eundem esse atque archiepiscopum Thessalonicensem, quamquam non extra omnem dubitationem est, sat probabile esse mihi videtur.

perspicuitate sui operis de arte reliquorum poetarum atque scriptorum praeter paucos illos, de quibus ipse exposuit, iudicare lectores incitavit.¹⁾

Quod duplici ex causa minime longe a vero abesse videtur; nam et mirum esset tanto temporis spatio praeterlapso neminem ausum esse Hermogenis praecepta rhetorica, quae paulatim alia omnia loco suo submoverant, ad explicandum Homerum adhibere, neque verisimile videtur hominem aetatis Byzantinae, quamvis inter aequales eruditione eminentem novam viam et rationem inisse in interpretatione scriptorum, quo minime negare in animo habeo illum hic illic aliquid de suo addidisse. Praeterea constat inter omnes Eustathium in commentariis varios libros excerptisse atque unum in corpus redegisse.

Neque vero hac in re cogimur acquiescere in coniecturis. Nam sollemnis illa formula *οἱ παλαιοί*, qua Eustathius indicare solet se priorum doctrinam secutum esse, etiam in eis commentarii partibus occurrit, quae sunt de ideis. Reperitur enim

- A* 3 (17) *περιβολή*.
A 117 (62) *ἀφέλεια, σεμνότης*.
A 1 (7) *εὐκρίνεια*.
B 101 (181) *κάλλος*.
B 335 (236) *δομότης*.
I 443 (761) *κάλλος*.
II 31 (1043) *δεινότης*.
Y 370 (1211) *ἀλήθεια*.
X 73 (1257) *σεμνότης*.
α 1 (1379) *γλυκύτης, ἀφέλεια*.
ε 97 (1525) *ἀφέλεια*.

Quo spero me satis probaturum esse iam ante Eustathium commentarios conscriptos esse eo consilio, ut ideae Hermogenianae in Homeri carminibus indagarentur. Quicumque autem vel paululum gnarus est eius rationis, qua veteres maximeque scholiastae auctoresque Byzantinae aetatis scripta sua compilare solebant, mecum consentiet, si non omnes attamen permultos locos, quibus Eustathius de ideis agit, ex illo fonte fluxisse, etiamsi auctoris nomen alto silentio oppressit. Ego quidem persuasum habeo ignoto illo rhetori multa illorum additamentorum deberi, quibus Hermogenis praecepta amplificata vel accuratius expolita esse statuimus. Eo magis autem dolendum, quod egestate testimoniorum servatorum non licet accuratius enucleare

¹⁾ II, 424,20 sq. Sp.

aetatem, indolem, originem commentariorum illorum deperditorum, ex quibus Eustathius pendet.

Sed dixerit quispiam fontem illum Eustathii latere sub scholiis, quae ad Homerum servata sunt, ex quibus illum tam multa in suum usum convertisse nemini ignotum est. Conquiramus igitur ex scholiis doctrinae Hermogenianae vestigia. Quae exstant, exscribam, ut eo accuratius atque diligentius de eorum indole iudicare possis. Ἡθικῶς autem et δεινῶς hic quoque causis supra allatis omisi.¹⁾

A 311 ποιῆι τὴν δὴγησιν κατὰ τὴν τῶν προβλημάτων συνήθειαν καὶ φύσιν. σχῆμα γὰρ εὐκρινείας. P_o.²⁾

γ 392 τὸ σχῆμα σεμνοπρεπῆς. p.

λ 245 ἔξει σεμνοτάτη κοσμεῖ τὸ ἀσχρόν ὡς ὁ Ξενοφῶν· ἔγνω αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἐμίγην. m.

A 1 πιθανῶς ἐκ τοῦ κάτωθεν θορόβου εἰς οὐρανὸν τὴν σκηρὴν μετήγαγε σεμνῶν καὶ ποικίλων³⁾ ἅμα τὴν ποιήσιν τόποις καὶ προσώποις καὶ λόγοις. BT.

H 279 ὁ μὲν σεμνοποιῶν τὰ καθ' ἑαυτὸν παῖδε φίλω φησὶν, ὁ δὲ Αἰας ἐξ ὀνόματος Ἰδαίτε. BT.

K 43 σεμνὸν τοῦ βασιλέως εἰς ἐπίσκεψιν πλείονα φερομένου. BT.

O 40 εἰς ὁμόνοιαν δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καλῶν ὁ ποιητὴς σεμνύει τὴν κοινωνίαν ὄρκον αὐτὸν μέγιστον ποιῶν. ὁ μὲν οὖν Ζεὺς φιλότιτα καὶ ἐννὴν εἶπεν,⁴⁾ ἡ δὲ σεμνοτέραις⁵⁾ προσηγορίας χρῆται μὴ θέλουσα⁶⁾ ἐκφανλίζειν τὴν κοινωνίαν. BT.

Σ 286 σεμνὰ ὀνόματα. BT.

Σ 346 εἰς ταπεινῶν δὲ πραγμάτων ἀπαγγελίαν ἐμπεσὼν ἐκάλυψε αὐτὰ τῇ συνθέσει τῶν ἐπιθέτων. τὸ δὲ τὰ μικρὰ καὶ ἄδοξα μεγαλοπρεπῶς ἐξενεγκῶν καὶ σεμνῶς ἀπαγγεῖλαι θαυμασίας καὶ μεγίστης⁷⁾ ἐστὶ δυνάμεως. BT.

¹⁾ cf. p. 39 et p. 51 adn. 5. Hoc loco addam, iam Aristotelem voce δεινῶς usum esse II 283 T.

²⁾ Cave, ne hic afferas A 289 καλεῖται δὲ τὸ σχῆμα ἐπιβολή, ἐν μὴ περιώφῳ ἀρχαῖς πλείονες ἐπιφερόμενον· οὕτως ἔχει καὶ τὸ ἐν θ' Ἐρις, ἐν δὲ κύδοιμος ὁμίλειον, ἐν δ' ὀλοῆ κήρ (Σ 535) AB. Quod huc spectare videtur collato Hermogene p. 276: καθαρὰ ἔννοιαί εἰσιν ἐνεκά γε τῆς ἐπιβολῆς. Sed ex contextu patet ἐπιβολήν esse aditum ad rem, (cf. Ernesti p. 189), cum in scholio fere idem sit atque ἐπαναρορά κομματικῆ.

³⁾ σεμνῶν μετήγαγε ποικίλων T.

⁴⁾ ὠνόμασεν T.

⁵⁾ τὰς add. T.

⁶⁾ οὐκ ἀξιοῦσα T.

⁷⁾ om. T.

T 179 σεμνοποιεῖ δὲ τὴν τροφὴν βασιλικὴν ἐστίασιν αὐτὴν καλῶν . BT.

T 282 ὁ δὲ τόπος ... τῷ μὲν διηγηματικῷ σεμνῶς πέφρασται . BT.

Y 265 ἢ τάχα τὸ Ἀχιλλέως πρόσωπον ἐπεξαιρῶν οὕτως ἀποσεμνώνει τὰ ὄπλα· ὁ γὰρ Ἄρης ἠφαιστότενκτα φέρων νεῖατον ἐκ κενεῶνα τιτρώσκειται . B.

Ψ 383 σεμνοποιῆσαι θέλων τὸν ἀγῶνα καὶ θεοὺς συμφιλονεικοῦντας εἰσάγει . BT.

I 212 εἰς ταπεινὸν ἀπαγγελίαν οὐδεὶς ἂν τοσαύτην ἐπέθηκε σεμνότητα καὶ λέξεις <τοιαύτας>.¹⁾ T.

K 392 ὄρα κἀνταῦθα εὐμεθόδως μνεῖαν συνήθως τοῦ Ἀχιλλέως ὁ ποιητὴς παρέρομφε καὶ ταύτην σεμνὴν διὰ τὸ θεῖον γεναολόγημα λέγων τὸν ἀθανάτη τέκε μήτηρ . P₃.

Θ 291 τὸν ξμὸν λέχος ἐσαναβαῖνοι ... σεμνῶς δὲ πέφρασται . P₅.

I 3 ὄρα δὲ, ὅπως ἐσέμνυνεν Ὅμηρος τοὺς ἀριστεῖς, τοῦ μὲν γὰρ δῆμον θεσπεσία εἶχε φύζα, τοὺς δὲ ἀρίστους κένθει βεβολῆσθαι φησί . P₇.²⁾

Π 474 ἐκίκρισις τοῦ ποιητοῦ . P₆.

E 816 τὸ σχῆμα θέσις καὶ ἄρσις . G₃.

A 240; I 380 τὸ σχῆμα τραχύτης . G₃.

Θ 423 ἀθετοῦνται διὰ τὸ τραχὺ . BT. Leidensis.³⁾

I 442 ἰάται τῇ ἡλικίᾳ τὸ τραχὺ⁴⁾ τῆς λέξεως . BT.

O 201 ἐπειδὴ ἐπὶ τὸ τραχύτερον προῆκται τὸ τῆς ἀποκρισεως, βούλεται ὁ μὲν ποιητὴς τὸ ἦθος διαφνλάξει τῶν ὀργισμένων κτλ. BT.

E 701 σχῆμα κάλλους διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ οὔτε καὶ τὰ πάρισα τὰ⁵⁾ προτιρέποντο καὶ ἀντεφέροντο. Lips.

Z 294 κομματικῶς καὶ κατὰ κάλλος παρισωτικὸν ἐπαινεῖ τὸν πέπλον . P₆.

α 110 οἱ μὲν, οἱ δὲ· σχῆμα γορότητος . manuscripta Barnesii.

I 319 τὸ αὐτὸ νόημα διαφόρως μεταχειρίζεται τρισσάκις ἀναστρέφων αὐτὸ καὶ μεταποιῶν ἐν σχήματι ἐνδιαθέτου γοργότητος. Lips.

K 5 ἐνταῦθα μὲν ἐπαινεῖται τῆς ἐν τοῖς λόγοις μεγαλοπρεβείας ὁ ποιητὴς, οἷα εἰκάσας τὸν μέγαν βασιλεῖα Διὶ ἀ[πα]-

¹⁾ supplevit Maass.

²⁾ Π 170 BT. in scholio Porphyrii σεμνύνειν significat praedicare.

³⁾ Ab Hillero, Philol. 28,101, Pio tributum.

⁴⁾ τρανὴν T.

⁵⁾ fortasse τοῦ.

στράπτοντα . . . εἰ μὴ τις εἶποι ταῖς ἀστραπταῖς σὺνεπινοεῖσθαι
κατὰ γοργότητος καὶ τὰς βροντὰς . P₃.

I 157 κατὰ γοργότητα κομματικὰ τὰ ἔπη ἐπάγει . P₆.

K 283 ἀφελέστερον ὁ Διομήδης ἐπὶ τοῦ μόνου εὔχεται . P₃.

Φ 506 ἀφελῆς ἢ διάφρασις καὶ μὴ πρότερονσα γυναικὶ καὶ
μάλιστα παρθένῳ . BT. Leidensis.

α 59 τοῦτο δὲ ἐστὶν λόγος ἔμφυχος καὶ γλυκὺς . γ.

M 398 τὸ ἐπὶ τοῖς ἀπροαιρέτοις τιθέναι προαιρέσειν γλυ-
κότης . Lips.

K 360 εἴρηται δὲ οὕτως ἐπὶ ἀλόγον κατὰ λόγον γλυκὺς-
τητος . P₃.

K 246 τοῦ ἔξ ἀσυνδέτου ἀποστατικῷ σχήματι ἐνδιάθετον
ἐμφαίνει τῷ Διομήδει τὸν λόγον κατὰ τι θαῦμα ἐκπληγτικόν . P₈.

B 82 τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς εἶπεν, ἀλλὰ κατ' εἰρωνεῖαν καὶ
ἐξ ἐναντίας, ὃ δὲ Νέστορ ἐνδιαθέτως . P₆.

β 73 βαρύτες μὲν γὰρ ὀνειδίξων μὲν ἂ πάσχει, ἰκετεῖνας
δὲ συγγορεῖσθαι αὐτῷ κτλ. h. d.

β 320 τὸ ὧς νῦ πον εὔμιν εἰείσατο κέρδιον εἶναι
σὺν βαρύτερι εἴρηται λέγοντος τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι ἐν ἄλλο-
τρῆι πλεουσῶμαι νηέ . h. q. r.

K 91 τὸ πλάξομαι βαρέως εἰληπται . . . ἄλλως γὰρ οὐ
πλανᾶται ὁ βασιλεὺς εἰδὼς ὅποι ἔρχεται P₈.

O 404 ἦθος καὶ εἰρωνεῖα καὶ βάρος μεθ' ὑποκρίσεως αὐτοῦ
τὰ ὁμολογουμένα πυνθανομένον . BT.

A 225 τὸ σχῆμα βαρύτες . G₈.

A 235 τὸ σχῆμα ἐπαγωγή καὶ βεβαίωσης· ὃ δὲ νοῦς βαρί-
της . G₈.

Quid igitur lucratur ex hoc conspectu? Primo obtutu
luce clarius est ex scholiis illis Eustathium sua depromere om-
nino non potuisse, nam et numero et verbis sententiisque ex-
iliora atque viliora sunt, quam ut quisquam eis pro fonte suae
eruditionis utatur; immo demonstrare posse mihi videor *frustula
illa potius ex Eustathio vel alio quodam Byzantinae aetatis scrip-
tore in scholia penetravisse*. Satis enim mirum est omnino
inter tot milia scholiorum, quae spectant ad artem rhetoricam
et poeticam,¹⁾ 43 tantum agere de ideis.²⁾ Quod etiam magis
mirum, si indolis scholiorum rationem habemus.

¹⁾ Sunt enim fere 10000.

²⁾ Ad Iliadem 40 ad Odysseam 9 scholia servata sunt, scholiis,
quae pluribus in codicibus tradita sunt, praeter BT, quae uni debentur
archetypo (cf. Roemer, exegetische Scholien, p. 113), seorsum compu-
tatis, ut efficiatur fere ratio 5 : 1, quod in universum respondet ratione
multitudinis scholiorum, quae omnino ad Iliadem et Odysseam ad nos
pervenerunt.

Atque primum codices A D G₁ G₂ omnino eiusmodi adnotationibus carent. Inter reliquos sic distributae sunt:

Exstant in	B T scholia de ideis	14
"	B solo	1
"	T "	1
"	G ₃	5
"	Leidensi	2
"	Lips.	3
"	P ₃	6
"	P ₅	1
"	P ₆	6
"	P ₇	1
"	h	2
"	p	1
"	m	1
"	d	1
"	q	1
"	r	1
"	y	1
"	manuscriptis Barnesii	1.

Nunc etiam magis perspicuum fit, quam pauca singulis codicibus adscripta sint scholia eiusmodi. Nam BT non contra pugnat, quia numerus maior eorum agit de gravitate (*σεινότης*), quorum indole ac natura commotus valde dubito, num de ideis intelligenda sint, praesertim cum et exstant in praestantissimis codicibus, et vox *σεινός* iam antiquissimis temporibus rhetoribus in usu fuerit.¹⁾ Quibus omissis fere omnia leguntur in codicibus Iliadis, qui praebent scholia, quae vocantur vulgata. Scripti sunt illi saeculo 13. vel 14., codices Odysseae omnes saeculo 13. 14. aut 15. Manuscripta Barnesii eadem aetate confecta esse verisimile est, quamquam de eis nihil certi constat. Possunt igitur illa omnia esse derivata ex Eustathio vel ex alio eiusdem generis atque aetatis libro. G₃ et P₅ fere nil continere nisi excerpta ex Eustathio²⁾ constat.

Idem efficitur, si ipsa verba scholiorum legimus, quorum multa manifesto speciem prae se ferunt additamenti cuiusdam lectoris infimae aetatis e. g. *γ* 392, *II* 474, *E* 816, *A* 240, *I* 380, *I* 157, *α* 59, *A* 225, *A* 235, *Θ* 291, *Z* 294. Porro

¹⁾ e. g., quae limis oculis arripui, praeter Pliuii locum laudatum p. 32, adn. 1; Anaximenes 32; Cic. ad Att. 2, 1, 3; D. H. de comp. verb. saepissime, item auctor de sublimitate.

²⁾ cf. Nicole I, pag. L. Cramer l. l. p. 179.

Θ 423, Φ 506, β 70 ex Porphyrio fluxerunt, qui florebat post Hermogenem.

Ergo optimo puto iure me contendere posse *scholia servata ad Homerum carere doctrina Hermogenis* et perpaucos illos locos praeter Porphyrianos gliscente tempore fortuito in contextum scholiorum irrepsisse.

Quam ad rem optime quadrant *observationes* quaedam de usu *verborum*, quae in scholiis et apud Eustathium frequenter occurrunt. Quarum paucas hic addere sufficiat, quia homini gnaro satis erunt ad firmandam meam sententiam.

Sic nomina 8 idearum omnino in scholiis non exstant, idem valet de verbis *παρήγησις*,¹⁾ *καταστατικός*, *κύκλος*,²⁾ *στρυφνόν*, aliis, quae adamavit Eustathius et quae Hermogeniana ex doctrina profecta sunt. *Παρήγησις*,³⁾ *καταστατικός*, *κύκλος*⁴⁾ solus Hermogenes eiusque commentatores usurpant. Raro in scholiis leguntur e. g. *ἀστεῖος*, *γνωμικῶς*, *δεινός*, *πάρισον*, *προέκθειαι*, sescenties ab Eustathio adhibita; et pauci illi loci, ubi leguntur, exstant in scholiis vulgatis.⁵⁾

Porro vidit Dzialis⁶⁾ ad significandam eam figuram, qua finis prioris membri alterius initium sit, Hermogenem solum

¹⁾ Iam p. 30 monui paronomasiam, de qua cf. Buchhold l. l. p. 24 et parecchesin fere idem esse. Itaque non abs re erit observare de usu vocis *παρονομασία* in scholiis et apud Eustathium. Scholia eam habent octies (BT ad Γ 39, D ad B 121, B 758, K 415, T ad B 225, B 235, G₂ ad I 75, K 415). Eustathius semel eius mentionem facit, vel potius nullam, nam si legis locum, est autem B 758 (337): *οἱ δὲ ῥήτορες καὶ παρονομασίαν τὸ τοιοῦτον σῆμα καλοῦσιν, ὡς οἱ Ὀμηρικοὶ σχολιασταὶ θασαν, προφέροντες εἰς ὁμοίωτα καὶ τὸ Δημοσθενικόν· πρῶτον μὲν Ἀμφίπολιν πόλιν ἤμετέραν, cognosces Eustathium tantum afferre scholium D ad B 738: τούτο τὸ σῆμα παρονομασία καλεῖται. Locum Demosthenis autem frustra in scholiis servatis quaeres.*

²⁾ Excepto uno codicis Lips. loco (cuius nulla est auctoritas) ad Θ 249: *κύκλος τὸ σῆμα κατὰ ῥήτορας· εἰς στίχον γὰρ τέλος πάλιν κεῖται τὸ νεβρός.*

³⁾ cf. Buchhold l. l. „Postquam Hermogenes *περὶ εὐρέσεως* IV pareccheseos vim ac notionem constituit, a posterioribus rhetoribus non nisi in commentariis ad Hermogenem eam figuram in disputationem deductam esse videmus; et in commentariis suis ad Homerum Eustathius nonnunquam *παρήγησις*, *παρηχέιν* vocabulis utitur. Sed etiam Eustathius ex Hermogene pendet. Quod nisi iam dudum notum esset inter homines doctos, ipsa ex ea re effici posset, quod Eustathius ad eadem, quae Hermogenes ex Homero repetivit exempla, ω 463, Z 201, (eadem exempla profert ad A 404) de pareccheseos apud Homerum usu disputat.“

⁴⁾ cf. Dzialis, rhetorum antiquorum de figuris doctrina I. Vratil. 1869 p. 9.

⁵⁾ In schedis meis mihi adnotavi inveniri *ἀστεῖος* bis, *γνωμικῶς* ter, *δεινός* septies, *πάρισον* ter, *προέκθειαι* semel.

⁶⁾ l. l. p. 10.

praebere nomen *ἐπαναστροφῆν*.¹⁾ Quem rursus Eustathius imitatus est; cf. A 402 (124), A 579 (155): *ὅτι ἐν τῷ δαίτα ταράξῃ τὸ μὲν σχῆμα ἔοικε πῶς ῥητορικῇ ἐπαναστροφῇ· τὸ γὰρ τέλος τῆς πρώτης λέξεως ἀρχὴ τῆς δευτέρας γίνεται, ὡς καὶ ἐν τῷ ἐνθα θάσασεν ἤγονν ἐκάθητο καὶ ἐν τῷ ἦλθε θέων*, quae ad verbum fere consentiunt cum Hermogene: *γίνεται δὲ, ὅταν τὸ τέλος τοῦ κόλου ἕτερον κόλου τις ἀρχὴν ποιήσῃται*; Z 143 (630), Y 370 (1211), Ω 641 (1321).²⁾ A scholiis illa notio plane aliena est.

Scholia non post Hermogenis aetatem orta esse aliud testimonium est, quod vocem *μέθοδος*, quam ita posteriores in deliciis habent, ut optimum sit praesidium ad solvendas eiusmodi quaestiones, perraro scholia exhibent.

Idem valet de voce *ἐγκώμιον*.

Ααλιά, id genus declamationum, quod totum ad voluptatem et delectationem auditorum comparatum est, nunquam in scholiis commemoratur. Apud posteriores tritissimum est. Satis sit, paucos locos ex Menandro proferre; cf. III. 388, 17; 390, 15; 395, 2; 397, 12; 411, 29; 434, 2 Sp.

Aliud verbum, quod recentiores in deliciis habebant, est *ἐκφρασίς*, sescenties apud Eustathium de descriptionibus usurpatum sed iam a Menandro receptum³⁾ aliisque eiusdem aetatis scriptoribus. Ex scholiis quattuor locos afferre possum, quorum G₂ ad Z 240: *ἐκφρασίς* et p ad η 118: *ἐκφρασίς λεμιῶνος* toto colore ostendunt, cui debeantur aetati. Alteri duo exstant T 366 T et O 237 BT.

Finem faciat *ἐπιμονή*. Auctores de figuris *ἐπιμονήν* dicunt eam oratoris consuetudinem idem diverso modo exprimere, si firmum aliquod argumentum habet, quo adversarium percellere et suam rem confirmare potest, ita tamen, ut aliud atque aliud dicere videatur.⁴⁾ Quare suo iure eandem figuram Hermogenes tribuit *περιβολῇ*.⁵⁾ Eadem notio voci subest in scholio codicis A ad I 376, unico loco, ubi eam in scholiis potui investigare: *ὄρα δὲ ἄς ἐπιμένει τῇ ἀγαιρέσει*. Nam in versibus, ad quos adnotatio referenda est ter repetitur rapiendi notio; cf.

¹⁾ de id. II, 336,18 Sp.

²⁾ Quae in capite de pulchritudine p. 30 iam enumeravi, hoc loco non repeto.

³⁾ cf. III, 383; 373,20; 426,30 Sp. etc. Ps. D. H. rhet. 10,17.

⁴⁾ cf. Zonaeum, III, 162,11 Sp.: *ἐπιμονή ὡς ὅταν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐπιμένωμεν χάριν ἀντίθεως*. Item Alex. III, 17,17 Sp. Phoebammon. III, 47,25; 51,23 Sp., Tiberius III, 74,8 Sp., anon. III, 147,19 Sp., anon. III, 176,7 Sp.

⁵⁾ II, 321,29 Sp.

- 367 γέρας δέ μοι, ὅς περ ἔδωκεν
 αὐτῆς ἐφρυζῶν ἔλετο κρείων Ἀγαμέμνων
 375 ἐκ γὰρ δὴ μ' ἀπάτησε καὶ ἤλιτεν.

Contra Eustathius ab illa significatione quidem profectus vocem toto coelo diverso sensu usurpavit. Significat enim ea repetitionem eiusdem verbi vel vocum eiusdem stirpis gravitatis et amplificationis causa, ut apparet ex multis illis locis, quos in adnotatione collegi.¹⁾ Quorum unum tantum exscribam, β 11 (1431): καὶ ὅτι ἐπιμονὴν ποιεῖ τὸ κηρέκεσσι καὶ κηρέσειν καὶ ἐκίρησσον διὰ τὸ τῆς λέξεως καιρίων. Fere idem igitur est ἐπιμονή atque παρονομασία, παρήχησις, ἐπανάλυσις.²⁾

Denique Eustathius sive eius auctor haud ita raro *observationes scholiorum ita amplificavit, ut in eas inferret illam doctrinam de ideis*. Prae ceteris utar exemplo illustrissimo eis, quae ad A 3 adnotata sunt. Quo loco in B legitimus: ἔχει δὲ τοὺς γενικωτάτους τῶν τόπων τὸ προοίμιον· ποσόν· πολλές· ποῖον· ἰφθίμους· οὐσίαν· ψυχὰς· τόπον· Ἄιδι· χρόνον· προίαψεν. Περιστατικὰ igitur Iliadis prooemii enumerantur. Cum autem illa officiant περιβολήν, Eustathius ita sibi rem composuit (17): ἰστέον καὶ ὅτι τὸ ὅλον τοῦτο χωρίον τὸ πολλές δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄιδι προίαψεν ἐπανεῖται πρὸς τῶν παλαιῶν ὡς καιρίως ἐμπεριβόλον³⁾· ἔγκειται γὰρ αὐτῶ, φασὶ, παλῆτα· τὸ ψυχὰς οὐσία, ποσόν τὸ πολλές, ποῖον τὸ ἰφθίμους, τόπος τὸ Ἄιδι, χρόνος τὸ προίαψεν. Similiter res sese habet B 101, ubi κλίμαξ est inter pulchritudinis figuras, cum scholia,⁴⁾ quae exponunt eadem de figura eodem loco, de pulchritudine taceant.⁵⁾

¹⁾ Loci sunt A 3 (15), A 266 (101), Δ 129 (453), Δ 332 (562), E 743 (601), Z 164 (630), Z 186 (635), Z 333 (645), Z 355 (647), H 77 (666), H 472 (692), I 94 (737), I 345 (755), I 412 (762), I 580 (775), I 662 (782), K 75 (790), K 116 (793), K 227 (803), A 20 (827), M 2:2 (950), N 95 (922), Ξ 124 (970), H 352 (1063), Σ 608 (1167), Υ' 405 (1214), Φ 445 (1245), Ψ 724 (1326), Ω 639 (1369), β 11 (1431), γ 431 (1475), η 120 (1573), λ 23 (1676), π 256 (1801), ρ 198 (1839), ω 246 (1960).

²⁾ Greg. Corinth. quoque VII, 1380 W. cum Hermogene facit et ab Eustathio dissentit: τοῦτο (sc. plaugores et lamentationes Andromaches, Hecabes, Helenae, mulierum Troicarum) παράδειγμα τίθηναι τοῦ τὰ ομηρὰ ἐξαίρειν τῆ ἀξίῳ καὶ τῆ ἐπιμονῆ· πάνν γὰρ βραχὺ τί ἐπι θάνατος ἐνὸς πρὸς πάντος πόλεως πόρθρον.

³⁾ Quo optime demonstratur Eustathium scholiis non usum esse.

⁴⁾ ἄγχι δὲ τοῦ αὐτῶ ὁ αὐτὸς ἐντίστ' Ἀγαμέμνονι λειπε φορησαί (107) καλεῖται κλίμαξ A. ὁ τρόπος κλίμαξ· τὸ λῆγον γὰρ τῆς διανοίας ἀρρη γίνεται τῶν ἐξῆς. A; cf. G. P. M. Idem praebet T, sed pergit: ἔκαστος δὲ στίχος τὸ γένος, τὸν δόνα, τὸν εὐληγία φασί.

⁵⁾ Sic etiam immutavit Aristotelis sententiam; cf. p. 39, adn. 5.

§ 2.

Quid autem inde sequitur? Credo *scholia*, cum in eis Homeri carmina nondum secundum Hermogenis praecepta ex-
plicantur, *orta atque unum in corpus conflata esse eis tem-
poribus, cum nondum illius auctoritas tanta erat, ut ceteras
artes omnes submovere posset*, cum nondum Hermogenes erat
„ὁ ῥήτωρ“ ut Demosthenes „orator“. Scimus autem iam *Me-
nandrum* commentarios in Hermogenem scripsisse fine tertii
saeculi. Cuius de aetate paulo accuratius agendum est.

Notum enim est Bursianum¹⁾ contendisse Menandrum quar-
to demum saeculo vixisse. Quod si ille recte vidisset, nostra de
sententia actum esset. At illum refutavit Nitsche²⁾ tanto acu-
mine, ut omnibus persuaserit Bursianum erravisse.³⁾ Bursiani
enim argumentum, quod petivit ex verbis⁴⁾: *ὡς τὸ κατὰ τὰς
πόλεις τὰς κατ' Ἰστρὸν ποταμὸν ἐπὶ Ῥωμαίων κατοικηθείσας,
τὰς καλουμένας Καρπίας*, quo demonstraret Diocletiano mortuo
artem demum illam componi potuisse, nullum est. Nam con-
stat, iam multis annis antea Aureliano imperatore Carpos trans-
migrasse in Romanorum fines teste Victore, de Caes. 39: „Car-
porum natio translata omnis in nostrum solum, cuius fere pars
iam tum ab Aureliano erat.“⁵⁾ Contra Nitsche ex aliis rebus
gestis, quae in duplici libello, qui unum in corpus conflatus sub
Menandri nomine traditus est, significantur, optime tempus de-
finivit, quo utraque commentatio conscripta esset. Invenit enim
priorem anno 273 vel 274, posteriorem anno 274 compositam
esse. Quomodo id evicerit, hoc loco repetere taedet.⁶⁾ Quo-
cum congruit Walzii observatio⁷⁾ a Menandro nullos auctores
adhibitos esse, qui non intra fines tertii saeculi vixerint. No-
vissimi enim sunt: Aristides, Proteus Cynicus, Polemo, Dio
Chrysostomus, Nicostratus, Philostratus, Callinicus, Genethlii
aequalis et adversarius.

Assignat autem Nitsche priorem librum Genethlio, Patris

¹⁾ Der Rhetor Menandros und seine Schriften, in actis academiae
Bavaricae 1882, p. 16.

²⁾ Der Rhetor Menandros. Prg. Berol. 1883.

³⁾ cf. e. g. Volkmanni censuram, Philol. Rundschau, 1884, 648.

⁴⁾ III, 358, 28 Sp.

⁵⁾ cf. Nitsche l. l. p. 8, Jung, die romanischen Landschaften des
römischen Reiches, 1881, 399 sqq.

⁶⁾ cf. l. l. 8 sqq.

⁷⁾ rhet. Gr. IX p. XVI.

nato, Minuciani discipulo, posteriorem Menandro sophistae, Laodiceae orti.¹⁾ Satis, ut puto probabiliter.

Sed utut id est, maximi momenti est in utraque dissertatione doctrinam de ideis acceptam esse quasi notam et pervulgatam. Quod ut confirmem exempla haec in promptu sunt:

In Genethlii libro occurrunt μέθοδος p. 332, 11;²⁾ 335, 24; 336, 31; ὥρα 335, 20; 335, 24; ἀβρότης 335, 27; ἀφέλεια 336, 26; ἔμψυχος 336, 27; καθαρότης 340, 25; σεμνότης 342, 18. Nec nullius est momenti 339, 4 παραμυθία ita esse adhibitum, ut significet remedium, quam notionem reperimus apud Hermogenem e. g. II 299, 15 Sp. III, 358, 20 partitio fit secundum τελικά κεφάλεια, quae quidem ipsa iam antiquis nota erant rhetoribus, nomen autem illud Hermogenes demum invenit.³⁾

Menander praebet μέγεθος 380, 15; 382, 15, 394, 3; 397, 17; 370, 31; 402, 26; 412, 31; 428, 10; 429, 11; ἀβρότης 395, 3; 406, 29; 389, 13; γλυκύτης 389, 12: χάρει γὰρ τὸ τῆς λαλιᾶς εἶδος τῇ γλυκύτητι καὶ τῇ τῶν διηγημάτων ἀβρότητι. παραγένοιτο δ' ἂν ἡ γλυκύτης τῶν λόγων, εἰ παραδείγματα λέγομεν, δι' ὧν ἐμψυχοῦμεν, ὃ προαιρούμεθα, ἱστορίας ἡδίστας τοῖς ἀκροαταῖς μαθεῖν ἐκλεγόμενοι οἷον περὶ θεῶν κτλ., optime reddens Hermogenis sententiam; 433, 15; 389, 27: μεστὴ δὲ καὶ ἡ ἱστορία Ἡροδότου γλυκίων διηγημάτων, ἐν οἷς ἡδονὴ παντοδαπῶς παραγίνεται τῷ λόγῳ οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ξένης τῶν διηγημάτων ἀκοῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ποίας συνθέσεως, ὅταν μὴ τραχέα χρώμεθα τῇ ἐξαγγελίᾳ μηδὲ περιόδους ἐχούσῃ καὶ ἐνθουμήματα ἀλλ' ὅταν ἀπλουσιτέρα τυγχάνῃ καὶ ἀφιλεσττέρα, qui locus non solum, quod in universum sententias attinet, Hermogenem sapit, sed etiam eo, quod hic et illic Herodotus praedicatur egregii exempli instar suavitatis, memorabilis est. Conferas, quaeso Hermogenis verba:⁴⁾ μᾶλλον δὲ ἢ κατὰ τοῖς μέθοις πιστενόμενα (sc. suavia sunt) οἷά ἐστιν ἅπαντα τὰ Ἡροδότου. Porro invenimus μέγεθος 399, 21; σεμνότης 386, 9; 398, 17; λαμπρῶς 387, 11; ἐμπερίβολος 400, 9; κάλλος ἀπὸ λέξεως (elocutio enim provincia pulchritudinis) 411, 30; ὥρα 411, 24; ἦθος 411, 26; 433, 17; ἐπιτέκεια 433, 18; ἀπλοῦν καὶ ἀφελές 393, 22; 433, 17; 410, 4;

¹⁾ Iure enim respuit Bursiani coniecturam (l. l. 13), qui inscriptionem libri *Μενάνδρον ῥήτορος Γενεθλίου ἢ Γενεθλίου* mutavit in *Μενάνδρον ῥήτορος περὶ γενεθλιακῶν*.

²⁾ apud Spengelium, volum. III.

³⁾ cf. Volkmann, rhet. 301.

⁴⁾ II, 357, 28 Sp.

411, 26: παραγίνεται δὲ χάρις καὶ ὄρα τῷ λόγῳ οὐκ ἐκ τῶν ιστοριῶν μόνον καὶ ἐκ τοῦ διηγήματος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀφελείας καὶ ἀπλότητος τοῦ ἤθους τοῦ λέγοντος. ἀκατάσκευον γὰρ τὸν λόγον εἶναι δεῖ καὶ τὰ πολλὰ ἀσύνδετον, οὐ κώλοισι οὐδὲ περιόδοις συγκείμενον ἀλλὰ συγγραφικώτερον οἶόν ἐστι καὶ τὸ τῆς λαλιᾶς εἶδος, quod rursus egregie convenit cum Hermogenis praeceptis.¹⁾ Quo magis etiam quam eo, quod Menander Hermogenis artem commentariis instruxit, apparet, quantam auctoritatem iam tum Hermogenis doctrina habuerit.

Eidem aetati tribuendus esse videtur *Metrophanes*, cuius ex commentario conscripto de ideis Hermogenis haud exiguus numerus fragmentorum exstat in scholiis ad Hermogenem.²⁾

Neque omittamus *Longinum* philologum, Porphyrii magistrum anno 273 Aureliani iussu supplicio punitum, quia a partibus Zenobiae stetit, quem commentarium scripsisse ad libros περὶ ιδεῶν satis verisimile est. Omnes enim fere loci, quibus praeter artem servatam Longini sententiarum de arte rhetorica mentio fit, exstant in commentariis, qui sunt ad libros de ideis.³⁾ Accedit, quod apud Ruhkenium scriptum est:⁴⁾ „εἰς τὴν ἱστορικὴν Ἑρμογένους: in bibliotheca Vindobonensi exstant enarrationes Hermogenis excerpta ex Longino, Iamblichō, Syriano, Simplicio et aliis, sed totus libellus mangonium sapit.“ Plerumque autem agunt fragmenta de numeris.

Eandem materiam tractant verba Longini laudata in Lacharis quodam fragmento nuper a Graeveno publici iuris facto.⁵⁾ Studet autem vir ille doctus in eis, quae ad Lacharis interpretationem adiecit, demonstrare excerpta e Longino, quae exstant apud Spengelium, rhet. Gr. I², 213 sqq. iniuria a Spengelio habita esse pro spuris,⁶⁾ immo fluxisse ex libro, qui inscribitur φιλόλογοι ὁμίλια. Atque ego quoque puto Spengelium rem celerius egisse, neque video iustam causam, cur illa excerpta Longino abiudicemus. Nam suo iure contendit Graeven in excerpto 2 legendum esse cum Ruhkenio pro λέγονσι λέγει et repudiavit Spengelii mutationem vocis λογιῶνος in λογῖνον. Neque male contra Spengelii verba „neque hic Aristidem laudasset“ affert verba ex prolegomenis ad Aristidem,⁷⁾ quibus-

¹⁾ cf. e. g. II, 356, 21 Sp. et Hermogenem passim.

²⁾ Locos Walzium enumerat in indice, IX, 645.

³⁾ cf. Walzium, IX, 643.

⁴⁾ op. I², 525.

⁵⁾ Ein Fragment des Lachares, in Hermae vol. 30, 289 sqq.

⁶⁾ rhet. Gr. I², p. XIII.

⁷⁾ Aristides ed. Dindorf, III, 741, 10.

cum confert excerpta 5 et 12. Cadit porro, quod Spengelius tertio loco protulit, si recte Graeven observavit titulum ab eadem manu esse scriptum atque ipsum opusculum.

Sed errat egregie Graeven, cum putat, novo illo fragmento ex Lachare praesidium suae sententiae parari, cum dicit:¹⁾ „Die Longinzitate des Lachares stimmen schon in ihrer äusseren Form auffallend überein mit den kurzen rhetorischen Vorschriften und Beobachtungen, welche Spengel I², 213 unter dem Titel *ἐκ τῶν Λογγίνου* stehen, und das Excerpt 7 dort stammt unzweifelhaft aus derselben Stelle, der Lachares die Worte p. 294, 25—28 entnahm.“ Nam si verba respicio non sententias nullam similitudinem indagare possum nisi initia singulorum praeceptorum, quae particula *ὅτι* introducuntur. Sed inde nihil colligi posse de communi origine neminem fugiet, cum hoc sollemne initium omnium excerptorum sit. Sed iam ad rem, quem ad finem liceat locos, quibus Graevenus nititur, iuxta ponere.

Lacharis locus.

ὅτι ὁ ἠρώς μετὰ τοῦ λαμ-
προῦ καὶ τὸ ἡδὺ πρὸς τὴν
ἀκοίην ἔχει, ὁ δὲ παίων (τούτου
γὰρ ὡς γένος οἱ πεντάχρονοι
μετέχουσι πάντες) ὀγκώδης καὶ
διεγηγερωμένος,²⁾ ὄθεν αὐτὸν
καὶ οἱ ποιηταὶ πρὸς τὰ μείζω
καὶ σεμνότερα ἴλκουσι.

ἐκ τῶν Λογγίνου 7.

ὅτι χρὴ ἐν ταῖς συνθήκαις τῶν
κώλων εἰσρεπῆ εἶναι τὴν λέξιν
καὶ τὴν συνθήκην οὐκ ἀνά-
μοστον, ὡς ἂν παίονας εἶναι
καὶ ἠρώους τοὺς πλειέτους,
ἐξ ὧν εὐογκος ἡ ἐρημνεία γίνε-
ται καὶ σεμνή· παραδείγματα δὲ
τὰ Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους·
οὗτοι γὰρ ἄριστοι γνώμονες
τῶν τοιούτων.

Quae perlegens iterum confiteri cogor, me nullum inter utrumque locum necessitudinem videre. Cum enim apud Lacharem Longinus in universum disputet de gravitate, quae insit metris dactylicis et paeonicis, in excerpto praescribitur illis numeris in clausulis utendum esse, ne sint languidae et minus aptae propter gravitatem deficientem. Porro hic virtus gravitatis paeonicis tantum propria est, cum hexametri efficiant splendorem, illic utrique generi tribuitur, denique hic exempli causa laudantur poetae, illic Plato et Demosthenes.

¹⁾ l. l. p. 301.

²⁾ Sed quid est *διεγηγερωμένος*, excitatus? Quod magis esset *γοργάτιος*. Puto restituendum esse *διεγμένος*, sublimis, nisus Hermogenis loco II, 415,28 Sp.: *ἔστι γὰρ καὶ οὗτος σεμνὸς καὶ διεγμένος πρὸς ὄγκον.*

Sed utroque loco ideas Hermogenis cognitae esse ponitur. Quo redimus ad id, unde digressi sumus, atque iam affirmemus aliis exemplis Longino doctrinam de ideis non ignotam fuisse eumque pendere ex Hermogene. Nam in artis reliquiis maxime exiguis occurrunt *τελικὰ κεφάλαια* I³ Sp., 182,12; *μέθοδος* 181, 19; 186,15; 192,14; *εὐτελής* 187,16; *σαφῶς καὶ καθαρῶς* 183,3; *σεμνότης* 188,5; *περικαλλές* 188,9. Ex numero scriptorum, qui 187,22 laudantur, tribuit Hermogenes Platonem, Xenophontem, Aeschinē *λόγῳ πανηγυρικῷ ἀπλῶ*, Aeschinē oratorem *λόγῳ πολιτικῷ* eorumque recenset virtutes.

Plane eadem invenimus, si excerpta illa adimus ex Longino, quae ex egregia arte sumpta esse ei quoque concedunt, qui ea Longino abiudicant. Hermogenem sapit, quod auctor postulat, ut tropi modice nec inscite adhibeantur (1), quod Platonem et Demosthenem habet pro principibus omnis artis oratoriae (7), Homerum et Platonem generis panegyrici (9), quod reperimus *τελικὰ κεφάλαια* (16), *προοίμια ἐκ τῶν ἐπολήψεων* (21), partitionem elocutionis in membra, clausulam etc.¹⁾

Porphyrionem ad Homeri interpretationem ideas usurpasse iam vidimus, quem floruisse altero tertii post Christum natum saeculi dimidio nemini ignotum est.

Denique Schmid²⁾ multos *Philostrati* locos collegit, auctoris, qui floruit iam priore tertii saeculi parte, unde apparet eum Hermogenis sectatorem fuisse; praebet enim voces *ιδέα, ἀφέλεια, περιβολή, σεμνότης, λαμπρότης, ὄρα, ἀβρότης, σαφήνεια, δεινότης, σφοδρότης, μέγεθος*, coniunctionem verborum *ὄνθυμὸς καὶ συνθήκη*, nec non Demosthenis locus de cor. 97 et Philostrato vit. soph. I, 17 et Hermogeni 289,25 exemplum est *σεμνότητος* effectae per sententias morales.

Quod si respicimus, cognoscimus iam paulo post annum 200 auctoritatem Hermogenis apud Graecos plurimum valuisse, ita ut recte Schmid dixerit l. l.: „Vom Ende des zweiten Jahrhunderts an herrscht unter den Griechen die Ideenlehre des Hermogenes.“

Ergo *scholia in Homerum iam circa annum 200 vix post annum 250 post Christum natum unum in corpus redacta exstiterunt simillimum scholiis exegeticis*, quae nos in manibus tenemus.

¹⁾ Condidit igitur Graeveni opinio, prolegomena in Cornuti artem rhetoricam, 1890, p. 26: „Hoc quidem adseverari potest neque in Apsinis neque in Longini arte ulla vestigia Hermogenis doctrinae detegi“; nam Apsines e. g. commemorat *τελικὰ κεφάλαια*.

²⁾ Mus. rhein. 49, 160.

Idem ad tempus ducimur, si respicimus epitomen illam quattuor virorum, quae est fundamentum collectionis scholiorum Veneti A, eadem fere aetate confectam esse; nam recte statuerunt viri docti non diu post Herodianum et ante Porphyrium hoc opus esse susceptum.¹⁾

Neque errare mihi videor, cum puto inde factum esse, ut his potissimum temporibus colligerentur, quae ad interpretationem Homeri excogitata erant, quod ex Hadriani temporibus studia grammatica et rhetorica denuo efflorescebant. Quo factum est, ut quis consilium caperet, comprehendere, quae Alexandrini contulissent ad explicationem Homeri et concinnaret quattuor illos libros Aristonici, Didymi, Nicanoris, Herodiani. Neque mirum, quod idem fecerunt, qui Pergamenorum studiis favebant,²⁾ et collegerunt, quae idonea erant ad illustrandam artem poetae, qua egregie operam navabant.

§ 3.

Cum igitur Eustathius ex scholiis ea, quae de ideis apud Homerum exposuit, depromere non posset, operam navavi, ut alium indagarem fontem, unde ille sua accepisset. Atque mihi perlegenti commentarios ad Hermogenem, qui in lucem protracti sunt, in mentem venit, fuisse, qui eodem amore et artem rhetoricam excolerent et studium Homeri amplecterentur, scil. *Neoplatonicos*. Nam ut silentio prateram iam Longino philosopho et philologo, Porphyrii praeceptoris ideas minime incognitas fuisse, Porphyrius, quo praeter Plotinum ipsum nemo illius sectae auctoritate atque celebritate magis valuit, strenue operam navavit eloquentiae eamque tractavit ad normam Hermogenis. Neque infeliciter secundum aequalium iudicium rem gessisse videtur, cum posteriores haud raro eius vestigia premerent, ut multis illis locis demonstratur, quibus ab illis laudatur.³⁾ Cuius commentarios aetatem non tulisse dolendum est, cum Porphyrii explicationes, quo erat iudicio et industria, certe multo maioris fuerint pretii, quam permulta illa Byzantinorum magistellorum scripta, quae ad nos pervenerunt. Utrum autem liber ille, quem posteriores excubere solebant, fuerit commentarius ille in artem Minuciani, quem Suidas laudat,⁴⁾ an Porphyrius libro peculiari etiam Hermogenem illustraverit, an utrumque pari

¹⁾ cf. e. g. Lehrs, de Aristarchi studiis Homericis⁹ p. 30, Ludwig, Aristarchs homerische Textkritik I, 79.

²⁾ De quorum studiis Homericis infra exponam.

³⁾ Locus collegit Walzsius, rhet. Gr. IX, 652.

⁴⁾ Id quod Volkmanni opinio est: observationes miscellae, 1873, p.5.

modo respexerit, iam nobis diiudicare non licet; neque magni est momenti.¹⁾

Porro Metrophanes ille, cuius sententias haud raro Hermogenis commentatores lectoribus propinant,²⁾ a Syriano³⁾ ὁ Πλατωνικός vocatur, ergo Plotini erat sectator.⁴⁾

Neque Iamblichus successor Porphyrii artem rhetoricam sprexit. Scripsit enim librum *περὶ κρίσεως ἀρίστον λόγον*, qua in dissertatione cum Hermogenem secutum esse testatur Syrianus:⁵⁾ *οὐ γὰρ μήτε τὸ σύντομον εἶναι ἀσαφές μήτε τὸ σαφές ἰδιωτικόν, καὶ τὸ μὲν σεμνὸν μὴ εἶναι ἄγαν ἐξηλλαγμένον τὸ δὲ κοινὸν μὴ εἶναι ἐνκαταφρόνητον ἔχων δὲ τινα ἐξαιρέτων ὑπεροχῆν· τὸ γὰρ παντελὲς τοῦτο καὶ συμπληρωμένον τοῖς ὅλοις κάλλει τῶν λόγων παρ' Ὀμήρω τε καὶ Πλάτωνι καὶ Δημοσθένει γνώριμὸν ἐστὶν ἰδεῖν.*

Quinto saeculo Syrianus scholam rexit, Procli praeceptor, qui de interpretatione Aristotelis bene meritus est. Quem eundem esse atque auctorem commentarii in Hermogenem adhuc servati, quamquam non plane extra dubitationem est, recte mihi Rabe contendisse videtur.⁶⁾ Nam philosophum Platonicum fuisse, qui hanc explicationem composuit, unaquaeque fere pagina clamat. Neque nullius momenti esse censeo, Suida teste eundem edidisse *ὑπόμνημα εἰς Ὅμηρον ὅλον ἐν βιβλίοις ἑξ.*

Illorum autem scriptorum libros viri docti Byzantinae aetatis diligenter perlegerunt atque excerptserunt, ut multa, quae illorum esse videntur, debeantur Neoplatonicis. Sic apud Doxopatrem et Maximum Planudem saepissime Syriani loci ad verbum reperiuntur. Ergo Byzantinorum opera ei negligere non licet, qui recuperare studet, quid Neoplatonici docuerint de legibus artis oratoriae. Comparavi igitur commentaria in Hermogenem cum Eustathio sperans me auctores inventurum esse, per quos Hermogenis praecepta in Eustathii interpretationem Homeri carminum pervenerint, praesertim cum eius aequales Neoplatonicorum scriptis usi sint. Sed egregie falsus eram. Nam *nusquam observavi conexum inter utrumque genus explicationum* perpaucis exceptis locis, quorum indoles minime sufficit, ut artius quoddam vinculum statuere liceat.

¹⁾ Illum Hermogenis doctrinam Homero admovisse iam vidimus p. 62.

²⁾ cf. p. 67, adn. 2.

³⁾ II, 55 ed. Rabe.

⁴⁾ Unde simul apparet eum non post annum 400 fuisse.

⁵⁾ I, 9, 10 R. = Joh. Sic. VI, 98 W., Maxim. Planud. V, 443 W.

⁶⁾ l. l. II, p. IV.

Ergo quaestio illa in medio relinquenda est. Quod mihi ipse concedes, si perlegeris locos non ita multos, quibus commentatores Hermogenis praecepta Homericis exemplis illustrent. Quos ad extremum apponere liceat. Nam puto eiusmodi collectionem non plane utilitate carere.¹⁾

Doxopater in Aphthon. II, 210 W: *ἔτι δὲ καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ τῶν διηγημάτων ἐκθέσει σαφηνείας,*²⁾ *ἣτις ἐστὶν ἀρετὴ διηγήματος, ὅτι μάλιστα ἐστὶν ἐργαστικὸν τὸ προτίθεσθαι πάντων τὸ πρόσωπον, ὡς ἔχει καὶ τὸ Χρύσης ἱερεὺς Ἀπόλλωνος καὶ τὰ πλείω τῶν διηγημάτων.*

ib. II, 219 W: *ποιεῖ δὲ καὶ ὀνοματοποιία ἀσάφειαν, ὡς τὸ σίξεν ὀφθαλμός, (ι 394) παρ' Ὀμήρω καὶ τὸ κελαρῦζει (Φ 261) καὶ τὰ ὅμοια.*

ib. II, 224 W: *καὶ ἔτι (sc. γίνεται ἀσάφεια), ὅταν τι μῦθον σημαίνον πάλιν τι ἄδηλον, εἰ μετὰ τινος συντίθεται, οἷον οἱ δὲ καὶ ἀχνύμενοί περ ἐπ' αὐτῷ ἢ δὲ γέλασσαν (B 270)· ἀμφίβολον γὰρ, πότερον ἐπὶ τῷ θεοσίτῃ ἀχνύμενοι ἢ ἐπὶ τῷ καθολκῇ τῶν νεῶν μᾶλλον, ὅπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγειν ἐβούλετο.*³⁾ cf. II, 325,20 W.

anonym. VII, 924 W. ad *puritatem*: *δεῖ φυγεῖν τοὺς καλουμένους τρόπους καὶ τὰς τροπικὰς λέξεις· εἰρησὶ δὲ τὰς τοιαύτας λέξεις μάλιστα παρ' Ὀμήρω· φιλῶν γὰρ τὰς ἐμφαντικὰς λέξεις κέχρηται συνεχῶς τοῖς τρόποις ὡς ἔχει τὸ πόδας πολυπίδακος Ἰδης (Υ 50) καὶ τὸ ἕκρην κάκ κορυφήν (Θ 83); cf. Maxim. Planud. V, 468 W.*

Maxim. Planud. V, 433 W. ad Hermog. II, 255,26 Sp. ad *gravitatem*: *ὅμοια καὶ ταῦτα τὰ Ὀμήρον ἐπη· ἢ καὶ κτανέησιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων· ἀμβρόσιαί δ' ἕρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον (Α 528—30) καὶ· στή δ' ὀπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἔλε Πηλεΐωνα, οἷω φαινομένη· τῶν <δ> ἄλλων οὐ τις ὄρατο (Α 197—98) καὶ· ἔγκλαγξαν δ' ἄρ' οἰστοὶ ἐπ' ὤμων χωομένοιο, αὐτοῦ κινήθენტος· ὁ δ' ἦτε νυκτὶ ἰοικώς (Α 46. 47) καὶ· φράξο, Τυδεΐδη, καὶ χάξο, μηδὲ θεοῖσιν ἰσ' ἔθλεε φρονέειν, ἐπεὶ οὐ ποτε φύλον ὁμοῖον ἀθανάτων τε θεῶν χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. (E 440—42). = anon. VII, 850, adn. W., ubi E 341 exempli causa additum est, et in fine legitur:*

¹⁾ Ubi nil adnotavi, apud Eustathium nihil inveni, quid illi respondeat.

²⁾ Quae de perspicuitate excerpti, num ad ideam recte pertineant, dubium est, sed addidi, ne quis quid desideret.

³⁾ Eustath. p. 218 adnotat *στίμα ἀμφιβολίας*.

ταῦτα γὰρ πάντα μεγαλοπρεπῆ καὶ τίμα, καὶ ὡς ἀληθῶς κρι-
τόνων λόγοις εὐκότα.

Choeroboscus, de tropis III, 244 Sp.: παραλαμβάνεται δὲ
αὕτη (sc. allegoria) καὶ διὰ σεμνότητα καὶ δι' εὐλάβειαν· σεμ-
νότητα μὲν, ὡς ἔχει τὰ περὶ τῆς Ἥρας, ἐν οἷς φησαν ὁ Ζεὺς
πρὸς αὐτὴν· ἢ οὐ μέμνησ' ὅτε ἐκρέμω ὑφ' ὄφρα· ἐκ δὲ
ποδοῖιν ἄκμονας ἦκα δύο· περὶ χερσὶ δὲ δεσμὸν ἦλα
χρύσειον (O 18)· ἴς ἢ ἔννοια αὕτη κτλ. δι' εὐλάβειαν δὲ ὡς
τὸ λῦσε δὲ παρθενικὴν ζώνην (λ 245) ἀντὶ τοῦ ἐφθαιρεν.¹⁾

Joh. Siceliotus VI, 299 W.: σεμνότης δὲ εἶδος οὐσα τοῦ
μεγέθους τοῖς ἐνδόξοις καὶ ἀξιοματικοῖς προσώποις ἀρμοδία·
ἐνοῦνται δ' οὖν ὡς Ὅμηρος πλάττει τὸν Ἀχιλλεῖα θρηνοῦντα
μὲν τὸν Πάτροκλον, ἀπειλοῦντα δὲ τοῖς Τρωσὶ, καὶ μὴ πρό-
τερον θύψαι λέγοντα, πρὶν ἀπὸ παντὸς εἶδους τῶν Τρωικῶν
συναίσειεν ἀνά δώδεκα· τὸ μὲν γὰρ ἀνδρὸς, τὸ δὲ θρηνεῖν
ἀμέτρος παιδὸς καὶ γυναικὸς· διαιρήσεις δ' ἂν τὰς ἰδέας, ὅτι
τῇ σεμνότητι ἠνθμοὶ μεγαλοπρεπεῖς, τῷ ἀγέλῃ δὲ τὰναντία.

Gregor. Corinth. VII, 1161 W.: ἔναι δὲ μεταφοραὶ ομικρο-
πρέπειαν μάλλον ποιῶσιν ἵπερ μεγέθος· ἀμφὶ δὲ σάλπιγγεν
μέγας οὐρανός (Φ 380)· οὐρανὸν γὰρ ὅλον ἠχοῦντα οὐκ
ἐχρῆν προσεικάσαι σάλπιγγι ἠχοῦσῃ, πλὴν εἰ μὴ ὑπεραπολογεῖται
Ὅμηρον λέγων ὡς οὔτω ἠχησεν ὡς εἴ τις ἠχησε σάλπιγγς.²⁾

Maxim. Planud. V, 485 W.: ὅλως πάντα τὰ φωνήεντα
πλὴν τοῦ ι καὶ τοῦ εἰ τοῖς σεμνοῖς συμβάλλεται λόγοις, σεση-
ρέναι δὲ ἐστὶ τὸ εἰς μήκος ἀλλὰ μὴ εἰς πλάτος ἐκτείνειν τὸ
στόμα· ὡς ἐπὶ τῶν γελῶντων· οὔτω δὴ καὶ τὸ Ἐκτωρ ἦφι
βίηφι πιθήσας ὤλεσε λαόν (X 107) οὐ σεμνὸν ἀλλ' εὐτελές.
cf. anon. VII, 889 W., qui statuit vocales a η ω idoneas esse
σεμνότητι atque exempli gratia affert βοῶσι, Πηληϊάδεω et
VII, 972 W.

anon. VII, 964 W.: τὸν ἦχον αὐτὸν κυρίως σεμῶναι βου-
λόμενος ἐμφαντικῇ ἐχρήσατο λέξει τῷ στομφάζειν, ὥσπερ καὶ
ὁ ποιητὴς πρὸς ἦχον τῶν τόξων ἐξ αὐτῆς σχεδὸν ὑπεσήματε
τῆς λέξεως· οἶον λίγξῃ βιός (Δ 125).

Greg. Corinth. VII, 1252 W. de eadem materia disserens,
multa profert exempla Homericā, sed nulla apparet affinitas cum
Eustathio.

Joh. Sic. VI, 224 W.: εἰκότως γὰρ τὴν λέξιν ἔμμεσον δεῖ

¹⁾ Omisi locos, qui tantum vituperant, quod Hermogenes elegerit
exempli causa λ 245: τὸ γὰρ παρ' Ὀμήρου λίαν αἰσχροῦν. (anon. VII, 851 W.).

²⁾ Eustathius quoque eundem reprehendit locum, sed alia ex causa;
cf. p. 1242: οὐ συνεξήρηται μὲν τῇ τῆς μάχης ταύτης σεμνότητι· τί γὰρ
μέγα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐρεθῆ, σαλπίζειν τὸν οὐρανόν, ὅπου βροντῶν ἔδει.

ἔχειν· ὥσπερ γὰρ αἱ δι' ὄλων μακρῶν ἀργὸν τὸν λόγον ποιουῶσι καὶ δυσκίνητον, οὕτως αἱ δι' ὄλων βραχυῶν τοῦ δέοντος γοργότερον· τοῦ μὲν προτέρον παράδειγμα· τὼ δ' ἐν Μεσσήνῃ ξυμβλήτην ἀλλήλοιῖν (φ 15)· ἐμμίσατο γὰρ ὁ ποιητὴς τὴν ἐξ ὁδοπορίας δυσκινήσιαν διὰ τῶν ἐπαλλήλων ἰσχυρῶν· τοῦ δὲ δευτέρου· Ἐκτωρ ἤφι βίηφι πιθίσις ὤλεσε λαόν (X 107)· ἀλλότρια γὰρ ἐκότερα τῷ σεμνῷ, τὸ μὲν διὰ τὴν ἄμετρον ἰργίαν, τὸ δὲ διὰ τὴν σπονδίην· τὰ δὲ μέσως ἔχοντα τῶν λέξεων ὀνόματα πάνυ σεμνά.

Joh. Sic. VI, 301 W.: ἐπὶ δὲ τῶν μὴ τοιοῦτων ἄκρατος ἢ τραχύτης· κινῶς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάγιοιο. (A 225).

anonym. VII, 1025 W. ad περιβολήν: ὡς ὁ ποιητὴς ἀπὸ τῆς ὀργῆς Ἀχιλλέως ἤρξατο, ὃ δευτέρον ἦν, εἶτα ἐπήγαγε τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς, ὃ ἦν πρῶτον.¹⁾

Joh. Sic. VI, 345 W.: κάλλους δὲ καὶ ταῦτα· τίς δὴ ἢ τῶν κτανείων ὀφθαλμῶν ἐπτενας (A 528) καὶ ἢ τῶν ἀμβροσίων τριχῶν συγκλήσεις; τίς δὲ ὁ τιτρωσχομένος Ἄρης καὶ χαλκῷ κεράμῳ κατακλιόμενος; (E 387) οὐ μολύνει δὲ αὐτὰ ἢ πεῦσος πρὸς τὸ μὴ εἶναι καλὰ ἐτίρας οὐσα ἰδέας· ἐπὶ τὸ εὐκρινὲς διὰ τὸ καθαρὸν οἰκείον κάλλει· ἢ τε γὰρ ἐπιμονὴ καὶ ἐπαναφορὰ κάλλους γλυκεία διὰ τὴν ἔννοιαν οἶσαν μυθικωτέραν.

Maxim. Planud. V, 518 W. ad Hermogenis locum de numeris pulchritudinis disputat de versibus, quorum numeri solutae orationi adaptati sint, quae prorsus ad artem metricam pertinent.

Gregor. Corinth. VII, 1188 W. de vi epanaphorae exponit ad B 671, qua vir ceterum ignobilis propter corporis pulchritudinem exornatur atque praedicatur, cum plane evanuisse inter multitudinem, si poeta ita dixisset: Νικηὶς ὁ Ἀγλαίας υἱὸς ἐξ Αἰσίμνης τρεῖς νῆας ἤγε. Sed ἐπεὶ πρόσωπόν τι ἐπέκειτο εὐμορφίᾳ²⁾ κοσμοῦμενον, διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐπαναφορὰν ἣτις ἐστὶ σχῆμα κάλλους παρέλαβεν.³⁾

Doxopater in Aphthon. II, 227 W.: τὸ ἀσύνδετον κομματικὸν (pars ergo γοργότητος) ὡς ἔχει τὸ ἤομεν ὡς ἐκέλευες, ἀνὰ δρυμὰ, φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ· εὐρόμεν ἐν βήσσησι τετυγμένα δώματα Κίρκης. (x 251).⁴⁾

Syrian. I, 75, 3 R. ad Hermog. II, 354, 4 Sp.: οἶον ὄχνη

¹⁾ Consentit Eustathius p. 15, quem locum exscripsi p. 28.

²⁾ ἀμορφία cod.

³⁾ Eustath. ad l. l. (317): καὶ ὄρα ὅπως τὸν καλὸν Νικίει σχῆματὶ κάλλους τῇ ἐπαναφορᾷ συνεξοραίσει.

⁴⁾ Eustath. p. 1657: καλὸν ἐν τούτοις καὶ ἡ ἀσύνδετος εἰσβολή.

ἐπ' ὄγνη γηράσκει, μῆλον δ' ἐπὶ μήλω, αὐτὰρ ἐπὶ σταφυλῇ σταφυλῇ, σῖκον δ' ἐπὶ σίκω (η 120); idem Joh. Sic. VI, 386 W. et Maxim. Planud. V, 530 W., qui addit ἑγγές ἐστὶ γλυκύτητος. Pertinet autem ad simplicitatem.

Joh. Sic. VI, 385 W. ad Hermog. II, 354, 27 Sp.: ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων οἱ ποιηταὶ τὰ παραδείγματα εἰσαγοσσω ἐξ ἐνός, οἷόν· ὡς τε λίων ἐχάρη μεγάλω ἐπὶ σώματι κύρσας (Γ 23) καὶ ὡς δ' ὅτ' ὄνος παρ' ἄρουραν ἰὼν ἐβίησατο παιδᾶς (Α 558). = Maxim. Planud. V, 530 W.

Doxopater in Aphthon. II, 526 W.: ἀμελείας γὰρ καὶ γλυκύτητος τοῦτο, τὸ μὴ προηγησάμενον τοῦ μὲν ἐπαγαγεῖν τὸ δὲ, ὥσπερ ἐκείνο δεινότητος, τὸ προτιθεμένου τοῦ μὲν μὴ ἐπιφέρειν τὸ δὲ, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς τεχνικοῖς ἀπόλυτος λέγεται μερισμός. ἐχρήσατο δὲ τούτῳ καὶ τῶν θύραθεν μὲν πολλοὶ, καθὲ καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος· ὡς τὸ· Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Αἴητος ἦρχον. (B 494).

Joseph. Racendyt. III, 509, W. v 339 habet pro iureiurando pathetico.¹⁾

Planudes V, 559 W.: ὄρκος· ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον (Α 234).

Joseph. Rhacendyt. III, 534 W.: γλυκύτης δὲ ἐστὶν τὸ τοῖς ἀψύχοις τὰ τῶν ἐμψύχων προσάπτειν καὶ τὰ τῶν λογικῶν τοῖς ἀλόγοις, ἕποισιν τὸ μῆνιν, ἢ μερῖα τοῖς Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε καὶ πολλοὺς Αἰδι προΐαφεν (Α 2). ἐμψύχων γὰρ τὸ ποιῆσαι τίδε καὶ προπέμψαι εἰς Ἀθην καὶ τὸ νοῦσον ὠρσεν ἀνὰ στρατόν· οὐ γὰρ ἐγίρειται ἡ νόσος ἀλλὰ τὰ ἐμψυχα.

Syrian. I, 77, 2 R. ad Hermog. II, 358, 13 Sp.: οἷον ἦντα τὸν Προάμον καὶ Μενελάου οἶκον ἐκφράζοι Ὅμηρος ἢ τὸν Ἀλκινόου κῆπον ἢ τὰς ἐν Τροίᾳ πηγὰς θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ὕδατος. = Maxim. Planud. V, 534 W.

Syrian. I, 14, 22 R. ad Hermog. II, 269, 19 Sp.: καὶ ὅσαι τὰ ταῖς αἰσθήσειν ἰδέα ἐκφράζονσιν, ὄψει, ἀκοῇ, ὀσφρήσει, γείσει, ἀγῆ, ὡς Ὅμηρος τοῖσι δ' ἐπὶ χθῶν διαφύεν νεοθηλέα ποιῆν λωτόν θ' ἐρσήεντα ἰδὲ κρόκον ἰδ' ὑάκινθον. (Ξ 347).

Syrian. I, 16, 24 R. ad Hermog. II, 269, 24 Sp.: διαρημίτη μὲν ὡς τὸ κατὰ μῆρ' ἐκάη, κατὰ ταῦρον ἐδηδώς, διὰ τε σκόλοπας καὶ τάφρον ἐβῆσαν, πλατῖτα δὲ ὡς τὸ βοόωσι, Πηληϊάδεω.

Syrian. I, 82, 12 R. ad Hermog. 379, 5 Sp. ad veri-

¹⁾ Eustath. p. 1894: Τηλέμαχος ὄρκον ποιησάμενος ἰδικῶς (non παθητικῶς ut Josephus).

tatem: ἔνια δὲ τοῦ πράγματος ἐνοχλοῦντα πείθεσθαι μὴ συχωρῆ, ὡς παρ' Ὀμήρω· ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα, γέρον, κατὰ μοῖραν ἔειπες, ἀλλ' ὄδ' ἀνήρ ἐθέλει. (A 286); cf. Maxim. Planud. V, 539 W.

Syrian. I, 94, 20 R. ad Hermog. II, 397, 16 Sp.: ad δεινότητα: τὰς μὲν οὖν ἰσχυροτέρας τῶν ἐννοιῶν καὶ ἐφ' αἷς σφόδρα πέποιθεν ὁ λέγων πρώτας τε καὶ τελευταίας ὁ ἐπιστήμων τάξι, τὰς δὲ σαθροτέρας ἐν μέσῳ κατακρῦψει τὸν Ὀμηρικὸν ἀτεχνῶς ἐκμιμούμενος Νέστορα καὶ τοὺς κακούς ἐς μίσην ἐλαύνων. (A 299). = Maxim. Planud. V, 552 W.;¹⁾ cf. Tzetzen, An. Ox. IV, 94.

Joh. Sic. VI, 451 W.: δεινὸν δὲ φησι τὸν ἰκανὸν τοῖς εἶδει τοῖς ποιητικοῖς χρῆσθαι πρὸς τὸ πρόπον, πρὸς ὃν ὁ κρείττων οὐδὲς Ὀμήρω· τίως μὲν οὖν δεινὸν λέγει τὸν τοιοῦτον ἀλλ' οὐ τὸν τοῖς βαθείοις καὶ ἀσάφει καὶ τοῖς τοιοῦτοις χρώμενον, οὐδὲ τὸν φοβερόν, θηρίον γάρ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν μίγαν, ἐλέφαντος γάρ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἰσχυρόν, λέοντος γάρ· εἴτα δεῖξας ἐκ τοῦ ἀκριβεστέρου περὶ ποίου δεινοῦ λέγει ὁ ποιητής, ὅτι περὶ τοῦ εἰδότος χρήσασθαι καλῶς τοῖς πράγμασι, καὶ ὡσπερ ἀναποδείκτως καταδραμῶν τῆς ἐξ ἀντιθέσεως ἐνστάσεως, μετὰ ἀποδείξεων παραδειγματικῆς πιστοῦται τὸν λόγον τῆς ἀπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς δημογραφίας πρὸς τοὺς Τρῶας, ἦν Ὀμηρος δεικνύσει λέγων ἀπὸ τοῦ Ἀντίνορος οὕτως· ἀμφοτέρων δὲ φνήν ἐδάην καὶ μήδεα πικρὰ κτλ. (sequuntur Γ 208, 209, 212—16, 221, 222). ἐκ τούτων δὴ τεκμηράμενος ὁ τεχνικὸς τὴν τοῦ ἥρωος δύναμιν ἐν τῷ λέγειν καὶ δεινότητα κατὰ καιρὸν, καὶ πρόσωπα προσηκόντως τὸν λόγον πιστοῦται καὶ ἀληθῶς εἰ πλάσσαιτό τις, τίνας ἂν ἔπη λόγους σοφὸς ἀνὴρ πρὸς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους καὶ μικροῖς, οὐκ ἄλλοιους καὶ τοιοῦτους ἔρει . . . τὸ γὰρ ὅσα μεγάλην καὶ νειάδεσσαν ἐοικότα οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ ἢ ὅτι μέγας μὲν ἦν τῷ μεγαλείῳ, πολλὸς δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι, διχρημῆνος δὲ τοῖς κόμμασι τῆς τραχύτητος καὶ σφοδρότητος· ἐπὶ Ἰ Ἑλλήνων γὰρ ἀδικηθέντων ἐδημηγόρει· ἀκμαῖος δὲ ταῖς καταδρομαῖς· τοιαῦτη γὰρ ἡ χιμέριος νειάς· ἀκλόνητος δὲ τῷ εἶδει καὶ ἀδείῃ· τοιοῦτος γὰρ ὁ πρὸς ἐαυτὸν συστρέφας τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸν νοῦν τοιαῦτά τινα λέγων· ἄσπονδοι ἐστὲ ὦ Τρῶες, βίαιοι, ἄρπαγες, ἀνόσιοι εἰς τοὺς ξένους, ἀσεβεῖς εἰς τὸ θεῖον, ἀγνώμονες εἰς τοὺς εὐεργέτας, λοιμοί, φαρμακοί, μοιχοί, ἀλάστορες, ἀποτρόπαιοι μῆτε θεοὺς αἰδοῦμενοι ἢ φοβούμενοι μῆτε ἀνθρώπους αἰσχνόμενοι καὶ τὰ ὅμοια· οὐ μὴν ἐν τοῖς Φαίαιξιν

¹⁾ Quod Eustathius quoque uno loco commendat.

τοιούτος· ἀλλὰ τὸναντίον ἔπαν, ὅτι καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα διαφέρει.

Georgius Plethon. VI, 586 W.: πρὸς τοῦτοις δὲ τὸν ῥήτορα οὐ χρὴ τὸν λόγον ἀναλαμβάνειν ἀναμνήσκοντα καὶ ὑποκρίνεσθαι τῶν προκειμένων τὰ ἦθη καὶ πάθη καὶ λόγῳ καὶ σχήματι ὡς ὁ δαίμονιος Ὅμηρος.

Haec fere habui, quae oculis subicerem. Statuendum igitur est, nisi nova quaedam eruentur auxilia, *Eustathii fontem, unde non nulla hauserit, nobis occultum et obscurum esse mansurum*. Nam loci, qui sunt de iure iurando et de epanalepsi, ubi similitudo quaedam apparuit, ex commentariis ad librum περὶ μεθόδου δεινότητος excerpta sunt,¹⁾ quibuscum etiam alibi Eustathius consentit.

¹⁾ ad II, 433 et 442 Sp.

II.

Caput I.

Si autem Eustathio iam omisso ad ipsa scholia, quae exstant ad Homerum rhetorica, accedimus, quaestio minime negligenda exoritur, quibus ex fontibus illa fluxerint.

Qua in re certe operae pretium est indagare, quid in eis Aristoteli debeat, philosopho illi, qui studiorum varietate, rerum scientia, inventionum acumine omnes omnium aetatum Graecorum et Romanorum viros doctos superaverit. Quod munus ut suscipiat, eo facilius quis adducitur, quia fragmentorum quaestionum Homericarum, quibus ars et consilium poetae accurate plerumque et subtiliter examinatur, haud parvus numerus in scholiis servatus est, ex quibus apparet, quanto amore princeps philosophorum principem poetarum amplexus sit¹⁾. Accedit, quod scholia, quae sunt de Homeri arte poetica maxima e parte profecta sunt a grammatico quodam, qui Aristotelea imbutus erat disciplina. Nam scholiastae Iliade et Odyssea acceptis pro magnis quasi tragoediis leges, quas Aristoteles de arte poetica statuit, in Homerum transferre conati sunt. Qua de re hoc loco me non accuratius disserere posse doleo. Sufficiat lectores ablegare ad ea, quibus hanc rem adumbraverunt magis quam absolverunt Trendelenburg²⁾, Roemer³⁾, Adam⁴⁾, ut hodie

¹⁾ Quas genuinas esse iniuria negant Rose, Aristoteles pseudopigraphus, 1863, p. 149 sqq., Lehrs, de Aristarchi studiis Homericis, 222, alii, quibus tantum concedendum est aliena eis esse admixta; cf. R. Wachsmuth, de Aristotelis studiis Homericis, 1863, p. 20, Schrader, Porphyrii quaestionum Homericarum ad Iliadem pertinentium reliquiae 415 sqq., Heitz, die verlorenen Schriften des Aristoteles, 1865, 258 sqq., Roemer, relationes academiae Monacensis, 1884, 285.

²⁾ Grammaticorum Graecorum de arte tragica iudiciorum reliquiae, 1867, 70 sqq.

³⁾ Exegetische Scholien der Ilias, p. VI sqq.

⁴⁾ Die aristotelische Theorie vom Epos bei Griechen und Römern, 1889.

quoque Roemeri verba recte se habeant¹⁾: Es waere gewiss eine dankenswerte Arbeit, wenn jemand den Versuch machen wuerde, das hier (sc. in scholiis exegeticis) zerstreute Material zu sammeln und zu ordnen, damit wir ein anschauliches Bild bekaemen von der aesthetischen Kritik der Alten, wie wir sie in diesen Scholien und anderwaerts ausgeuebt finden.

Quibus consideratis tuo quodam iure expectabis non frustra esse conamen praecepta de arte rhetorica quoque, quorum tam largam messem scholia praebent, ad eundem referre Aristotelem.

Quocum optime convenire videntur, quae scholia in A, B, G₁, M, T, ad B 278 narrant, *de tribus generibus dicendi*. Quem numerum primum invenimus apud Aristotelem, sive eum primus invenit, sive a maioribus traditum primus exposuit²⁾. Neque ille consensus fortuitus est, quod apparet, si ipsa verba comparamus.

Arist. rhet. I, 3, 1358 a, 35.

ἔστιν δὲ τῆς ῥητορικῆς εἶδη
τρία τῶν ἀριθμῶν . . . ὥστ'
ἕξ ἀνάγκης ἂν εἴη τρία γένη
τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν,
συμβουλευτικόν, δικανικόν, ἐπι-
δικαικόν. συμβουλῆς δὲ τὸ μὲν
προτροπή τὸ δὲ ἀποτροπή·
. . . δίκης δὲ τὸ μὲν κατηγορία
τὸ δ' ἀπολογία . . .

ἐπιδεικτικῶ δὲ τὸ μὲν ἔπαινος
τὸ δὲ ψόγος.

schol. B 278.

τρία ῥητορικῆς εἶδη,³⁾

συμβουλευτικόν,
ὃ ἔστιν⁴⁾ ἐκ προτροπῆς καὶ
ἀποτροπῆς ὡς γέν,
δικανικόν, ὃ ἐκ⁵⁾ κατηγορίας
καὶ ἀπολογίας ὡς τό⁶⁾ δ' ὅ δ'
ἄνδρες ἐνείκεον εἶνεκα
ποινήσ⁷⁾ (Σ 498).

πανηγυρικόν ἐξ ἐγκωμίου καὶ⁸⁾
ψόγου⁷⁾ ὡς⁸⁾ ὃ μάκαρ Ἀτρεΐ-
δη (Γ 182) καὶ⁹⁾ οἰνοβαρές
κυνὸς ὕμματα ἔχων. (A 225).

¹⁾ l. l. p. XVII.

²⁾ Quod Spengelius contendit in editione artis rhetoricae, 1867, II, 75; cf. Volkmann, rhet. 17 sqq.

³⁾ ἕξ δὲ M.

⁴⁾ ὃ ἔστιν om. T.

⁵⁾ ὃ add. B.

⁶⁾ τό add. B.

⁷⁾ λόγον G₁.

⁸⁾ καὶ et ὡς om. T.

⁹⁾ καὶ om. M., inde a καὶ omnia omisit T.

Sed tamen ex illa intima propinquitate locorum nondum sequitur, ut alter ex altero descriptus sit, cum illam Aristotelis divisionem omnes posteriores acceperint¹⁾: cf. e. g. Quint 2, 17, 8, Cornif. 1, 2, 2, Gell. 7, 14, Philodem. 31,21 (ergo Epicurei eandem acceperunt doctrinam), D. L. 7, 42 (nec non stoici), rhet. Gr. II, 2; II, 122; IV, 713; V, 212; 335 W., ita ut recte dixerit Spengelius²⁾: „Wenn auch die späteren Rhetoren den Aristoteles wenig beachten, indirekt ist vieles für immer geltende Norm geworden“.

Ratio prorsus similis intercedit inter scholia ad A 303 *ἐναργῶς δὲ πέφανται τὸ περὶ τὸ δόρον μεθ' ὀρυμῆς ἐκχεόμενον αἷμα καὶ πάντα ἐμφύχους ἔλεγεν εἶναι παρὰ αὐτῷ τὰς³⁾ λέξεις Ἀριστοτέλης*. BT. A 481 *πρῆσεν·] Ἀριστοτέλης φησὶν ὡς κινούμενα ὀνόματα γράφει ὁ ποιητής*. BT. cf. II 283 *πάπτηνεν]* *δεινότητα τῶν ἐπῶν Ὅμηρον τοῦτο φησὶν Ἀριστοτέλης, ἐν ᾧ πάντες φευκτιῶσι, καὶ οἰκτεῖον βαρβάρων*. T. et rhet. III, 11, 1411 b, 31 sqq., imprimis 1412 a, 8 *κινούμενα γὰρ καὶ ζῶντα ποιῆ πάντα, ἢ δ' ἐνέργεια κίνησης*,⁴⁾ unde Plutarchus quoque pendet, de Pyth. orac. 8. Qua autem via illa in scholia delapsa sint, nunc demonstrare non licet, neque tamen crediderim ipsum Aristotelis opus fontem fuisse. Neque me dedocebit, quod certissima adsunt indicia ex doctrina, quam illo ipso loco de metaphoris Aristoteles refert, scholiastam ad explicandum Homerum fructum cepisse. Confer cum eis, quae leguntur rhet. III, 11, 1411 b, 22, e. g. B 86 *ἀπὸ ἐμφύχων εἰς ἐμφυχον* G₂. K 372 *ἔξεστιν εἰπεῖν, ὅτι καὶ τὰ βέλη ὡς ἐμφυχα τῷ ποιητῇ συναγωνίζονται*. BT. A 53 *οὐκ εἶπεν ἐπέπετο, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ ἐμφύχων εἶδει ἐπορεύετο*. BT. A 126 *ὁ τρόπος μεταφορὰ ἀπὸ ἐμφύχων ἐπὶ ἀψυχα*.⁵⁾ G₂. Quam lubricum enim sit, inde praeoccupata mente de auctore iudicare, docet Pseudo Plutarchus, de vit. et poes. Hom. 20, qui eadem translationis genera exhibet, quem in universum stoicos secutum esse nemini ignotum est. Ceterum in scholiis nulli versui eorum, quos Aristoteles ad illustranda verba sua elegit, nisi A 126 aliquid adscriptum est, quod ad translationem spectat.

¹⁾ Volkman l. l. p. 21 sq.

²⁾ Philol. 18, 618.

³⁾ add. T.

⁴⁾ Sed miror, qua fiducia fretus Rose (Arist. pseudepigr. p. 145 et in collectione fragmentorum bibliothecae Teubnerianae 130, cuius adscripti numeros) illa tribuerit ei arti, quae *θεοδέκτεια* vocabatur, cum ne minimum quidem testimonium afferre potuerit, inde illa de prompta esse.

⁵⁾ ἀψύχων G₂.

Alia ergo quaerenda sunt. Et occurrit quaerenti ingens ille numerus adnotationum, quibus agitur *de terrore et misericordia*¹⁾; quos affectus oratores audientibus inciant oportet, quo ab eis facilius impetrent, quae assequi student. Nam hac via et ratione oratorem optime, quae sibi proposuit, impetrare solere exponit Aristoteles rhet. II, 5 et 8. Neque negari potest hic illic, quae scholia proferunt, optime congruere cum Aristotelis sententiis. Attamen iterum monendum omnes, qui eloquentiae operam dederunt, intellexisse, quanta vis ad commovendos hominum animos metui et misericordiae insit. Ac ne dictionis quidem color respondet Aristotelico, neque raro occurrunt, quae minime profecta esse videntur ex Aristotelis disciplina, ita ut concedamus illis quoque locis affirmari non posse ipsum Aristotelem in componendis scholiis adhibitum esse.

Sed me falsum esse dixerit quispiam apparere ex scholio Lipsiensis ad O 116: δύο πάθη ἀστεία φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, τὸ μὲν ἐν λέγει τὴν τύχην κατὰ τὴν ἀξίαν, ὅπερ καὶ ἔλεος, καθὸ ὁ Ἄρης τοιοῦτος ὢν στερεῖται τοῦ νιοῦ αὐτοῦ· τὸ δὲ ἕτερον εὐτυχία κατὰ τὴν ἀξίαν· ὅπερ καὶ νέμεσις, καθὸ ὄρμηξ ὁ Ἄρης κατὰ Διὸς ἐλάττων ὢν.

Praeter ipsum laudatum Aristotelis nomen ille ad suam opinionem defendendam attulerit similitudinem quandam cum rhet. II, 8, 1385 b, 13 et II, 9, 1386 b, 9. Sed recte Heitzius contra dicit concessio illo (consensu²⁾): „Dagegen bleibt der Ausdruck πάθη ἀστεία uebrig, und es waere dies das einzige Beispiel von Belesenheit in der Rhetorik von Seiten eines homerischen Scholiasten“. Accedit alios exstare locos, unde illa optime petita esse possunt, e. g. eth. Nic. II, 7, 1108 b, 3, III, 7, 1114 a, 26. Constat autem alia quoque, quae pertinent ad mores educandos ex peripateticorum disciplina profecta dispersa per scholia iacere. Satis erit animum advertere ad observationes haud ita raro adscriptas similes eis Theophrasti in characteribus.

Sed, ut iam progrediamur, pauca de *narratione* dicenda

¹⁾ Minime in animo habeo illas exscribere: liceat ad priores 6 Iliadis libros locos praecipuos adnotare; de timore A 21 A B T, A 152 G₂, A 242 M G₁, B 196 A B T, B 345 B T, B 360 G₁, B 391 B T, B 801 B, Γ 276 G₂; de misericordia A 13 B T G₂ A M P₄, A 19 G₂, A 20 B, A 33 B T, A 505 B T, B 232 B T, B 703 B, Γ 806 B T, Γ 242 B T, Λ 55 T, Λ 156 B T, E 663 B T, Z 55 T, Z 413 B T. Plura, sed minime omnia invenis apud Adam l. l. 33, qui adnotationes ad arte poeticam pertinentes ab eis, quae ad artem rhetoricam spectant, discernere omisit.

²⁾ l. l. p. 261.

sunt, de qua Aristoteles praecipit rhet. III, 16, 1416 b, 16: *διήγησις δ' ἐν μὲν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς ἔστιν οὐκ ἐφεξῆς ἀλλὰ κατὰ μέρος* et l. 22: *διὰ δὲ τοῦτ' ἐνίοτε οὐκ ἐφεξῆς δεῖ διηγεῖσθαι πάντα, ὅτι δυσμνημόνευτον τὸ δεῖκνύναι οὕτως*. Quocum plurima scholia convenire videntur, quibus Homerus praedicatur, quod de eadem re non omnia eodem loco exposuerit, sed hic illic totum per poema eiusdem argumenti partes dispersas tractaverit; e. g. A 123 BT, Π 180 BT, Π 433 BT, Υ 89 BT, γ 301 qt. Sed ne illi quidem nimium tribuas. Sic Theodori permiserunt narrationem diversis locis fieri, cf. anon. Seguerianum 129.¹⁾ Fortunatianus Iuliusque Victor²⁾ idem statuunt de genere iudiciali, quos ex stoicis pendere constat.³⁾

Detegat porro forsitan quis propinquitatem quandam inter ι 12: *ἐπειδὴ μέλλει περὶ πραγμάτων διηγεῖσθαι ἠθικῶς προκατασκευάζει, ὅτι μᾶλλον τῷ ἡμετέρῳ συμποσίῳ ἀρμόζει καὶ ἢ τοῦ καθαροῦ ἀκρόασις, ἵνα, ἐὰν ὀχληρὸς γαίνηται, τοῖς βιασαμένοις ἀναφέρωσι τὴν αἰτίαν. ἕμα δὲ καὶ προσοχὴν ἐργάζεται, ὅτι πολλὰ ἀπαγγελεῖ παράδοξα* t, et rhet. III, 16, 1417 a, 16: *ἠθικὴν δὲ χορὴ τὴν διήγησιν εἶναι*, qui tamen, si accuratius locos comparaverit, ipse concedet consensu tali nihil probari, et contra originem peripateticam pugnat vox *προκατασκευάζει*.⁴⁾ Praeterea idem praescribunt e. g. Cic. de inv. I, 21, 70 et Theodori.⁵⁾

Cum praeterea dicit Aristoteles, rhet. I, 9, 1367 b, 29: *τὰ δὲ κύκλω εἰς πίστιν, οἷον εὐγένεια καὶ παιδεία· εἰκὸς γὰρ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθούς καὶ τὸν οὕτω τραφέντα τοιοῦτον εἶναι*, eandem sententiam profert, quae continetur schol. a 181: *διὰ τί πρῶτον εἶπεν, ὅτι βασιλέως υἱὸς εἰμι οὐκ ἕλλως πως, ἀλλ' ἵνα μέγιστον γένους ἰσχυρῶν προσέχη τὰ λοιπά*. m. a 433: *τοῦτο πρὸς τὸ δεῖξαι τὸ σῶφρον ἐκ γένους*. eq. A 248: *καὶ ἐκ πατέρων ἔχων αὐτὸν ἐπαινεῖν, οὐκ ἀναγκαῖον ἠγγήσατο* κτλ. BT. H 128: *θανμασιῶς τῆς εὐγενείας αὐτοὺς ἐπέμνησεν* κτλ. BT. Comparans E 392: *διὰ μειζόνων δὲ προσώπων παρεμυθίσαστο τὴν Ἀφροδίτην*. BT cum rhet. II, 23, 1397 b, 12 *rationem illam ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον reperire videaris*.⁶⁾ Eodem

¹⁾ I^o, 374 Sp.; cf. Schanz, Hermes, 1890, 47.

²⁾ 111, 7 et 425, 1 H.

³⁾ Eustathio quoque *διήγησις* illa κατὰ μέρος decantata est, qui minime Aristotelem adhibuit.

⁴⁾ cf. infra, § 8.

⁵⁾ anon. Seg. 99, I^o, 369, 19 Sp.

⁶⁾ Locos posteriorum consentientes enumerat Spengel, Arist. rhet. II ad locum.

modo sibi respondent rhet. III, 11, 1413 a, 29: εἰσι δὲ ὑπερβολαὶ μειρακίαι· σφοδρότητα γὰρ δηλοῦσαν· διὰ ὀργιζόμενοι λέγονσι μάλιστα· οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη κτλ. (I 385—88), et I 379: πλείσταις ὑπερβολαῖς λόγων εἰώθασιν οἱ ὀργιζόμενοι χρησθῆναι. BT. Quae tamen non satis gravia sunt, quibus commovear, ut minus caute agam in statuenda cognatione inter Aristotelem et scholia, cum nimis raro inter se congruant neque certa indicia exstent, scholia ex Aristotele hausta esse.

Apparuit ergo res satis mira. *Nullum certum testimonium exstat ad doctissimi totius Graeciae viri praecepta commentatores in scholiis rhetoricis ad Homerum se adaptavisse, quamquam ille in arte sua rhetorica Homerum haud raro respexit.*

Immo sunt, quae sententiis Aristotelis repugnant. Sic e. g. plane cum Aristotele dissentit E 9: τοῦτο τὸ εἶδος διήγησις λέγεται· τρεῖς δὲ ἀρεταὶ διηγήσεως, σαφήνεια, συντομία, πιθανότης κτλ. A B D G₁ T.¹⁾ Quod scholium repetit praeceptum, quod plurimi receperunt, Isocratis de virtutibus narrationis. Auctor illius legis constat ex Quint. IV, 2, 31: „eam (sc. narrationem) plerique scriptores maximeque qui sunt ab Isocrate volunt esse lucidam, brevem, verisimilem.“²⁾ Hanc autem normam Aristotelem irrisisse discimus ex rhet. III, 16, 1416 b, 30, ubi dicit malignitate quadam verbo σύντομον in ταχέϊαν mutato: νῦν δὲ γελοῖως τὴν διήγησίν φασὶ δεῖν εἶναι ταχέϊαν.³⁾

Porro minime ab Aristotele profectae esse possunt adnotationes eiusmodi: B 233: μεθ' ἐποκρίσεως ἀντιπαρέθηκε πρὸς ἀγανάκτησιν⁴⁾ τὰ ὀνόματα, ἐμφαίνων, ὅτι τὸν ἀριστον ὁ αἰσχιστος ὠνείδιζεν· ἠθικὴ οὖν⁵⁾ ἔσται ἢ ἀνάγνωσις. A B T. ζ 278: βεβαιωτικῶς ἀναγνωστέον. h. Spectant enim illae ad pronuntiationem, quem neque antea tractatam esse in artibus neque ipsum tractare in animo habere declarat Aristoteles rhet. III, 1, 1403 b, 20 sqq. Primus de agenda oratione scripsisse videtur Theophrastus. Immo vel auctor ad Herennium III, 11, 19 confitetur ne suis quidem temporibus quemquam diligenter de ea exposuisse.⁶⁾

¹⁾ Idem in G₂ ad A 7.

²⁾ cf. D. H. de Lys. 18, 492 R.; de adm. vi dic. in Dem. 84, 1062 R.

³⁾ cf. Quint IV, 2, 32; anon. Seg. 102 sq., I², 370, 9 Sp.

⁴⁾ om. T.

⁵⁾ διὰ τοῦτο οὖν B.

⁶⁾ cf. Volkmann, rhet., 29, Spengel, συναγωγὴ τεχνῶν, 10.

At hac via non evincitur Aristotelem omnino non fuisse fontem scholiorum ad Homerum, cum singula ex diversissimis fontibus scholiastae et haurire potuerint et re vera hauserint. Me tamen optimo iure contendere Aristotelem in scholiis plane esse neglectum elucebit, si aggrediemur munus in eiusmodi quaestionibus utilissimum, dico, si *artis vocabula*, quae occurrunt, examinabimus et quaeremus, num illa eadem sint, quae Aristoteles adhibuerit.

Qua in re tamen cavendum est, ne temere procedamus. Initio enim *terminos quosdam removeamus*, quibus primo aspectu confirmari videtur doctrinae Aristoteleae rivulos in scholia manasse; eos dico, qui *semel in sermonem inducti* usu quodam rhetorico ita placuerunt, ut ab omnibus omnium aetatum scriptoribus reciperentur. Quorum in numero sunt figurae Gorgianae (*ἀντίθετον, ὁμοιότελετον, ἀρίσων*), *ἀδῆσεις, εἰκόν, εἰρωνεία*,¹⁾ *ἤθος, ἠθικῶς, ἡδύ, παραβολή, πιθανόν, ὑπόνοια*. Neque ex illo ordine excipiendae sunt voces *γνώμη* et *ψυχρόν*, quarum de natura Aristoteles proprias composuit narratiunculas rhet. II, 21 et III, 3, quod aequae valet de *μεταφορά* et *ἐπερβολή*, quorum troporum vim atque usum exemplis ab Homero petitis illustravit.²⁾

Eorum autem, quae ad nostrum finem conveniunt, haud pauca supersunt (30), quae in scholiis non raro occurrunt, apud Aristotelem autem omnino frustra quaeruntur, id quod certe non nihil valet. Sunt certe haec: *ἀντιπαράθεσις, ἀποσιώπησις, ἀποστροφή, δευτερολογία, διττολογία, ἔκφρασις, ἐκφώνησις, ἐπιφώνημα, ἠθοποιία*,³⁾ *κακόζηλον, κόμμα*,⁴⁾ *λεληθότως, λεπτολογεῖν, μετωνυμία, ὁμοιόπτωτον, παρετυμολογεῖν, παρολκή, παρονομασία, περικοπή, περίφρασις, προαναφώνησις, προέκθεσις, προκατασκευή, προσωποποιία, σαρκασμός, συνεκδοχή, ταυτολογία, ὑπεξαίρεσις, ὕστερον πρότερον*.

Iam iam ad reliquos terminos transituris liceat hoc loco paucis agere de eis *vocibus*, quas Hermogenes adhibuit ad signi-

¹⁾ Usu rhetorico apud Aristotelem adhibitam illam vocem tantum inveni rhet. III, 19, 1419 b, 7; 1420 a, 1; saepissime contra notione illa ethica legitur, qua est contrarium *ἀλαζονείας*.

²⁾ Ceterum metaphoras duplicem in modum distribuit, unius rationis, quam protulit poet. 21, 1457 b, 7, nulla vestigia in scholiis insunt, de altera cf. p. 80.

³⁾ Sero omnino in usu est pro ea specie *προσωποποιίας*, qua certae personae adhuc viventes introducuntur. Cf. 1155 G₁, 1559 B, Π 414 T₂, Δ 404 G₂, Ω 721 G₂, 1501 P₅, quae scholia fere omnia exstant in codicibus infimae aetatis.

⁴⁾ *κῶλον* Aristoteli optime notum; cf. rhet. III, 9.

ficandas ideas. Nam Josephy¹⁾ recte vidit iam apud Aristotelem, rhet. III, 5—7 vestigia quaedam eius rationis exstare, qua ille orationis virtutes observavit. Ex qua multo post aliunde aliis additis doctrina de ideis exorta est. Investigavit apud Aristotelem semina *σαφηνείας, εὐκρινείας, καθαρότητος, δεινότητος, ἀληθείας, ἤθους, σεμνότητος, ὕγκου, γοργότητος*. Ille autem sententiarum conexum maxime respexit, nos, ut erat propositum, ipsa verba contemplamur. Omnino non leguntur apud Aristotelem *καθαρότητος, γοργότητος, ἐνδιαθέτως*. De reliquis sic res sese habet:

σαφήνεια ut ceteris omnibus ita Aristoteli quoque prima atque principalis virtus sermonis; cf. rhet. III, 2, 1404 b, 1 sqq., poet 22, 1458 a, 18 sqq. Neque silentio praeteream ut apud Hermogenem ita apud Aristotelem claritati et gravitati opponi *ταπεινώσειν* et *εὐτέλειαν*; cf. praeter l. l. rhet. III, 7, 1408 a, 13: *μίτε περὶ εὐτελειῶν σεμνῶς*, poet 4, 1448 b, 25: *οἱ μὲν γὰρ σεμνότεροι (sc. poetae) τὰς καλὰς ἐμιμοῦντο πράξεις . . . οἱ δὲ εὐτελέστεροι τὰς πῶν φαύλων.*²⁾

εὐκρίνεια solum probl. 13, 903 a 17: *οὐκ εὐκρινές ἐστιν πρὸς τὴν ἀκοήν.*

μέθοδος est apud Aristotelem via ac ratio inquirendi et ipsa disputatio et disquisitio, praeterea vox usurpatur ad significandam aliquam disciplinam et doctrinam; e. g. rhet. III, 10, 1410 b, 8: *δειξάι δὲ τῆς μεθόδου ταύτης*, poet. 19, 1456 a, 34: *τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς περὶ ἰστορικῆς κείσθω· τοῦτο γὰρ ἴδιον μᾶλλον ἐκείνης τῆς μεθόδου*. Quod prorsus diversum a notione, qua verbum apud Hermogenem viget, cui est modus enuntiandi sententias vel verba.

*μέγεθος, ὥρα, λαμπρότης, ἀκμή, γλυκύτης*³⁾ non inveniuntur sensu rhetorico.

σεμνός haud raro apud Aristotelem legitur, plerumque de moribus, e. g. rhet. II, 17, 1391 a, 26; I, 9, 1367 b, 1. Magis cum Hermogene convenit meteor. II, 1, 353 b, 2: *οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι διατρέβοντες περὶ τὰς θεολογίας ποιοῦσιν αὐτῆς πηγὰς, ἴν' αὐτοῖς ὦσιν ἀρχαὶ καὶ ὀλξάι γῆς καὶ θαλάττης. τραγικώτερον γὰρ οὕτω καὶ σεμνότερον ἐπέλαβον ἴσως εἶναι τὸ λεγόν-*

¹⁾ cf. p. 32, adn. 1.

²⁾ Nil iuvant loci, ut eth. Nic. II, 7, 1108 a, 18: *πειρατέον δ' αὐτοῦς ὀνοματοποιεῖν σαφηνείας ἐνεκα* et poet 22, 1458 b, 22: *τὸ μὲν (sc. ὄνομα) γίνεταί καλὸν τὸ δ' εὐτελής*. *Εὐτελής* non raro de moribus usurpatur.

³⁾ *Γλυκύτητα* Aristoteles de gustu tantum admisit; cf. Walzer, Geschichte der Aesthetik im Altertum, 1893, 635.

μενον, ὡς μέγα τι τοῦ παντός τοῦτο μόριον ὄν, similiter phys. III, 6, 207 a, 19. Σεμνός et τραγικός iterum iuxta posuit rhet. III, 3, 1406 b, 7: αἱ δὲ (sc. μεταφοραί) διὰ τὸ σεμνὸν ἄγαν καὶ τραγικόν. De elocutione conferas poet 22, 1458 a 21: σεμνή δὲ καὶ ἐξαλλάττουσα τὸ ἰδιωτικὸν ἢ τοῖς ξενικοῖς κεχορημένῃ, quocum consentit rhet. III, 2, 1404 b, 8: τὸ γὰρ ἐξ-αλλάξαι ποιεῖ φαίνεσθαι σεμνοτέρων et III, 3, 1406 b, 3: αἱ δὲ γλῶτται (sc. utiles sunt) τοῖς ἐποποιῖς· σεμνὸν γὰρ καὶ αὐθαδές. Rhythmus heroicus porro σεμνός est; cf. III, 8, 1408 b, 32 sqq. Idem praecipit Hermogenes II, 294. 28 Sp. Cum scholiis autem Aristoteli nulla intercedit similitudo.

ὄγκος in arte rhetorica est sublimitas;¹⁾ cf. rhet. III, 6, 1407, b 26; top 8, 1, 151 b, 22, ubi dicitur de sermone ornato. Gravitatem quandam significat poet. 24. 1459 b, 28: ἐν δὲ τῇ ἐποποιᾷ διὰ τὸ διήγησιν εἶναι ἔστι πολλὰ μέρη ἕμα ποιεῖν περαινόμενα, ἐφ' ὧν οἰκτιρῶν ὄντων αὔξεται ὁ τοῦ ποιήματος ὄγκος. De numeris paulo post dicitur 1459 b, 34: τὸ γὰρ ἡρωικὸν στασιμώτατον καὶ ὄγκωδέστατον τῶν μέτρων ἔστιν. Iterum consentit Hermogenes. Scholia voculam non praebent.

τραχύτης praeter propriam significationem legitur haud raro de sono, e. g. hist. an. VIII, 1, 581 a, 18. Unde derivatus est usus ille significandi vocales λειοτέρους, consonantes τραχυτέρους, cuius e. g. plurima testimonia praebet D. H. Mox autem perspiciebatur vim ὀνοματοποιίας haud minima ex parte in eo positam esse, quod consonantium strepitu sonos imitaretur, quod scholia diversa testantur; cf. e. g.: B 210 BTG₂ A, B 463 BT. Quae tamen ab Aristotele aliena esse mox apparebit. Nullus autem apud Aristotelem est locus, ubi sensus τραχύτητος quodammodo respondeat usui Hermogenis.

σφοδρότης apud Aristotelem adhibetur tantum ad vituperandos homines, nunquam cuiquam laudi tribuitur. Quo omnes coniecturae cadunt ideae Hermogenianae vestigia sub Aristotelis verbis latere; cf. rhet. III, 11, 1413 a, 29; eth. Nic. VII, 8, 1150 b, 27; III, 15, 1119 b, 10.

κάλλος ὀνόματος occurrit quidem rhet. III, 2, 1405 b, 6, neque quod hoc loco dicit contemnendum; attamen non egit de artificibus, quibus toti sermoni pulchritudinis splendor donatur.

ἀφελές Aristoteles non habet nisi in expositione de enuntiatorum structura rhet. III, 9, 1409 b, 13; 16, ubi simplicem periodum nominat, quae ex uno tantum membro consistit.

δριμύτης iam Aristoteli nota est significatione illa trala-

¹⁾ cf. Volkman, rhet., 557, adn.

ticia, quae ideae Hermogenis pro fundamento est, sc. ut sit acumen et calliditas ingenii; cf. top. VIII, 1, 152 b, 31: *ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι οἴονται δορυεῖς εἶναι ἐν τῷ ἀποκρίνεσθαι*, soph. el. 33, 182 a, 32 sqq.¹⁾

ὀξύτητος vocabuli varius est usus. Ad pronuntianda verba spectant loci, qui sunt de accentibus: rhet. III, 1, 1403 b, 29; soph. el. 29, 179 a, 14. Si de animi facultatibus usurpatur, est vis quaedam et acrimonia, qua celeriter aliquid arripitur, sed non est animus versutus, ut apud Hermogenem, cui idem significat atque *δορυμότης*; cf. rhet. II, 12, 1389 a, 7; II, 13, 1391 a, 11; eth. Nic. III, 10, 1116 a, 9; IV, 11, 1126 a, 17; VII, 8, 1150 b, 25.

ἀλήθειαν Aristoteles quoque ab oratore postulat, tamen non audeo illam veritatem conferre cum idea Hermogeniana.

βαρύτης invenitur significatione tralaticia duplici potissimum sensu, primum de sono, quo spectat e. g. *προσφῶδια βαρεία* rhet. III, 1, 1403 b, 29 etc, tum de animi affectibus rhet. II, 17, 1391 a, 28, ubi disputat de eis, qui potentia ceteros superant, qui sunt *καὶ σεμνότεροι ἢ βαρύτεροι*, severi magis quam superbi, cf. l. 28: *ἔστι δὲ ἡ σεμνότης μαλακῆ καὶ εὐσχήμων βαρύτης*. Indignationis autem vis voci inest in dictione illa sollemni *βαρέως ἔχειν* graviter ferre, ex qua tamen nihil emolumentum ad nos redundat.

δεινότης nusquam ita usurpatur, ut sit virtus summa oratoris, qua alios omnes superet atque obscuret. Omnino raro legitur, et ubi legitur, nil aliud est nisi alicuius rei peritiam; cf. pol. V, 1305 a, 12 *δεινός λέγειν*, frg. 70: *ὅτι Ἐμπεδοκλῆς καὶ δεινὸς περὶ τὴν φράσιν*, probl. 4, 919 b, 37: *δεινὸς ῥήτωρ ἢ στρατηγὸς ἢ χρηματιστής*, neque aliquid contra evincitur fragmento 130 ex T ad II 283: *δεινότατον τῶν ἐπῶν Ὀμήρου τοῦτό γησιν Ἀριστοτέλης*, ubi est efficax et omnes movens.

ἐπεικεία occurrit rhet. I, 12, 1373 a, 18: *καὶ πρὸς οὗς ἔστιν ἐπεικείας τυχεῖν*, a quibus indulgentiam exspectes, quod minime respondet Hermogeni, cui *ἐπεικεία* est modestia quaedam, quam ipse fretus iusta causa prae te ferat. Multo magis autem distat poet. 15, 1451 b, 13: *οὕτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμούμενον καὶ ὀργίλους καὶ ῥαδύμονες καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα ἔχοντας ἐπὶ τῶν ἡθῶν τοιοῦτους ὄντας ἐπεικείας ποιεῖν*, ubi mihi vox fere idem esse videtur atque idealisieren.

Quibus absolutis ad scholia redeamus. Cum autem satis

¹⁾ Longum est locum exscribere, in quo *δορυμότης* saepius eadem notione redit.

difficile sit certam quandam rationem sequi in digerendis vocabulis, secundum litterarum ordinem singula proponam, atque ita, ut prius enumerem tantum ea vocabula, quae quidem Aristoteles adhibuit sed usurpavit sensu plane alio, longum enim est locos illos omnes afferre, tum de paucis paulo accuratius agam.

Significatione igitur plane diversa ab ea, quae in scholiis invenitur, haud raro in libris, qui sunt de rerum natura, tantum, reperimus: ἀκατάλληλος, ἀλλοίωσις, ἀναρτᾶν, ἀναστροφή, ἀναφορά,¹⁾ ἀναφωνεῖν, ἀστηρός, δισταγμός, ἐμφασις,²⁾ ἐπανάληψις,³⁾ ἐπαναστροφή, ἐπαναφορά, ἐπιδρομή, ἐπίτασις, εὐφωνία, κακοφωνία, κατασκευή,⁴⁾ κύκλος, μετάβασις, μετάληψις, ὁμοίτροπος, παράληψις, πολυωνυμία, σύλληψις,⁵⁾ συλλογισμός,⁶⁾ σχέσις, ὑπεξαίρεσις. (27).

Alteri generi, quod complectitur, quae paulo accuratorem explicationem desiderant, vindicem haec (21):

αἰνίττεσθαι ut est inter voces usitatores,⁷⁾ ita ne ab Aristotele quidem respuitur.⁸⁾ Si autem propius accedimus ad scripta poetica et rhetorica, videmus voci tantum esse notionem propriam, h. e. griphi. Sunt enim Aristoteli aenigmata fontes bonarum metaphorarum rhet. III, 2, 1405 b, 3: *καὶ ὅλως ἐκ τῶν ἐν ἡνιγμένων ἔστι μεταφορὰς λαβεῖν ἐπιεικείς· μεταφοραὶ γὰρ αἰνίττονται, ὥστε δῆλον, ὅτι ἐν μετενήνεται, et rhet. III, 11, 1412 a, 23: *καὶ τὰ ἐν ἡνιγμένα διὰ τὸ αὐτὸ ἡδέα.* Contra monet, ut vitet orator nimiam obscuritatem pluribus inductis metaphoris, ne fiat sermo griphus vel barbarismus poet. 22, 1458 a, 22. Rhet. II, 21, 1394 b, 33: *ἀρμόττει δ' ἐν τοῖς τοιοῖτοις καὶ τὰ Λακωνικὰ ἀποφθέγματα καὶ τὰ αἰνιγματώδη, idem declarat, quod nostro sermone declarat raetselhaft. Multo latius autem in scholiis patet usus vocis, ubi est tecte significare, aliterque omnino adhibetur, ut demonstrant scholia.⁹⁾ A 138: ταῦτα δὲ αἰνιγματώδεις γησι, τὸ δὲ ὄλον ἀποτείνεται πρὸς Ἀχιλλεῖα G₂ M P₁. Γ 371: αἰνίττεται δὲ διὰ τῆς λέξεως τὸ ἀσθενὲς τοῦ Ἀλεξάνδρου. P₁. Affine igitur est ἐμφάσει.**

¹⁾ Tantum sursum ferre, referre alqd. ad alqd.

²⁾ Propria significatione haud raro legitur.

³⁾ Tantum met. VI, 10, 1034 b, 4: *ὁμοῦ δὲ ἔτι σαφέστερον ἐπιωμεν ἐπαναλαμβάνοντες*, ubi est reverti ad rem propositam.

⁴⁾ cf. Brandstaetter, Griech. Studien für Lipsius, 1894, 145.

⁵⁾ Nusquam idem est atque *συνεκδοχή*.

⁶⁾ In scholiis dicitur *κατὰ συλλογισμὸν* pro *αἰνίττεσθαι*.

⁷⁾ Exstat iam Pl. apol. 21 b, Anaximenes, rhet. 1441 b, 20.

⁸⁾ e. g. met. I, 9, 347 a, 6; frg. 101.

⁹⁾ Omitto haud raro idem esse atque *ἀλληγορεῖν*.

ἀμφιβολία item omnium in usu, iam supra attulissem, nisi tamen discrimen esset inter usum Aristotelis et scholiorum. Ex locis enim Aristotelis apparet, ei amphiboliam semper vitium orationis fuisse, quod evitandum esset. Confer praeter locos in soph. elench. et eth. Eud. X, 1243 a, 15; 25, rhet. III, 5, 1407 a, 33: τρίτον (sc. virtus orationis) μὴ ἀμφιβόλοις ὀνόμασι λέγειν et poet. 25, 1461 a, 25, ubi enumeratur in solutionum locorum difficiliorum serie: τὰ δὲ ἀμφιβολία (sc. solvuntur) παρῶχηκεν δὲ πλέω νύξ (K 251): τὸ γὰρ πλέω ἀμφιβολόν ἐστίν. Quo loco Aristotelem amphiboliam improbasse etiam manifestum fit ex scholio BT ad K 251;¹⁾ nam inde apparet eum Homeri versus pro obscurissimis habuisse. Contra haud raro in scholiis consilium quoddam poetae in admissis ambiguitatibus cernitur satis laudabile. E. g. B 134: κοινὸν καὶ τοῦτο πρὸς τε τὸ ἀπιέναι ἐγκαθημένων ἀπράκτων τοσοῦτον χρόνον, καὶ πρὸς τὸ μένειν, ὡς τοῦ τῆς ἀλώσεως χρόνον πληρωθέντες· τῷ γὰρ δεκάτῳ ἔτει ἀλώσεσθαι τὴν Ἴλιον ὁ Κάλχας ἔφη. B. B 141: οὗτος ὁ στίχος ἀναιρεῖ τὴν ἀμφιβολίαν· διὸ ἐν τισιν οὐ φέρεται. A.²⁾ etc. Aequae de arte poetae, quae antea tantum significavit, illustrat et explanat intelligenda sunt A 13: δέκρινε δὲ τὸ ἀμφιβολον ὁ τοῦ Λόγος λόγος, ὅπως μὴ δοκῇ τοῖς Ἀχαιοῖς χαρίζεσθαι ὁ ποιητής. BT. A 347: ἔλωσε τὸ ἔμπροσθεν ἀμφιβολον. BT. Z 355: ὅτι σαφὲς γέγονε τὸ ἐν τοῖς ἑπάνω ἄδηλον διὰ τοῦ δαιμόνι' οὐ μὲν καλὰ χόλον τὸνδ' ἐνθεο θυμῷ (326). A.³⁾ similia.

ἀνακεφαλαίωσις tantum occurrit frg. 133, quod sumptum est ex arte illa, quae vocabatur Θεοδέκτεια. Servatum est testimonium ab infimae aetatis Byzantinae auctoribus, ita ut parum constet, num his ipsis verbis Aristoteles in libro suo usus sit⁴⁾ In arte rhetorica dicit ἀνάμνησις pro ἀνακεφαλαίωσις; cf. III, 19, 1419 b, 13: ὁ δ' ἐπίλογος σύγκειται . . καὶ ἐξ ἀναμνήσεως; ib. l. 27: εἴρηται δὲ καὶ τούτων οἱ τόποι πρότερον, ὥστε λοιπὸν ἀναμνήσαι τὰ προειρημένα. Eandem vocem ἀνάμνησις praebet anon. Seguer. 207 (frg. 134), qui

¹⁾ frg. 161.

²⁾ Fuerunt igitur, qui, cum statuerent versu 141. οὐ γὰρ ἔτι Τροίην αἰρήσομεν εἰρηάγνιαν deleri ambiguitatem concessione Troiam capi non posse, putarent arte atque consilio poetam Agamemnonem ita loquentem fecisse, ut, cum suaderet fugam, argumentis prolatis studeret Graecos retinere.

³⁾ Ab Aristonico profectum.

⁴⁾ cf. Rose, Arist. pseudepigr. p. 141. Ibi e. g. Gem. Pletho refert Aristotelem in eadem arte Θεοδέκτεια vocem οἰκονομίαν adbibuisse; cf. p. 93.

de eadem arte *θεοδέκτεια* refert, cuius testimonia maximi pretii esse constat: *τρίτον τὸ ἀναμνήσκειν τὰ εἰρημέα*. *Κεφαλαιωδῶς* novit Aristoteles I. 1., l. 22: *ἐνταῦθα δὲ δὲ ὧν δέδεικται κεφαλαιωδῶς*.

ἀντιστροφὴ in scriptis, quae sunt de arte dialectica non raro invenitur, de rhetorica Aristoteli non in usu est.

ἀντίφρασις solum exstat in libello subditicio *περὶ θανμασιῶν ἀκουσμάτων*, ubi 161, 864 b, 27 de etymologia e contrario facta usurpatur. Narratur enim de *λίθῳ καλουμένῳ σόφρον κατ' ἀντίφρασιν*. Quem si quis in sinu ponit, is furore conceptus propinquorum quendam occidit.

ἀσύνδετον. Magnam illius dicendi figurae vim Stagiriten optime perspexisse apparet ex verissimis illis praeceptis rhet. III, 12, 1413 b, 19 sqq.; III, 19, 1420 a, 6 sqq.; cf. III, 6, 1407 b, 38. Sed inde nihil efficitur, cum sit in numero vocabulorum receptorum in communem usum. Tamen hoc loco profero, quia praeter A ad II 128: *παρρηρητέον δὲ πρὸς τὰ ἀσύνδετα τὴν προσωποποιαν, ὅτι ἐμφαντικωτάτη* egregia illa Aristotelis observatio ad B 671 (1414 a, 2) in scholiis negligitur: *τοῦτο δὲ βούλεται ποιεῖν καὶ Ὀμηρος ἐν τῷ Νιρεὺς ἀὺ Σύμηθεν, Νιρεὺς Ἀγλαΐης, Νιρεὺς ὅς κάλλιστος. περὶ οὗ γὰρ πολλὰ λέγεται ἀνάγκη καὶ πολλὰκις εἰρησθαι· εἰ οὖν καὶ πολλὰκις, καὶ πολλὰ δοκεῖ, ὥστε ἠῖξῃσεν ἅπαξ μνησθεὶς διὰ τὸν παραλογισμόν, καὶ μνήμην πεποιήκεν, οὐδαμοῦ ὕστερον αὐτοῦ λόγον ποιησάμενος*, quibus demonstrat optime asyndeton esse idoneum ad augendam gravitatem rerum relatarum. Sed in scholiis ad illos versus alterius libri hac de re nihil adscriptum est.

βιωτικῶς reperitur nullo alio loco nisi hist. an. X, 616 b, 27 de noctua (*αἰγολιός*): *ἔστι γὰρ διδαλλος τὴν δὲ διάνοιαν βιωτικός καὶ εὐμήχανος*. Ad quem locum adnotat Lobeck:¹⁾ *βιωτικός* primum offenditur apud Aristotelem h. n. X, 16, hoc est in ea parte libri, quae plurima continet affectata et inusitata posita, non illa vulgari significatione sed pro *βιομήχανος*. Contra scholia vocem usurpant vulgari illa notione, quae est ut fit in communi vita; cf. E 371: *βιωτικὸν τοῦτο, τὸ τοὺς προβεβηκότας τῶν παιδῶν ὡς μικροὺς ἐπὶ τῶν γονέων θωπεύεσθαι*. Δ BT G, A 571 BT, Θ 408 BT, X 512 BT, Ω 266 BT, Ω 744 BT.

γραφικῶς in scholiis dicitur de perspicua descriptione, qua res paene sub oculos subiciuntur; cf. e. g. Z 40: *γραφικῶς*

¹⁾ ad Phrynichum p. 356.

κῶς οἱ μὲν ἵπποι φεύγουσιν ἐπικειμένον τοῦ ζυγοῦ· τὸ δὲ ἄρμα ἐπιπλέκεται μυθήκης κλάδῳ· ὁ δὲ Ἄδραστος κλισθεὶς ἐκ τοῦ ἄρματος κείται παρὰ τὸν τροχὸν ἐπὶ προσώπῳ· ὁ δὲ Μενέλαος ἀνατετακῶς τὸ δόρυ ἐφέστηκεν αὐτῷ. BT D. Z 405: γραφικῶς δὲ ὁ μὲν μειδιᾷ ἀφορῶν εἰς τὸ παιδίον, ἡ δὲ δακρύουσα παρίστηκεν αὐτῷ. BT. Toto coelo autem diversus est usus Aristotelicus. Novit quidem vocem de arte pingendi rhet. I, 11, 1371 b, 6; π. ζῳῶν μορφῶν 645 a, 13; pol. VIII, 1337 b, 17; 1338 a, 18; poet. 6, 1450 a, 34; eth. Nic. X, 1181 a, 23. Λέξις autem γραφικὴ ei est modus loquendi, qui in scriptis locum habet, contrarius ei, qui in conationibus publicis adhibetur, qui ἀγωνιστικὴ dicitur; cf. rhet. III, 12. Quo fit, ut λέξις γραφικὴ fere idem sit atque sermo elaboratissimus, ib. 1414 a. 17.¹⁾ Sic ὁ γραφικὸς λόγος maximam partem idem est atque ἐπιδεικτικὸς; ἀγωνιστικὸς duo alia orationis genera complectitur.²⁾ Eodem modo atque γραφικὸς ἐπογράφειν in scholiis est ante oculos subicere, e. g. Γ 427: ἐπογράφει τὸ σῶφρον τῆς Ἑλένης· τέχνη γὰρ ἀντιτάσσεται τῇ Ἀφροδίτῃ. BT. B 220: ἄκρως δὲ ἐπογράφει τὸ μισοπύνηρον αὐτῶν, ὡς οὐκ ἠρείχοντο γελῶντων πονήρων ἀνθρώπων. B. Neque illa notio Aristoteli ignota est, tamen posteriores demum eam ad artem rhetoricam transtulerunt.

διάλυσις. διαλέειν, nam substantivum non exstare videtur, Aristoteli est perturbare conexum rhet. III, 3, 1406 a, 34: ὅταν γὰρ γινώσκοντι ἐπιβάλλῃ, διαλέει τὸ σαφές τῷ ἐπισκοτεῖν. Fere idem atque ἐλέγγειν est rhet. II, 4, 1382 a, 18: φανερόν οὖν ἐκ τούτων, ὅτι ἐνδέχεται ἐχθροῖς καὶ φίλοις καὶ ὄντας ἀποδεικνύειν καὶ μὴ ὄντας ποιεῖν καὶ φάσκοντας διαλέειν; cf. I, 15, 1377 a, 1. In scholiis contra διάλυσις est figura, quae fit, si verbum compositum in partes suas dissolvitur, e. g. πόλιν ἄκρον pro ἀκρόπολιν; cf. A 108 T, Z 88 T, alia.

διηγηματικόν — μιμητικόν. Notissima est illa Aristonici adnotatio ἀπὸ τοῦ διηγηματικοῦ ἐπὶ τὸ μιμητικόν μετέβη cf. A 8 BT, A 16 BT, A 103 BT, Z 46 BT D, I 635 A, O 346 A, O 425 T, II 203 A, Ψ 865 A BT, α 40 h q m s. Ad quam figuram adnotat Friedlaender³⁾: Alterum ἀποστρωσῆς genus est transitio ἀπὸ τοῦ διηγηματικοῦ πρὸς τὸ μιμητικόν, ubi poeta suis verbis referre incipit, quid aliquis dixerit, deinde ita pergit, ut eundem loquentem inducat, ubi Aristarchus τάδε

¹⁾ cf. D. H. ad Ammaeum I, 4.

²⁾ cf. Brandstaetter, stud. Lips. XV, 179; 213 adn. 1; 216 adn. 1.

³⁾ Schematologia Aristarchea = Aristonici περὶ σημείων Ἰλιάδος reliquiae, 1853, p. 16.

λέγων vel tale quid supplere solet, quasi ad hiatum explendum, quo duae diversae locutionis formae distant, alteramque alteri recte continuandam; cf. II 203. Neque negari potest conexum interiorem intercedere inter hanc Aristonici sollemnem formulam et Aristotelis Platonisque sententiam,¹⁾ qui diversa poeseos genera ita constituerant, ut respicerent, utrum res ipsae imitando agerentur an referrentur narratione. Illa autem locutio ab utroque aliena est. Quam si non Aristarcho ipsi²⁾ at certe grammaticis Alexandrinis debemus, ita ut ne hoc quidem loco ex ipso Aristotele hausta sit.

ἐγκώμιον Aristoteles nusquam adhibet ad significandum genus laudativum, quod semper nominat *ἐπιδεικτικόν*.³⁾ Posteriores autem nec non scholiastae ab illa consuetudine recesserunt, ut *ἐπιδεικτικόν* fere plane evanuerit.

ἐμψυχος, quod propria significatione haud raro in Aristotelis scriptis de rerum natura compositis occurrere consentaneum est, de arte rhetorica tantum legitur l. I. de metaphoris⁴⁾ et in scholiis inde derivatis. Scholia Veneti B voculam praeterea usurpaverunt ad laudem verae atque illustris rerum descriptionis A 26, N 631, P 747, Σ 357, Σ 511, aberrantia a propria notione, quam Aristoteles quoque loco artis oratoriae servavit.

ἐναργής mihi apud Aristotelem nondum, ut in scholiis fit, illam virtutem orationis significare videtur, qua res, de quibus loquimur, clare atque, ut quasi cerni videantur, enuntiamus, quod apparet ex anal. I, 23, 68, b, 36: *ἐναργέστερον ἔτι λεχθῆναι περί τινος*; eth. Nic. I, 6, 1097 b, 23: *ποθεῖται δ' ἐναργέστερον τί ἐστιν ἢ τι λεχθῆναι*; ib. X, 2, 1173 a, 19: *καθ' ἃς ἐναργῶς φασὶ μᾶλλον καὶ ἥττον τοὺς ποιοὺς ὑπάρχειν καὶ πράττειν*; poet. 17, 1455 a, 24: *οὕτω γὰρ ἐναργέστατα ὁ ὄρων ὡσπερ εἰδίσκοι τὸ πρόπον*.

κατάχρησις. Illius figurae perpaucis locis mentio fit θ 168 D, θ 359 D, K 339 DG₂, Z 325 A, qui praeter locum ex A infimae debentur aetati, ita ut nulla cognatio statuenda sit cum Aristotele, qui vocem praebet de caelo I 3, 370 b, 24: *Ἀναξαγόρας καταχέχρηται τῷ ὀνόματι τοῦτω* (sc. αἰθήρ) οὕτω

¹⁾ Discrimen inter Platonis et Aristotelis principium dividendi hoc loco respicere non opus est.

²⁾ Usener enim in relationibus academiae Bavaricae, 1892, 616 contendit Aristarchum eiusque aequales fere sic hac de re locutos esse, ut Aristonicus facit e. g. II 586: *ὅτι μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Πλάτονα λόγον καὶ εἰς τὸν περὶ αὐτοῦ· εἴρηκε γὰρ ἔβαλε καὶ οὐχ ἔβαλε ὁ Πάτροκλος*.

³⁾ cf. Brandstaetter l. I. 213 adn.

⁴⁾ cf. p. 80.

καλῶς. Cf. Cic. or. 27, 94: Aristoteles autem tralationi et haec ipsa subiungit et abusionem, quam *κατάχρησιν* vocat, ut cum minutum dicimus animum pro parvo.¹⁾

κλιμαξ statuitur ad B 102, ubi historia sceptri Agamemnonis narratur.²⁾ Quam vocem Aristoteli ignotam fuisse significantem eam gradationis figuram, qua eodem verbo superiora inferioribus conectuntur elucet ex π. ζῳίων γενέσεως 274 a, 28: *ἔτι δὲ παρὰ ταῦτα ὡς Ἐπίχαρμος ποιεῖ τὴν ἐποικοδόμησιν ἐκ τῆς διαβολῆς ἢ λοιθορίας, ἐκ δὲ ταύτης ἢ μάχης, ταῦτα δὲ πάντα ἐκ τινος ἢ ἀρχῆς τῆς κινήσεως;* cf. rhet. I, 7, 1365 a, 16: *καὶ τὸ συντιθέναι δὲ καὶ ἐποικοδομεῖν ὥσπερ Ἐπίχαρμος;* Anaxim. rhet. 4, 1426 b, 2.³⁾ Idem testatur Eustathius B 101 (181): *τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ῥηθέντος χωρίον κλιμακα καὶ κλιμακοτὸν λέγουσιν οἱ παλαιοί, ἴτεροι δὲ ἐποικοδόμησιν, cui simillimum Y 214 (1205).*

οἰκονομία uno tantum loco ad artem pertinet, poet. 13, 1453 a, 29, ubi de Euripide dicit: *εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ εὖ οἰκονομεῖ, ἀλλὰ τραγικώτατός γε τῶν ποιητῶν φαίνεται.* Ergo nondum erat vox sollemnis, qua compositio fabulae significatur.⁴⁾ Verbum *προοικονομεῖν* Aristoteles semel tantum habet oecoa. I, 3, 1343 b, 26: *προοικονόμηται ἐπὶ τοῦ θείου ἢ φύσις ἐκατέρου,* quod minime ad artem rhetoricam spectat. Posteriores autem *προοικονομίαν* habebant pro singulari figura oratoria, qua quae sequuntur, praeparantur; cf. e. g. Herodianum, III, 103, 5 Sp.: *προοικονομία τῶνν ἐστὶν ἢ τὰ μέλλοντα διατίθεσθαι προπαρασκευάζονσα λέξις.*

ὀνοματοποιία. Hoc nomen imposuimus notae illi figurae, qua verborum vocumque strepitu sonos imitari studemus. Quam artem Homerus optime exercuit, ut recte Eustathius dicat A 34 (32): *τρόπος ποιητικὸς καὶ αὐτὴ μιμουμένη τοὺς τῶν ὀνομάτων ἤχους . καὶ γέμει ταύτης ἢ ποιήσις.* Quare sescenties in scholiis lectorum animus hanc ad virtutem advertitur. Quam significationem tamen non esse unicam monemur loco Quintilianī VIII, 6, 31⁵⁾ „onomatopoeia quidem, id est fictio no-

¹⁾ Valde dubito, num Cicero alluserit ad locum illum ex libro de caelo, ut Ciceronis editores volunt.

²⁾ Satis sit excerpere verba codicis A: *ὁ τρόπος κλιμαξ· τὸ λῆγον γὰρ τῆς διανοίας ἀρχὴ γίνεται τῶν ἐφεξῆς. A.*

³⁾ cf. Spengel, Arist. rhet. II, 125, Volkmann, rhet. 475.

⁴⁾ Ceterum iam Trendelenburg l. l. p. 80 adn. et p. 79 adn. recte observavit voces *οἰκονομίαν* et *ποικιλίαν* de carminum compositione et genere dicendi usurpatas haud raro legi in Porphyrii quaestionibus Homericis.

⁵⁾ cf. Quint. I, 5, 72.

minis, Graecis inter maximas habita virtutes nobis vix permittitur⁴. Neque dubitari potest, quin altera illa significatio primaria fuerit, quod et apparet ex ipsa verbi etymologia et ex eo, quod Aristoteli sensus, qui nobis sollemnis est, prorsus fuit ignotus, quod omnibus locis demonstratur, ubi exstat, quibus semper adhibetur de novis vocibus fingendis. Qui sunt eth. Nic. II, 7, 1108 a, 16: ἔστι μὲν οὖν καὶ τούτων τὰ πλείω ἀνώνυμα, πειρατέον δ', ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αὐτοὺς ὀνοματοποιεῖν σαφηεῖας ἕνεκα καὶ τοῦ εὐπαρακολουθήτου. top. I, 104, b, 36: οὐ γὰρ ὀνοματοποιῆσαι βουλόμενοι διείλομεν οὕτως αὐτά. cat. 7 a, 5: ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνοματοποιεῖν ἴσως ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ κείμενον ἢ ὄνομα, πρὸς ὃ οἰκείως ἂν ἀποδοθεῖ. cat. 7 b, 11: κἂν μὲν ὄνομα ἢ κείμενον ῥᾶθια ἢ ἀπόδοσις γίνεται, μὴ ὄντος δὲ ἀναγκαῖον ἴσως ὀνοματοποιεῖν. top 8, 157 a, 29: διὸ πειρατήτεον ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ὀνοματοποιεῖν αὐτὸν, ὅπως μήτε τῶ ἀποκρινομένῳ ἐξῆ ἄμμις-βητεῖν κτλ.¹⁾ Ergo scholia non pendent ex Aristotele. Cui sententiae fulcimen additur eo, quod grammatici Alexandrini pro eo quod nos dicimus ὀνοματοποιία adhiberunt λέξις πεποιημένην; cf. Dionys. Thrac. p. 42 (U): πεποιημένον δὲ ἐστὶ τὸ παρὰ τὰς τῶν ἥχων ιδιότητος μιμητικῶς ἐιρημένον, οἷον φλοῖσ-βος, ροῖζος, ὄρνυμαγός, ex quo loco lux affertur Arist. rhet. III, 11, 1412 a, 27: ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς γελοίοις τὰ παραπεποιημένα, ubi fere idem est atque annominatio.²⁾

παραγραφὴ secundum Eustathium A 30 (107) est, ὅτι συμπληρώσαντες τὰ φθάσαντα ἐπὶ ἐτέραν διήγησιν μεταβαίνομεν, ut fit e. g. talis collectio rerum modo narratarum II 1

ὧς οἱ μὲν περὶ νηὸς ἐνσσελμοῖο μάχοντο
Πάτροκλος δ' Ἀχιλῆι παρίστατο.

Neque omittunt scholia ad utrumque locum modo laudatum παραγραφὴν adnotare. Contra Aristoteli παραγραφὴ dicitur nota quaedam, qua finis sententiae indicatur rhet. II, 8, 1409 a, 19.

ποικιλία. Hac voce, ut recte dicit Walter,³⁾ nunquam apud Aristotelem virtus orationis significatur, nam unico illo

¹⁾ Vestigium illius usus servatum in AT ad B 212, ubi de Ther-sitae nomine dicitur ὀνοματοπεποιήται τὸ ὄνομα παρὰ τὸ θεῖος Διολικόν.

²⁾ poet 21, 1457 b, 33: πεποιημένον δ' ἐστὶν ὃ ἕως μὴ καλούμενον ἐπὶ τινῶν αὐτὸς τίθεται ὁ ποιητής, δοκεῖ γὰρ ἕνια εἶναι τοιαῦτα, οἷον τὰ κέρατα ἐρνύγας καὶ τὸν ἱερέα ἀργεῖρα, πεποιημένον est vox novo modo ficta.

³⁾ l. l. p. 597: π. ist als lobender Terminus der Rede dem Aristoteles noch fremd.

loco, ubi exstat, rhet. III, 16, 1416 b, 25: καὶ ἀπλούστερος ὁ λόγος οὗτος, ἐκεῖνος δὲ ποικίλος καὶ οὐ λιτός, usurpatur de sermone intricato, cui deest simplicitas. In scholiis autem saepissime Homeri ingenium atque artem laudibus tolli, qua narrationem variaret, nemini ignotum est, quicumque scholia inspexit.

πρέπον saepissime de moribus Aristoteles usurpavit, nec non postulat rhet. III, 7 ab oratore, ut orationem affectibus accommodet, moribus, rebus subiectis, ut sermoni servet decorum. Neque puto negari posse Alexandrinos inprimis inde profectos vocem in artem criticam transtulisse. Atque satis erit, uno verbo monere, quantum versuum numerum pro spurio habuerint Zenodotus et Aristarchus διὰ τὸ ἀπεπέεζ, ¹⁾ unde petita sunt, quae in scholiis tradita sunt, non ex ipsa Aristotelis disciplina.

σχῆμα saepe in scriptis dialecticis. Σχήματα τῆς λέξεως rhythmici dicuntur rhet. III, 8, 1408 b, 21; de generibus et nominis et verbi occurrit soph. el. 4, 166 b, 10. Contra prorsus aliena ab Aristotele illa dicendi ratio est, qua σχῆμα admittitur de dictionibus, quibus tecte aliquid significatur, quo ex usu profectus est λόγος ἐσχηματισμένος, ductus figuratus, quo utens quis aliud sentit, aliud dicit, ut A 335: διὰ σχήματος ἐδήλωσεν, ὡς τῷ δέει οὐ προέκοψεν. τιμήσαντες οὖν ἀντιτιμῶνται. BT. Γ 37: διὰ τοῦ ἐνόματος τοῦ πατρὸς ²⁾ Μενελάου καὶ τὸ τοῦτον παρεδήλωσεν ἀδελφὸν ἐν σχήματι. BT. Γ 68: ἐν σχήματι δηλοῖ, ὅτι οὐ διὰ τὴν Μενελάου δύναμιν δειλιᾷ ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν συμμαχοῦντων, καὶ διὰ τοῦτο μόνος μόνῳ αἰτεῖ πολεμῆσαι. B.

Quae omnia si tecum consideras, cum plurima artis vocabula, quae scholiastis Homericis in usu sunt, apud Aristotelem vel omnino non exstant, vel plane alio sensu usurpata sint, et cum perpauca, quae reliqua sunt, tam laxe cohaereant cum Aristotelis doctrina, ut bis terve tantum conexum quandam statuere liceat, sed ne tum quidem nisi per alios fontes e. g. per grammaticos Alexandrinos, mecum consenties scholia rhetorica ad Homerum nullo modo fluxisse ex Aristotelis disciplina.

¹⁾ cf. Lehrs., de Aristarchi stud. Hom². 338 sqq.

²⁾ T. inserit τὸν φόβον ἐδήλωσεν.

Caput II.

Sed undenam tanta moles observationum orta est? Dixerit quispiam Alexandrinis originem debere. Et sunt sane quaedam, quae contulerint ad explicandam eloquentiam poetae, sed pauca. Nam cum incumberent potissimum arti criticae factitandae et verborum interpretationi, eis tantum locis ut aliorum disciplinarum ita artis rhetoricae rationem habebant, ubi ad quaestiones illas criticas vel grammaticas solvendas inde quid rediret. Sic ab Aristophane et Aristarcho derivatae esse videntur adnotationes de transitu ἀπό τοῦ διηγηματικοῦ εἰς τὸ μιμητικόν. Quibus alia pauca exempla asseram, unde apparet Aristarchum artis rhetoricae observationem non plane repudiasset.

Legimus enim in scholiis Aristonici: B 124 ἀθετεῖται· οἱ γὰρ ἐπ' ἀληθείας λέγεται, ἀλλ' ἐπερβολικῶς τὰ τῶν δεκάτων· πρὸς τί οὖν ὄρκα. A. B 489 ὅτι ἡ ἰδιότης τῆς ὑπερβολῆς Ὀμηρικῆ· καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα· οὐδ' εἰ οἱ χεῖρες τε ἐλείκοσι καὶ πόδες εἶεν (μ 78). A. Z 154 ἡ διπλῆ πρὸς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ὀνόματος· καὶ ὅτι ἐν Ἰλιάδι συνεχῶς τοῖς ἐπαναλήψεσι κέχρηται, ἐν δὲ Ὀδυσσεΐα ἅπαξ κατ' ἀρχάς· Αἰθιοπες τοὶ διχθά (α 22).¹⁾ A. Δ 282 κνάνειαι²⁾ ὅτι Ζηρόδοτος γράφει· ἡρώων σάκεσιν· γέγονε δὲ ἀντιπαράθεσις τοῦ μέλανος νέφους πρὸς τὸ κνάνειαι· τοῦτο δὲ οἶον πυκνά· αἱ γὰρ ἀραιαὶ νεφέλαι διανεγίς. A. Γ 46 τινὲς κατὰ πεῦσιν καὶ θανμασμόν²⁾ τοιοῦτος ὢν δειλός, συναγαγὼν πλῆθος, διελθὼν πέλαγος, γυναικα ἀνδρὸς πολεμικοῦ ἤγαγε, τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις κακὸν μέγα· εἶτα ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς· οὐκ ἔν δὴ μείνειας Μενέλαον³⁾· ἠθικῶς μετὰ κεύσεως ἢ διαβεβαιωτικῶς· τινὲς δὲ τὸ πᾶν οὕτως· τὸν ἢ ἀντί⁴⁾ τοῦ εἰ· εἰ τοιοῦτος ὢν ἐπηγάγον⁵⁾ πλῆθος καὶ ἀπὸ ξένης γῆς γυναικα ἀνδρὸς πολεμικοῦ ἤγαγε, οὐκ ἔν ἐπομείνειας τὸν ταύτης ἀνδρα· ὁ καὶ προκρίνει Νικάνωρ ὡς μᾶλλον τὴν δικαιολογίαν ἔχον. AG₁.⁶⁾ B 229 ἐπὶ χρόνον⁶⁾ ὅτι Ζηρόδοτος γράφει ἔτι χρόνον ἀπιδάνως· ἐμφασις γὰρ γίνεται πολλοῦ χρόνον διὰ τοῦ ἐτι. A. A 29 καθ' ἑαυτὸ τοῦτο προφερόμεθα· καὶ γὰρ ἐμφαντικώτερον. AD.

¹⁾ Idem in A refertur ad B 837, Z 396, H 138, M 96, Γ 372, X 128, Ψ 642.

²⁾ τινὲς δὲ οὐ inserit G.

³⁾ om. G.

⁴⁾ τὸν σι G, Nicole correxit τὸν ἀνδραμον ἢ.

⁵⁾ ἐπήγαγεν G.

⁶⁾ Alexandrini primi interpunctionem ad declaranda poetae verba et eius virtutes exponendas adhibuisse videntur, quod eis summae laudi tribuendum est.

B 337 στικτέον ἐπὶ τὸ ὅ πόποι· κομματικὸν γὰρ μᾶλλον ἐμφαίνει καθ' ἑαυτὸ λεγόμενον. A. Γ 422 ἀπὸ τούτου ἴως τοῦ ἀφραδέως (426) ἀθετοῦνται στίχοι πέντε, ὅτι πεζότεροι εἰσὶν τοῖς νοήμασι, ψυχροὶ καὶ ἀκατάλληλοι· ἅμα μὲν γὰρ λέγει ἀλλ' ἔθι προκαλέσθαι καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιφέρει, ἀλλὰ σ' ἴγωγε παύσασθαι κέλομαι ὡς φροντιζούσης. A. Hoc quoque loco repetendum esset, quae p. 95 exposuimus de usu vocis *πρέπον*.

Huius generis plura possum afferre, sed puto eis, quae excerpsti, satis illustrari rationem Alexandrinorum in arte rhetorica tractanda. Hac quoque in provincia, ut solebat, Aristarchus sana ac sobria mente accessit ad interpretandum poetam et, quamquam haud raro optime rem gessit neque infeliciter Homerum defendit contra miras illas emendationes sive rectius mutilationes maxime a Zenodoto excogitatas, tamen in universum non ita multum praestitit in arte poetae enarranda, et primo obtutu patet *pleraque scholiorum rhetoricorum tam diversa colore ac indole esse, ut eorum auctores Alexandrini omnino esse non possint*.

Caput III.

Circumspiciendum igitur est, num alios fontes indagare possimus, unde petita sint, quae scholia referunt de arte et eloquentia Homeri. Cum autem reliquae philosophorum sectae¹⁾ studia rhetorica plane neglexerint,²⁾ relinquuntur stoici, ad quos confugiamus.³⁾ Quos constat non solum rhetoricam coluisse multaque verba ac notiones in artem rhetoricam et grammaticam induxisse nova aut iam exstantia certa quadam significatione usurpasse, quae adhuc in his disciplinis valet, sed etiam multum studium in Homero collocavisse; nam iam Zeno, Cleanthes, Chrysippus, conditores ac principes illius disciplinae, magnam navaverant operam in explicando duce poetarum. Quomodo id fecerint non iam constare dolendum est, multa certe,

¹⁾ Excepto uno Theophrasto peripatetico, quem tamen a scholasticis expilatum esse demonstrare conamen difficillimum erit.

²⁾ Quid? quod Sext. Emp. adv. rhet. 12 narrat Critolaum artem rhetoricam *κακοτεχνίαν* appellasse.

³⁾ cf. Volkmann, rhet., 9, Striller, de stoicorum studiis rhetoricis = dissert. philol. Vratislav. I, 1886, p. 3 sqq.

ut solebant, allegorice explicabant.¹⁾ Excipiendus est solus Panaetius, qui cum Aristarcho fecit.²⁾

Ut autem Alexandrini favebant doctrinae peripateticae, ita grammatici Pergameni, eorum acerrimi adversarii addicti erant stoicae disciplinae. Cratetem ducem illorum Suidas vocat stoicum philosophum; eum audivit teste Strabone³⁾ Panaetius, unde apparet illum stoicae philosophiae studiosissimum fuisse eiusque totam doctrinam ex stoicorum philosophia promanasse.⁴⁾

Satis autem notum est Cratetem nec non omnes, qui eum secuti sunt, *Homerum fontem atque originem statuisse omnium artium atque disciplinarum* ex stoicorum sententia, qui *ποίησιν* censebant esse *σημαντικὸν ποίημα μίμησιν περιέχον θεῶν καὶ ἀνθρώπων*.⁵⁾ Patet igitur omnes locos tale quid sapientes ad Pergameno potius quam ad Alexandrinos esse referendos.⁶⁾ Nil igitur ex illa sententia certius scquitur, quam ut Homerum haberent pro oratoriae quoque artis magistro. Quod scholiastae quoque saepissime profitentur; e. g. *A 366: ἠητορικὸς ὢν ὁ ποιητὴς καὶ τρόπον ἀνακεφαλαιώσεως βουλούμενος διδάξει ἡμᾶς τὰντὰ πάλιν ἐξ ἀρχῆς διηγείται*. BT. K 138: *οὐδὲν ἐτι ποιεῖ Ἀγαμέμνων, ἀλλ' ἐπειτα αὐτῷ τοῦτο δηλοῦντος τοῦ ποιητοῦ, ὡς ἐν ταῖς χρείαις ὁ λόγος*⁷⁾ δυνατὸς ὑφέλλει πάντα φράττειν, οὐχ ὁ βασιλεύς. BT. α 1 Antisthenis de Ulixie rhetore dissertatiuncula Porphyrii intercedente nobis servata; Antisthenis autem sententiae fere omnes a stoicis receptae sunt.⁸⁾ Inde explicandum est, quod tam anxie conati sunt⁹⁾ omnes artis eloquentiae leges in Homero detegere.¹⁰⁾ Quod mi-

¹⁾ cf. e. g. Plut. de aud. poet. 11, D. L. VII, 4, Apoll. Soph. s. v. *μῶλυ*, p. 144 Bkk. Zeller, Philos. d. Griech. III, 1³, 323 sqq.

²⁾ cf. Schmekel, Philosophie der mittleren Stoa, p. 207.

³⁾ XIV, 676 c.

⁴⁾ cf. Wachsmuth, de Cratete Mallota, 1860, Brzoska, de canone decem oratorum Atticorum quaestiones, 1883, 57 sqq.

⁵⁾ D. L. VII, 60.

⁶⁾ cf. Brzoska, p. 59, qui locos quosdam huc pertinentes collegit, nec non putat eis quoque adnumerandum esse Quintiliani celeberrimum de Homero iudicium. X, 1, 46.

⁷⁾ om. T.; scribendum *λόγον*.

⁸⁾ cf. Schrader, Porphyrii quaestionum Homericarum ad Odysseam pertinentium reliquiae, 1890, p. 1, sqq.; 175 sqq.; 194.

⁹⁾ cf. Striller, p. 11, adn. 2. Quint II, 17, 8, X, 1, 46, XII, 11, 21, Maxim. Planud. V, 505 W.

¹⁰⁾ cf. Sudhaus, Philodemi volumina rhetorica, supplementum, 1895, p. VII. „Und das fühlten die Stoiker trotz alles ihres allegorischen Schwulstes ganz richtig heraus, dass schon in der homerischen Zeit der Keim für die spätere Entwicklung der Rhetorik liegt, die überhaupt einen gewissen Zusammenhang mit der Poesie nie verläugnet hat. Die Dichter rhetorisieren und die Redner suchen

nime abhorrebat a communi totius Graeciae opinione poetas docere. Neque posteriores hanc consuetudinem mitebant, immo eam excolebant velut e. g. Plutarchus personatus in libello de vita et poesi Homeri et auctores de figuris inde a Tryphone, qui omnia artis oratoriae praecepta ex Homero illustrare conati sunt. Sed non puto eis Cratetem secutis persuasum fuisse Homerum eloquentiae docendae causa carmen suum consulto exornasse variis figuris et multis artificiis, quibus auditores captarentur atque delenirentur. Immo praestantiam suae disciplinae eo evincere studebant, quod demonstrarent eam sic adaptatam esse ad sermonem celeberrimi et praestantissimi poetae, ut eius gnarus fuisse videretur. Et quem Graeci in eligendis exemplis magis respicerent quam eum vatem, cuius versus iam inde a pueris omnium in ore versabantur.

Id autem omnino Pergamenis, ad quos revertor, proprium erat rhetoricam cum grammatica coniungere atque his auxiliis instructi artem scriptoris illustrare, quem tractaverunt,¹⁾ id quod nomine *κραιτικός* significaverunt, quo praeter ceteros et Crates et Telephus Pergamenus insigniti erant.²⁾ Quibus ex causis persuasum habeo sat amplam copiam scholiorum, quibus de arte agitur, qua carmina HomERICA composita et orationis luminibus ornata sint, aut ipsis deberi Pergamenis aut eis, qui eorum studiis incitati poetam tractaverunt. Sed hanc quaestionem hoc loco persequi nolo, licet dignissima sit, quin negligatur, cum et difficillima sit et longior, quam ut eam his pagellis absolvam. Hoc unum exponam vestigia quaedam deprehendi posse, quibus elucet auctores scholiorum a stoica disciplina non alienos fuisse. Qua in re in universum ea sequar, quae Striller in dissertatione laudata enucleavit.

Quem ad finem proficiscor a scholio illo *de tribus generibus dicendi* B 278, de quo iam egimus. Telephus enim Pergamenus, praceptor imperatoris L. Veri, quem Pergamenorum sectae addictum fuisse vel inde manifestum fit, quod ei cognomen *κραιτικός* fuit,³⁾ nec non ex eo, quod Didymi observationes impugnavit⁴⁾, studiose Homerum interpretatus est, ut testantur et tituli librorum a Suida laudatorum,⁵⁾ et comprobatur paucis

allen Schmelz und alle Kraft der Poesie in Rhythmus und Ausdruck auf ihre Kunst überzuleiten.“

¹⁾ cf. quae de Cratete Suetonius refert, de gram^m et rhet. 2, p. 100.

²⁾ cf. praeterea Sext. Emp. adv. math. I, 248: Tauriscus ὁ Κρατικός ἀκοναίης ὡσπερ οἱ ἄλλοι κραιτικοί.

³⁾ Aelian hist. an. X, 42.

⁴⁾ cf. Ven. A ad K. 53.

⁵⁾ περὶ τῶν παρ' Ὀμήρου σχημάτων ἑρμηνειῶν βιβλία β', περὶ τῆς καθ' Ὁμήρον ἑρμηνείας.

fragmentis, quae in scholiis exstant. Legimus autem de eo apud Spengelium, *συναγωγή τεχνῶν*, p. 210: τὸ δὲ ἀληθὲς ἐν τοῖς ἥρωσι πρῶτον ἐφάνη (sc. ars dicendi), . . . τοῦτο δὲ κατάδηλον ἐποίησεν Ὅμηρος. ἐβρίσκομεν γὰρ παρ' αὐτοῦ καὶ συμβουλευτικὸν εἶδος, ὥσπερ διὰ τοῦ Νέστορος τοῦ καὶ ἀπό γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν ἀυδὴ καὶ δικανικὸν καὶ ἵπεια νιφάδεσσιν ἰοικότα· δεῖ γὰρ τὸν μὲν σύμβουλον εἶναι γλυκῶν καὶ τοῖς ἀκρωμένοις ἀρέσκοντα, τὸν δὲ δικανικὸν μᾶλλον ῥώμῃ καὶ διανοίαις ἀκμάζειν, ὅθεν ἑκατέρῳ τὸ προσήκον ἀπένευμε. καὶ ὅτι Ὅμηρος τὰ σπέρματα τῆς τέχνης κατέβαλεν ἐδίλωσε Τήλεφος ὁ Περγαμηνός, ὅσως τέχνην συγγραψάμενος ἐπέγραψε περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ῥητορικῆς κάκει περὶ τῶν ἰγ' συγγράψατο στάσεων. Quocum coniungenda esse verba simillima IV, 10 W.: εἶτα δὲ λέγουσιν, ὅτι μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τοὺς ἥρωας μεταβίβηκεν ἡ τέχνη, εἶγε θεωροῦμεν τὸν Πρίαμον τῷ ἐγκωμιαστικῷ εἶδει κεχορημένον· ὡς ἦταν λέγη ὁ μάκαρ Ἄτρείδῃ μοιρηγενεῖς, ὀλβιοδαίμων, τῷ δὲ συμβουλευτικῷ τὸν Νέστορα διαλεγόμενον πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα, τῷ δὲ δικανικῷ τὸν Ἰθακίσιον Ὀδυσσεῖα· φησὶ γὰρ περὶ αὐτοῦ ὁ ποιητής· καὶ ἔπεια νιφάδεσσιν ἰοικότα χειμερίησιν κτλ., quae eidem Telepho tribuenda sunt, iam dudum Spengelius vidit.¹⁾ Sed illum non primum nobis illam sapientiam propinasse docemur a Cicerone²⁾ in Bruto 10, 40: neque enim iam Troicis temporibus tantum laudis in dicendo Ulixi tribuisset Homerus et Nestori, quorum alterum vim habere voluit, alterum suavitatem, nisi iam tum esset honos eloquentiae. Sed id inter utrumque locum interest, quod alter eloquentiam natam esse dicit ex praeceptis Tisiae et Coracis,³⁾ statuit autem eloquentiae iam Homeri temporibus magnam vim tributam esse, alter artem rhetoricam a poeta originem duxisse eumque consulto tria illa genera distinxisse opinatus est,⁴⁾ ex quo statim stoicum agnoscis. Quod Reinhardt disseruit de communi utriusque fonte, quem Aristotelis *συναγωγήν τεχνῶν* fuisse coniecit, omitto, cum nimis incertum sit; ceterum de stoico quoque quodam aliquis cogitare possit.⁵⁾ Iam autem vidimus eandem

¹⁾ *Συναγωγή τεχνῶν*, p. 7.

²⁾ cf. Reinhardt, qua vice Nestoris et Ulixis personae in arte rhetorica functae sint = commentationes in honorem F. Buecheleri et H. Useneri editae a societate philologa Bonnensi, 1873, p. 12.

³⁾ cf. Brut. 12, 46.

⁴⁾ cf. Quint. II, 17, 8.

⁵⁾ Ex eis, quae Reinhardt tum disserit de Platonis loco Phaedr.

divisionem orationis tria in genera a stoicis receptam esse.¹⁾ Omnino enim illi haud raro pendent ex Aristotele, quod apparet cum ex aliis²⁾ tum ex eis, quae Sopater tradidit V, 15 W.: *οἱ δὲ στωικοὶ ἐντίστορφον τῇ διαλεκτικῇ αἰτῆν* (sc. rhetoricam) *καλοῦσι*, quae ita congruunt cum primis Aristoteles rhetoricae verbis, ut de errore scriptoris cogitandum esset, nisi pergeret: *ἄλλοι δὲ δύνανται θεωρητικὴν τοῦ περι ἕκαστα πιθανοῦ, καὶ οὗτος δοκεῖ Ἀριστοτέλους ὁ ὅρος.*³⁾

Dicit autem Diogenes l. l. *τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι συμβουλευτικόν, τὸ δὲ δικανικόν, τὸ δὲ ἐγκωμιστικόν.* Ad quem locum Striller adnotat usum tertium genus nomine *ἐγκωμιστικοῦ* significandi a stoicis esse profectum⁴⁾ Volkmannum secutus,⁵⁾ quibuscum ego quoque facio. Atque si scholia inspicimus videmus tertium illud genus fere semper appellari voce *ἐγκώμιον* vel vocabulis inde derivatis.⁶⁾ Neque casu factum esse puto in scholio B 278, quamvis cum Aristotele concinat, pro *ἐπιδεικτικόν* subditum esse *παρηγορικόν*, alterum illud nomen, quod postea generi laudativo dabatur.

Locus scholio, de quo modo egimus, plane gemellus exstat ad Γ 212 in ABT: *τρεις οἶδε τρόπους⁷⁾ ῥητορείας Ὀμηρος τὸν ἀπολελυμένον καὶ βραχὲν καὶ ἰκανὸν αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα παραστήσαι, ὃν Ἀνοίας ἐξήλωσεν τὸν δὲ⁸⁾ ἐψηλὸν καὶ⁹⁾ καταπληκτικὸν καὶ μέγιστον¹⁰⁾ καὶ¹⁰⁾ μέγιστον ἐνθνηματίων καὶ τούτων ἀθρόως ἐκφρομένον¹¹⁾ ὡς¹⁰⁾ νῦν¹⁰⁾, ὃν Δημοσθένης <ἐξήλωσε> τὸν δὲ⁸⁾ πιθανὸν καὶ τεχνικὸν καὶ¹⁰⁾ πολλῶν πλήρη δογμάτων,¹²⁾ τὸ καὶ⁹⁾ γνωμικὸν καὶ σαφὲς ἐπιλεγόμενον, ὃν*

261, qui Nestorem, Ulixem, Palamedem habet pro auctoribus trium orationum generum, apparet recte Spengelium collegisse l. l. (cf. p. 79 et Walter l. l. p. 734) Aristotelem non primum tria illa genera statuisset tantum litteris mandasse, quae alii iam invenerant. Neque negligendum, quanti hoc loco Plato Palamedem aestimaverit, quo loco nova lux affertur rixis, quae inter Platonem et Antisthenem exarserant, nam recte Duemmler premit (Antisthenica, 1882, p. 11 adn.) memorabile esse apud Dionem XIII Palamedem castigari inutilium aitiū inventorem, cui Plato patrocinatus est rep. 6, 522 c.

¹⁾ cf. pag. 79.

²⁾ cf. Zeller l. l. III, 1, 351, Rose, Arist. pseudop., 107.

³⁾ cf. Arist. rhet. I, 1, 1354 a, 1; I, 2, 1355 b, 25.

⁴⁾ l. l. p. 31.

⁵⁾ rhet. p. 21.

⁶⁾ B 173 T, B 272 G₂, F 99 B, H 284 BT, Θ 104 BT, K 79 T, K 122 AT, M 186 T, O 683 BT, Π 103 T, I 810 T, P 164 BT, Σ 250 A, Υ 89 A, Υ 233 A, X 58 BT, s 212 pq, ν 214 h.

⁷⁾ *τόποις* B. ⁸⁾ om. B. ⁹⁾ om. A. ¹⁰⁾ om. T.

¹¹⁾ *λεγόμενον* T.

¹²⁾ *διηγημάτων* Wilamowitzius.

Ἰσοκράτης¹⁾ ἐξήλωσε,²⁾ ἀπολελυμένος Μενέλαος, Ἀσσίας· πυκνὸς Ὀδυσσεύς, Δημοσθένης· πιθανὸς Νέστωρ, Ἰσοκράτης. Nam iterum invenimus doctrinam peripateticam ita a stoicis receptam atque immutatam, ut heroes Homericī quasi exempla sint, quae discipuli imitantur ad impetrandam facultatem verae atque elegantis eloquentiae. Ut enim Aristoteles primus tria genera sermonum secrevit, ita eius discipulus atque successor Theophrastus accurate tria *elocutionis genera* distinxit quae *χαρακτῆρες* vocantur.³⁾ Eum primum hanc partitionem instituisse sat probabile eo fit, quod Aristoteli ea nondum nota fuit, qui, si eam novisset, certe eam amplexus esset, quia id ubique maxime egit, ut duo poneret repugnantia, quibus medium aliquid insereret. Theophrastum autem Thrasy-machum pro inventore generis medii habuisse refert D. H. de adm. vi dic. in Dem. 3, p. 958 R. Accedit, quod idem Dionysius de Isocr. 3, p. 539 R. exponit, quas virtutes Theophrastus generi grandi tribuerit. Quo iure Volkman⁴⁾ et Schmid⁵⁾ Antistheni hoc meritum vindicent, non video, idem valet de causis, quibus commotus Schmid l. l. totam illam doctrinam ad stoicos referre voluerit. Sed si Theophrastus quoque singulos poetas et scriptores singulis *χαρακτῆρα* tribuit, tamen minime conatus est, singulas personas unius cuiusdam carminis eodem modo distribuere. Id stoici excogitaverunt. Legimus enim apud Gellium VI, 14 verba plane cum scholio nostro congruentia, ubi, cum de tribus illis generibus elocutionis exposuit, pergit § 7: „sed ea ipsa genera dicendi iam antiquitus tradita ab Homero sunt tria in tribus: magnificum in Ulixē et ubertum, subtile in Menelao et cohibitum, mixtum moderatumque in Nestore,“ et apud Quintilianum XII, 10, 64: „nam et Homerus brevem quidem cum iucunditate et propriam, (id enim est non deerrare verbis) et carentem supervacuis eloquentiam Menelao dedit, quae sunt virtutes generis illius primi, et ex ore Nestoris dixit dulciorem melle profluere sermonem, qua certe delectatione nihil fingi maius potest: sed summam expressurus in Ulixē facundiam, et magnitudinem illi vocis et vim orationis nivibus hibernis copia verborum atque impetu parem tribuit.“ Quae stoicum prae

¹⁾ τὸ usque ad ἐπιλεγόμενον A post Ἰσοκράτης.

²⁾ ἐξήλωσε κτλ., exstat tantum in T.

³⁾ Quam doctrinam litteris mandaverat in libro *περὶ λέξεως*; ct. Rabe, de Theophrasti libris *περὶ λέξεως*, 1890.

⁴⁾ rhet. 532.

⁵⁾ Mus. rheu. 49, 156.

se ferunt colorem. Cui sententiae fulcimen addidit Schmid¹⁾ ex eodem Gellii capite sumptum. § 9 enim legimus Rutilium Rufum et Polybium, qui stoica imbuti erant philosophia, tres illos philosophos Graecos, qui anno 155 legati Romam venerant, tribus characteribus addixisse: „violenta et rapida Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et sobria.“²⁾ Accedit, quod Plutarchus personatus de vit. Hom. 172 eodem modo ex stoicis pendet, qui heroibus eodem modo depictis pergit: καὶ ταύτας τὰς ἰδέας τῶν λόγων Ὀμηρος παρίστησιν αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει δεύζας ἀπίσῃ. Nec non homines infimae aetatis eandem repetiverunt sententiam; cf. Syrianum apud Spengelium συναγωγή τεχνῶν 119 adn., Doxopatrem II, 182; VI, 25; VII, 9 W., Sopatrem V, 6 W., Maxim. Planud. V, 217 W., schol. in Aphthon. II, 3 W.

Sed iam transeamus ad ea, quae stoici ipsi excogitaverunt. Quorum philosophia imbutum fuisse *Hermagoram Temnium* notissimum est,³⁾ qua adiutus summa arte atque subtilitate novam excogitavit rationem eloquentiam docendi, quae in universum a posterioribus fere omnibus recepta est.⁴⁾ Item constat eum maxime elaboravisse in novis inventionis legibus, in quam induxit doctrinam, quae est de constitutione causae.

Quem ad finem primum omnem dicendi materiam dividit in *θέσεις* et *ὑποθέσεις*. Quarum alterae remotis personis, temporibus, locis ceterisque similibus in utramque partem tractantur, alterae sunt ex complexu rerum, personarum, temporum ceterorumque.⁵⁾ Illam autem congregationem rerum, qua *ἐπόθεσις* fit *θέσις*, Hermagoras nominat *περίστασις*. Quam vocem petitam esse ex stoica philosophia, ubi *περιστατικά* intelleguntur ea officia, quae quibusdam demum temporibus vel condictionibus officia fiunt, viderunt Striller⁶⁾ et Thiele.⁷⁾ Tales cir-

¹⁾ l. l. p. 139.

²⁾ cf. Wilmanns, de Varronis libris grammaticis, 77, adn. 1.

³⁾ Probabilitatem non videtur excedere illum quoque aliqua ratione coniunctum fuisse cum Pergamenorum studiis secundum Brzoskae sententiam l. l. 56, adn. 3.

⁴⁾ cf. Thiele, Hermagoras, 1893, p. 171: Sämtliche spätere Stoiker hängen daher, so weit sie etwas in der Rhetorik leisten, von Hermagoras ab, quem tamen doleo proximo enuntiato dixisse: Man ist daher ebensowenig berechtigt, von einer eigenen stoischen Rhetorik zu reden, als von einer Abhängigkeit des Hermagoras von einer solchen; nam, quin Hermagoras e stoicis pendeat, dubium esse omnino non potest.

⁵⁾ cf. Quint. 3, 5, 5.

⁶⁾ l. l. 27.

⁷⁾ l. l. 37.

cumstantias septem esse voluit Hermagoras testibus Hermogene de inv. III (II, 212, 17 Sp.), Fortunatiano 103, 1 H., Augustino 141, 19 H. sc. τόπων, χρόνον, τρόπον, πρόσσωπον, αἰτίαν, πρῶγμα, ὕλην. Sed minime oportere omnes περιστάσεις partes in uni causa adesse tradit Augustinus.¹⁾ Itaque plane cum Hermagorae doctrina convenit, quae ad A1 de prooemio Iliadis exposita sunt: ἔχει δὲ τοῖς <γενι>κωτάτους τῶν τόπων τὸ προοίμιον· πόσον; πολλές· ποιόν; ἰσθίμους· οὐσίαν; ψυχάς· τόπον; Ἄιδι· χρόνον; προίαψεν. B.²⁾

Iam venimus ad constitutionem causae. Qua de quaestione difficillima, cum haud raro, quae memoriae de ea prodita sunt, vel obscura sint vel inter se pugnent, hoc loco accuratius non acturus sum paucis illis contentus, quae in scholiis Homericis exemplis confirmantur.³⁾

Ex quattuor statibus principalibus primo loco ponitur *coniecturalis* (στοχασμός), cum id, quod ab alio obicitur, ab adversario pernegatur et quaeritur, utrum reus facinus perpetraverit necne. Eiusmodi litem Vulcanus in clipeo Achillis effinxit Σ497 sqq. Duos enim homines certantes fecit, num pecunia soluta esset, quam alter alteri debebat, quia eius propinquum interfecerat. Alter affirmat se omnia pependisse, alter negat se quidquam accepisse. Minime igitur scholiasta a veritate aberrat, qui adnotat ad hos versus: ἔστι δὲ ἡ στάσις καταστοχαστικὴ τοῦ μὲν λέγοντος δεδωκέναι τὴν ποιήν, τοῦ δὲ ἀρνούμενου εἰληφέναι [τὴν ποιήν],⁴⁾ ἢν παρέχοντες ἔφευγον τὸ ἐγκλημα τοῦ φόνου. BT.⁵⁾

Alius status, cuius in scholiis mentio fit est *iuridicialis* (δικαιολογία), cum de facto convenit, sed iure an iniuria factum sit, quaeritur; studet igitur reus demonstrare, quae sibi crimini dentur, honesta esse, quod non solum in iudiciis sed etiam in cotidiana vita haud raro evenire manifestum est.

Huc pertinet oratio, qua Calypso conatur demonstrare iniuria Iovem flagitare, ut Ulixem dimittat, quem servaverit, cum naufragus Iovis fulgore ictus in oram Ogygiae appulsus sit, quem beneficiis cumulaverit et cui promiserit se ei etiam multa

¹⁾ p. 141.21 H.: horum autem omnium aut plurimorum rationalis congregatio conflatur quaestionem.

²⁾ Similiter P₁, quae in G₁ sic exprimuntur, ut textus verbis πολλές, ἰσθίμους, ψυχάς, Ἄιδι, προίαψεν superscripta sint verba πόσον, ποιόν, οὐσίαν, τόπον, χρόνον.

³⁾ Quae Eustathius de statibus proferat, hoc loco eo minus respiciendum, cum ex Hermogenis arte pendere videatur.

⁴⁾ delevit Wilamowitzius.

⁵⁾ cf. Lipsius, stud. Lips. XII, 225.

maiora beneficia daturam esse ε 130 sq. cf. schol. t.: ὄρα τὴν δικαιολογίαν, ὅτι, ὄν ἔσωσα, εἰμὶ δικαία τοῦτον κατέχειν, ἕμεις δὲ διαφθείραντες ἄλλως ἐβουλεύεσθε.

Aeque oratio Achillis A 149 sqq. δικαιολογία vocatur ad vs. 158: μεταξὺ τῆς δικαιολογίας ἐντίθησι τὸ ἔτιμον τοῦ θνμοῦ τὰς βλασφημίας παραφωνοῦντος. BT, ubi Agamemnonis opprobrium, qui eum avaritiae atque doli accusaverat, refutat eo, quod demonstrat, quanta semper fuerit aequanimitate atque modestia, quamquam in bello semper maximos labores susceperit.

Eodem modo I 309 Achillis fuisset a se culpam demovere, cum in eum crudelitatis crimen Ulixes legatus missus, qui eum placaret, contulisset, priusquam in Agamemnonem inveheret. Quod eum omisisse ira atque odio inflammatum optime scholiasta perspexit: γυμνός ἐστιν ἐπὶ τῆς¹⁾ ὀργῆς καὶ περιπλοκός οὐκ οἶδε λόγων. ἔδει γὰρ πρῶτον²⁾ δικαιολογεῖσθαι, εἰθ' οὕτως τὴν ἀπόφασιν ἐπαγαγεῖν,³⁾ ὃ δὲ τοῦναντίον ποιεῖ⁴⁾. ἔστι γὰρ θνμός μεστὸς ἀκοσμήτου παρρησίας κτλ. . . . BG₁ T.

Paulo latius patet notio vocis N 631: ἡθικὴ καὶ ἔμψυχος ἡ δικαιολογία ὡς πρὸς παρόντα τὸν Δία. BT. Menelaus enim hoc loco moleste fert Troianos vicisse Jovemque precatur, ne indignis faveat ἀνδρῶσι ἰβρωστῆσαν

Τρωσίν, τῶν μένος αἰὲν ἀτάσθαλον οὐδὲ δύνανται
φυλόπιδος κορέσασθαι ὁμοίον πολέμοιο. κτλ.

Tertio loco agendum est de constitutione *scripti et voluntatis* (κατὰ φῆτόν καὶ διάνοιαν), quae nascitur, cum videtur scriptoris voluntas cum ipsis legis sive foederis verbis dissen- tire. Neque illud exemplo ex Iliade petito illustrari nequit. Foedus dico, quod Agamemnon et Priamus iciunt I 276 sqq. Nam etiamsi verba Agamemnonis sonant: si Alexander Mene- laum necat, sibi habeto Helenam eiusque bona ac fortunas, Graecique infecta re domum redibunt, sin Menelaus Alexandrum interfecerit, Troiani Helenam et, quae eius sunt, reddunto, tamen ex eius sententia Helena quoque reddenda erat, si Paris pro victo abiit, etiamsi non pugna cecidit. Itaque vs. 456 optimo iure postulare existimat, ut Helena Menelao tradatur, quod Troiani suo iure negant, verba legis spectantes, cum Paris non necatus sit. Neque scholiastam ad hunc locum nugae agere concedet, qui legit in A ad 457: καὶ γίνεται ἡ στάσις ὀητόν

¹⁾ ἔστιν ἐπὶ τῆς om. T.

²⁾ addidit G₁. ³⁾ εἶπετον T. ⁴⁾ φηοί T.

καὶ διάνοια· διὸ ἀμφοτέρων εὐλογον αἰτίαν ἐχόντων ἐπίσκοπος καὶ πρὸς ὀλίγον ἐπίσχεσις γίνεται τοῦ πολέμου.¹⁾

Haec de statibus. Quae petita esse ex Telephi libro supra laudato, in quo de statibus apud Homerum egit,²⁾ facile aliquis contenderit. Quam ad coniecturam fulciendam addat eundem Telephum aliis locis in scholiis esse commemoratum,³⁾ neque eum his tantum locis a scholiastis excerptum esse ei concedendum esse, qui vel mediocriter rationem scholiastarum perspexerit. Attamen res tam incerta et lubrica est, ut de origine illorum scholiorum nihil statuere audeam.

Iam agendum esset de *officiis oratoris*, nisi parum constaret, quid de his stoici novi invenissent; quid ab aliis sumpserint. Eandem divisionem, quam iam Theophrastus adhibuit,⁴⁾ amplexi sunt teste Diogene Laertio.⁵⁾

Propria eorum fuisse videtur significatio *οἰκονομίας* pro dispositione; immo duplicem distinxerunt dispositionem; *τάξιν* et *οἰκονομίαν*.⁶⁾ Sulpicius Victor enim docet⁷⁾ ordini adiunctam esse *οἰκονομίαν*, quae hoc distet a superiore, quod ille quidem ordo naturalis, hic ordo artificiosus sit. Ordo est, ut eius utar verbis, ut secundum textum naturalem singula persequamur, primum in partibus elocutionis, ut sit scilicet primum exordium, tum narratio, tum partes argumentationis, peroratio demum extrema. Artificiosus ordo est, ut hunc ipsum ordinem si ita causa poscit, plerumque vertamus, nam aliquando omitienda principia, aliquando subdividenda et interrompenda narratio, ex parte ponenda et imperfecta argumen-

¹⁾ Alio sensu opponuntur ἡγήτων et διάνοια Ω750: οὐ πρὸς τὸ ἡγήτων ὑπήντησαν ἀλλὰ πρὸς τὴν διάνοιαν, οὐ γὰρ εἶπε τὸ καὶ τεθνηκόσ πάλλιν αὐτοῖς φίλος εἶ (εἰς cod.) T. Iubeimur enim καὶ τεθνηκόσ πάλλιν αὐτοῖς φίλος εἶ supplere, cum Hecuba ex eo, quod dei Hectorem curant mortuum quoque, colligere nequeat, dum vixit illum deis gratum fuisse, quae legimus versu praecedente: ἦ μὲν μοι ζωὸς περ ἔων φίλος ἦσθα θεοῖαν. Neque ad K 214 P₃ de statibus agitur: ἐνταῦθα ἐκκόπτει τοῖς σοφισταῖς κατὰ ἡγήτων καὶ διάνοιαν ζήτημα· ζήτησός γάρ ἄξιον, εἴτε τοῖς βουκλεῖς μόνον οἰκτίον ἀρίστοις εἴτε σὺν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἰγμεῖνας καὶ μιδοντας. Agitur enim de ambigua notione vocis ἀριστος. Ceterum ille locus ex Eustathio p. 799 descriptus est.

²⁾ cf. p. 99 sqq. Indoles illius libri fortasse eadem erat atque Eupgraphii commentarii in Terentium.

³⁾ ad L 132, K 53, K 545, O 668, E 545.

⁴⁾ cf. D. L. V, 48, anon. VI, 35 W.

⁵⁾ D. L. VII, 43: εἴρεσις, φράσις, τάξις, ὑπόκρισις.

⁶⁾ cf. Thiele, l. l. 144.

⁷⁾ p. 320 H., cf. Fortunatianum, p. 120 H.

tatione reddenda.¹⁾ Fere unaquaque autem in pagina scholiorum Homerus laudibus tollitur propter egregiam *οἰκονομίαν* sc. propter elegantem compositionem poematis eiusque partium, quae non raro eo constat, quod res alio ordine narratur, et coniunguntur, quam exspectas. Itaque mihi non plane falsus esse videor, cum eo inclino, ut censeam stoicorum potissimum auctoritate vocem illam in sollemnem illum usum venisse.

Sequuntur *partes orationis*. Striller²⁾ monstravit ne a stoicis quidem repudiata esse virtutes illas *prooemii*, quae iam Isocrates constituit³⁾, nempe, ut, qui audit, attentus, benevolus, docilis reddatur.⁴⁾ Ergo nil obstat, quominus per stoicum fontem in scholia manasse contendamus, quamquam pro certo venditare non audeo, ε 14: ὅσα αἴξει τὴν προσοχὴν προσδοκίαν ἐμποιῶν, ὅπερ ἐστὶ τεχνικὸν ὡς ἐν προοιμίῳ· δεῖ γὰρ παρὰ τῶν ἀκονόντων ἑαυτῷ μὲν εἴνοιαν ἐπισπᾶσθαι, τῷ δὲ λόγῳ προσοχὴν, ἵνα τὸν μὲν λέγοντα ἀποδέξωνται, τῶν δὲ πραγμάτων ἐπιθυμίσωσι τὰ λεγόμενα, καὶ μάθωσιν, ὅπερ δι' ὅλον κατώρθωκεν Ὀδυσσεὺς ἑαυτὸν μὲν ἐπαινέσας, τὸ δὲ πλῆθος καὶ τὴν καινότητα τῶν πραγμάτων ἐνδειξόμενος δηλοῖ τὴν προαίρεσιν, καὶ πόθεν παραγίνεται καὶ τί βούλεται, εἰδ' οὕτως καὶ τὰ μείζονος διηγήσεως ἄρξεται· Ἰλιόθεν με φερόν. τ. Α 3: κίνησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχει τὸ προοίμιον, εἰ μέλλει διηγῆσθαι θανάτους πολλῶν ἰφθίμων ἡρώων. BT.

Inter verba Quintiliani IV, 1, 34: „docilem sine dubio et haec ipsa praestat attentio, sed et illud, si breviter et dilucide summam rei, de qua cognoscere debeat, indicaverimus: quod Homerus atque Vergilius operum suorum principiis faciunt. nam is eius rei modus est, ut propositioni similior sit quam expositioni, nec quo modo quidque sit actum, sed de quibus dicitur sit orator ostendat,⁵⁾“ similitudo intercedit cum eis, quae legimus ad A 1: ἀρετὴ δὲ προοιμιαστικὴ παραλαμβάνει⁶⁾ τὴν

¹⁾ cf. Volkmann, 364 et Striller, 36 adu. qui affirmant, ubicunque illa bipartitio occurrat, de stoicorum praeceptis esse cogitandum.

²⁾ l. l. 43.

³⁾ cf. D. H. de Lys. 17.

⁴⁾ Num ex eo, quod exordium omnino omitti iussit, si iam benigni sunt, apud quos loquendum est, Thiele iure collegerit p. 114 Hermagoram illa officia omnino improbasse, valde dubito.

⁵⁾ cf. eundem Quintilianum X. 1, 48: age vero non in utriusque operis sui ingressu in paucissimis verbis legem prooemiorum non dico servavit, sed constituit? nam benevolam auditorem invocatione deorum, quas praesidere vatibus creditur, et intentum proposita rerum magnitudine et docilem summa celeriter comprehensa facit.

⁶⁾ προοιμιαστοῦ et περιλαμβάνει cod; correxi.

τῆς πραγματείας ἐπαγγελίαν. M. et an. Ox. IV, 406: . . . καθάπερ καὶ τὰ κεφάλαια ἐν τῷ προοίμῳ κείνται τῆς ποιήσεως.

Num stoicis etiam Isocratis de virtutibus narrationis praecceptum, sc. ut sit lucida, brevis, verisimilis, placuerit, non constat, quamquam nullum argumentum contra afferri potest. Ergo de scholiis, quibus eadem opinio refertur diiudicare non licet. Quorum in numero est e. g. E 9: τοῦτο τὸ εἶδος διήγησις λέγεται· τρεῖς δ' ἀρεταὶ διηγήσεως· σαφήνεια, συντομία, πιθανότης κτλ. BT. Item in dubio relinquendum est, num stoicis debeantur scholia illa de narratione particulari,¹⁾ etiamsi Fortunatianus et Julius Victor eam non ignorant.

Pag. 108 addit Fortunatianus ad quattuor illas orationis partes, quae antiquitus constitui solent, principium, narrationem, argumentationem, perorationem, recentiores quasdam, quarum in numero sunt προέκθεσις et προπαρασκευή,²⁾ quas cum Volkmanno³⁾ a stoicis excogitatas esse conicio. Proecthesis quid sit, exponit p. 210, 20: quid est proecthesis? cum ante narrationem aliquid docilitatis causa adferimus. Vocabulum Eustathius adamavit,⁴⁾ in scholiis perraro investigavimus, ita ut exempli gratia afferre tantum possim N 171: χαρὲν τὸ⁵⁾ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν ἐπισήμων τὴν διήγησιν κατὰ τὰς ἀναιρέσεις ἐκτέρειν· τὸ μὲν γὰρ προεκθέσθαι περὶ ἐκάστου μακρόν,⁶⁾ τὸ δὲ ἐν τοῖς συμπλάσμασι παραδειγείσθαι πιθανόν. BT. Quod Fortunatiani definitioni respondet, nam priusquam Menelaum Imbrium interficientem faciat, Homerus multa narrat l. l. de vita et domicilio infelicis illius Imbrii. Cui assero alterum exemplum, ubi vocula exstat α 1: τὸν τρόπον προεκτίθεται, δι' οὗ τὴν ποιήσιν πλατύνει. ἡ γὰρ πολύτροπος τοῦ Ὀδυσσεὺς περίοδος

¹⁾ cf. p. 82.

²⁾ ὑπεξαίρεσις, quam eodem loco Fortunatianus profert, in scholiis quoque occurrit, sed plane diverso sensu. Fortunatianus enim statuit esse ὑπεξαίρεσιν, cum aliquid in actione subtrahimus doli causa. In scholiis autem usurpatur de figura illa sententiae, quam explicant Alex. III, 16, 21 Sp., Zon. III, 162, 1 Sp., anon. III, 175, 17 Sp. Quae fit, si personam vel rem quandam excipimus ex multitudine eo consilio, ut de ea agamus eo maiore gravitate. cf. e. g. A 17: Ἀτρεΐδαι τε καὶ ἄλλοι ἐν κρημίδες Ἀχαιοί] εἴωθεν δὲ ὑπεξαίρειν τὰ προύχοντα πρόσωπα ὡς τὸ Τρῶές τε καὶ Ἔκτορα (N 1). N 1 ὑπεξεῖλε δὲ αὐτὸν (sc. Hectorem) ἰδίᾳ. BT.

³⁾ p. 125. Cui Striller p. 43 obloqui non videtur, quamquam certa testimonia huius originis non exstant.

⁴⁾ 31 locos numeravi.

⁵⁾ πιθανῶς — ἐκφέρει B.

⁶⁾ περιττὸν B.

πλάτος τῆ ποιήσει ἐμπλατυνεί, quamquam hoc minime de figura vel de orationis parte dictum est, sed de uno verbo πολύτροπος.

Προπαρασκενή sive προκατασκευή est¹⁾: qua iudicem nobis praeparamus, cum aut quaedam nobis obsunt et illis prius occurrendum est: aut cum quaedam prosunt et ea debemus utiliter spargere, quae nobis per totam actionem prodesse possint. Quocum optime convenit, quae ad Ulixis verba ε 12

σοὶ δ' ἐμὰ κήδεα θυμὸς ἐπετρόπετο στονόοντα
εἶρεσθ', ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδνρόμενος στεναχίζω

in t legimus: ἐπειδὴ μέλλει περὶ πραγμάτων διηγείσθαι, ἠθικῶς προκατασκευάζει, ὅτι μᾶλλον τῶ ἡμετέρῳ συμποσίῳ ἀρμόζει ἢ τοῖ καθαροῦ ἀκράσις, ἵνα, ἐν ὀχληρῶς φαίνεται, τοῖς βιασαμένοις ἐναγέρωσι τὴν αἰτίαν· ἕμα δὲ καὶ προσοχὴν ἐργάζεται, ὅτι πολλὰ ἀπαγγελεῖ παράδοξα. Ceterum voces προκατασκευή, προοικονομία, προαναφάνησις et apud Eustathium προέκθεσις omnes eundem in modum usurpantur ad animos lectorum advertendos ad eos carminis versus, quibus, quae in aliis poematis partibus narrantur, praedicuntur vel praeparantur.²⁾

Iam delapsi sumus Strillero duce ad singula vocabula, quae ex stoicorum terminologia petita esse videntur. Nisus Servii verbis Aen. IX, 570: Caenea Turno, Turnus Ityn] ut ait Lucilius bonum schema est, quotiens sensus variatur in iteratione verborum et fine positus sequentis fit exordium, qui appellatur climax, Striller³⁾ propter familiaritatem Lucilii cum nobilibus Romanis, qui stoicis addicti erant, putat a stoicis vocem climax in artem rhetoricam esse translata, quam iam vidimus antiquioribus temporibus ignotam fuisse.⁴⁾

Porro Striller⁵⁾ quaestionem instituit de voce φαντασία, item a stoicis derivanda. Quid autem sit, optime Quintilianus

¹⁾ Fortunatianus l. l.

²⁾ Longum est ipsa verba exscribere, ergo satis habeo hic locos scholiorum componere: προαναφάνησις: α 154 h m v y; A ad A 604, X 62; B ad B 39, B 872, B 787, E 662, M 37, O 56, Π 71, P 236; T ad B 278, K 274, P 272, X 5; Lips. ad N 645; G₂ ad B 36, M 10; P₂ ad I 305, K 330, K 336. προκατασκευή: A ad B 278, Π 140, P 96; B ad M 297, Ξ 217, Π 140, Π 145, P 93, P 127, P 217, Σ 35; T ad E 348, Δ 17, Σ 418; G₂ ad B 278, Π 71; P₂ ad E 765; schol. Od ad α 262, ζ 18, ι 12, ι 68. προοικονομία: schol. Od ad α 1, α 154, α 255, α 262, α 284, β 111, γ 279, ζ 28, η 35, θ 215, ι 209, ι 353, κ 23, κ 95, ρ 375, τ 175; A ad A 694, Π 140, θ 490; B ad B 362, Γ 261, Δ 90, Δ 106, E 126, Z 438, H 250, H 258, Ψ 62; T ad A 218, B 260, K 260, K 349, P 75, Γ 7, φ 515.

³⁾ l. l. 47 sqq.

⁴⁾ cf. p. 93.

⁵⁾ l. l. p. 56.

explicat VI, 2,29: per *φαντασίας* imagines rerum absentium ita repraesentantur animo, ut eas cernere oculis ac praesentes habere videamur. Auctor libelli *περὶ ὕψους* 15¹⁾ duplicem discrevit *φαντασίαν*, sc. *φαντασίας ποιητικῆς* et *ῥητορικῆς*. Poeticis effici dicit *ἐκπληξίω*, quem affectum stoicorum ex metus definitione petitum esse Striller demonstravit. Phantasia rhetorica efficitur *ἐνάργεια*, quam orationis virtutem Aristoteli nondum notam fuisse iam vidimus.²⁾ Atque ea quoque voce Graeci sollemniter utebantur inde ex stoicorum temporibus.³⁾ Neque raro in scholiis occurrit; cf. *A* 163 BG₂T, *E* 401 B, *Z* 117 BT, *Z* 468 BT, *A* 108 T, *E* 141 B, *E* 664 T, *A* 303 BT, *A* 154 BT, *Θ* 348 BT, *I* 404 BT, *K* 199 BT, *K* 461 BT, *A* 414 BT, *N* 393 BT, *N* 409 BT, *Ξ* 438 BT, *Ξ* 454 BT,⁴⁾ *O* 506 BT, *II* 294 BT, *B* 762 BT, *P* 290 BT, *P* 386 BT, *P* 389 BT, *F* 394 BT, *Φ* 526 BT, *X* 62 BT, *Ψ* 362 BT,⁴⁾ *Ψ* 692 BT, *Ω* 486 B, *Ω* 708 BT, *A* 378 T, *M* 208 T, *N* 475 T, *II* 107 T, *II* 69 T, *Ψ* 607 T, *ζ* 49 pt, *θ* 515 t, *μ* 435 p. Quae observationes plerumque sermonis colore atque via, qua artem singularem poetae demonstrare periclitantur, causasque investigare student, cur Homerus hominum animos tam vehementer incitet atque inflammet, toto coelo distant a sobria atque accurata ratione, qua Alexandrini Homerum interpretati sunt, ut vel inde efficiatur, iniuria scholae Aristarcheae scholia exegetica esse tributa.

Tum Striller⁵⁾ recte observavit, quas Fortunatianus p. 127 H. exempli gratia enumerat figuras, omnes excepta una *προθεραπειῶσι* iam aliunde notas esse. Quod vocabulum eo maiore iure ad stoicos referri posse arbitratur, quia illi multi erant in vocabulis a medicina ad animi *διαθέσεις* transferendis. Illo autem nomine significari eandem figuram, quam alii *προδιόρθωσις* appellabant,⁶⁾ idem Striller perspexit. Qua orator occupatione quadam efficere studet, ut audientes benigne aliquid accipiant, quod ipsi odio illis minus gratum est. Striller addere potuit, rhetores in definitione illius figurae voce *θεραπεύειν* usos esse et Eustathium utrumque vocabulum de eadem re usur-

¹⁾ I^o, 131, 15 Sp.

²⁾ cf. p. 92.

³⁾ Locos huc pertinentes contulit Striller l. l., p. 60; cf. Eucken, *Gesch. der philosophischen Terminologie*, 1879, p. 20 et 31.

⁴⁾ ibi coniunctum cum *φαντασία* legitur.

⁵⁾ l. l. p. 54.

⁶⁾ cf. Alex. III, 14, 25, Phoebam. III, 51, 2, Tiber. III, 62, 6, Herodian. III, 95, 22, Zon. III, 161, 12, anon. III, 174, 12 Sp. Aquil. Rom. 23 H.

pare I 11 (733). Cum autem et θεραπεύειν et προθεραπεύειν haud raro occurrant in scholiis novum argumentum invenimus illa stoica doctrina imbuta esse. Exempla appono duo de Calchantis oratione initio libri primi, qua patefacit, Apollinem Agamemnoni irasci. A 80: προθεραπεύει ὁ Κάλχας τὸν βασιλέα, μέλλων αὐτὸν αἴτιον λέγειν τῆς συμφορᾶς. G₁. A 93: προθεραπεύει δὲ τὸ πλῆθος εἰς εὐνοίαν ἐπαγόμενος ὡς θυσίας οὐκ ὀφείλον. BG₁. Alia leguntur ad γ 49, γ 85, ζ 180, η 155, A 90, A 145, A 356, I 38, I 236, N 117, N 745, Σ 364, Ω 667.

Neque desunt alia exempla illius conaminis vocabula artis medendi rhetoricae accomodandi; cf. e. g. A 1: ἤρξατο μὲν ἀπὸ μῆνιδος ἐπειδήπερ αὐτῇ τοῖς πρακτικοῖς ὑπόθεσις γέγονεν. ἄλλως τε καὶ τραγωδίας¹⁾ ἐξεῖρε προοίμιον· καὶ γὰρ προσεκτικὸς ἡμᾶς ἢ τῶν ἀτυχημάτων διήγησις ἐργάζεται καὶ ὡς ἄριστος ἰατρὸς πρῶτον ἀνατέλλων²⁾ τὰ νοσήματα³⁾ τῆς ψυχῆς ὕστερον τὴν ἴασιν ἐπάγει.⁴⁾

Sed iam finem faciam disputationi, quamquam optime scio me multa intacta reliquisse. E. g. stoici primi videntur perpolivisse doctrinam de soloecismis, de quibus iam Theophrastus scripserat.⁵⁾ De quibus me acturum esse eo magis expectare poterat, cum in ipsis scholiis testimonium exstet, quomodo Chrysippus hac in provincia versatus et Homerum interpretari conatus sit. Ad A 129 enim legimus: Ζώϊλος δὲ ὁ Ἀμικπολίτης καὶ Χρῦσιππος ὁ Στωϊκὸς σολοικίζειν οἴονται τὸν ποιητὴν ἀντι ἐνικοῦ πληθυντικῶ χρησάμενον ὀήματι· τὸ γὰρ δῶσι πληθυντικόν. Quod exemplum puto satis erit, ut non nimis doleamus, deperdita esse, quae ille praestiterit in interpretatione Homeri. Duplici autem ex causa supersedeo hanc quaestionem tractare. Nam et magis pertinet ad grammaticam quam ad rhetoricam artem et egit nuper accuratissime de soloecismis Schepssius.⁶⁾

Unum spero apparuisse, *quantum scholia Homericæ stoicis debeant*. Alia autem quaerere, quae paulo sunt reconditiora, quibus idem evincatur, et investigare, quae aliis ex disciplinis profecta in scholiorum vasta mole lateant, iam differamus ad tempora posteriora.

¹⁾ τραγωδίας A. τραγωδικόν M.

²⁾ Scripsi pro ἀνατέλλων, quod est in codd; quid enim est reprimens? immo faciens, ut oriantur, medelam affert.

³⁾ νοήματα M.

⁴⁾ ἐπιλέγει M.

⁵⁾ D. L. V, 48.

⁶⁾ De soloecismo, 1875.

Tabula argumenti.

	PAG.
Praefatio	5
Pars I. De ratione, quae intercedat inter Eustathium et Hermogenis libros <i>περὶ ἰδεῶν</i>	9
Caput I. Eustathium reddere doctrinam Hermogenis demonstratur accurata utriusque operis comparatione . .	9
Caput II. Unde Eustathius petiverit Hermogenis doctrinam.	56
§ 1. Ex scholiis Homericis Eustathium non hausisse . .	56
§ 2. Quibus temporibus corpus scholiorum exegeticorum conflatum sit	65
§ 3. Eustathium non pendere ex Neoplatonicis	70
Pars II. De fontibus scholiorum rhetoricorum in Homerum quaestiones	78
Caput I. Aristotelis doctrinam de arte rhetorica a scholiastis non usurpatam esse	78
Caput II. De grammaticorum Alexandrinorum studiis rhetoricis	96
Caput III. Quid scholia stoicis debere videantur	97

Vita.

Natus sum Hermannus Georgius Lehnert Fribergæ anno huius sæculi LXXI pridie idus Martias patre Hermanno, qui ludi magistri munere fungitur, matre Amalia e gente Straubiana, quos adhuc superstites esse summopere laetor. Fidei addictus sum evangelicæ.

Litteris elementariis per quattuor annos imbutus anno h. s. LXXXI inter discipulos urbis patriæ gymnasii receptus sum rectore Riccardo Franke. Quod postquam quinque per annos frequentavi, tam gravi morbo afflictus sum, ut pæne cogerer litteris valedicere. Vere anni XCI maturitatis testimonium adeptus Lipsiam me contuli, ut ibi philologicis studiis operam navarem. Docuerunt me viri illustrissimi: Brugmann, Buresch, Cichorius, Heinze, Hofmann, Immisch, Lipsius, Ribbeck, Richter, Schneider, Schreiber, Sievers, Wachsmuth, Frid. et Ed. Zarncke.

Proseminarii philologi cum tria per semestria sodalis existi moderantibus Immischio, Bureschio, Ed. Zarnckio atque per bis sex menses senioris, ut aiunt, munere functus sum, in egregiam seminarii palaestram receptus sum, in qua ter sex menses versatus sum rectoribus Lipsio, Ribbeckio, Wachsmuthio. Seminario historico Wachsmuthii et Cichorii auspiciis nunc tertium semestre adscriptus sum. Exercitationibus philologicis ut interessem, benigne concessit Ribbeckius, cuius societati nunc adnumeror per quattuor annos. Ter sex menses socius fui societatis historicæ Cichorii, per idem tempus ad germanicum proseminarium aditum mihi patefecit Sievers. Denique in paedagogicum seminarium me recepit Richter proximo semestri.

Quibus viris omnibus quam maximam habeo gratiam et semper habebō. Praecipue nunquam desinam pio gratoque animo prosequi cum Ribbeckium tum Immischium, qui studiorum meorum semper erant fautores egregii.

Denique lubens semper recordabor, quantum fructum perceperim in sodalicio philologico academico ex coniunctis amicorum studiis.

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

WIDENER
 JUN 8 1982
 708943
 CANCELLED

WIDENER
 WIDENER
 SEP 20 2000
 BOOK CL:
 CANCELLED

